

**Läroplanen för den
grundläggande utbildningen i
Björneborgs svenska samskola**

Namn	Läroplanen för den grundläggande utbildningen i Björneborgs svenska samskola
Kommun	Björneborg
Skola	Björneborgs svenska samskola
Träder i kraft	1.8.2016

Innehållsförteckning

1. DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING.	1
1.1. Den lokala läroplanens betydelse och förpliktelser som styr undervisningen.	1
2. Värdegrunden.	2
3. Synen på lärande.	4
4. Lokal timfördelning.	9
4.1. IKT i undervisningen.	9
5. Språkprogram.	12
6. Eventuell intensifierad undervisning.	13
7. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena.	14
8. Planer och program som kompletterar läroplanen.	16
9. Handlingsplan för elevhandledningen.	17
10. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter.	20
11. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen.	21
12.	23
13. DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL.	24
13.1. Lokalt perspektiv som styr undervisningen.	24
13.2. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen.	25
14. VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING.	27
14.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den.	28
15. Lärmiljöer.	31
16. Arbetssätt.	32
16.1. Kooperativt lärande.	32
17. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden.	34
17.1. Mångvetenskapliga lärområden.	35
18. SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE.	37
18.1. Elevernas delaktighet.	37
18.2. Samarbete mellan hem och skola.	38
18.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.	39
18.4. Uppföljning och åtgärder i anslutning till elevers frånvaro.	41

18.5. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter.	42
18.6. Ordningsregler i BSS.	43
18.7. Förfaringssätt vid våldsamt beteende.	44
18.8. Förfaringssätt vid olika situationer i anslutning till rökning och användning av rusmedel.	44
19. Fjärruppkoppling i undervisningen.	49
20. Årskursintegrerade studier.	50
21. Undervisning i sammansatt klass.	51
22. Flexibel grundläggande utbildning.	52
23. Undervisning i särskilda situationer.	54
24. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran. . . .	55
25. BEDÖMNING AV LÄRANDE Bedömningskulturens lokala betoningar. . .	58
25.1. Bedömning för och av lärande.	64
25.2. Formativ bedömning.	66
25.2.1. Tips för tillvägagångssätt gällande självvärdering i förskolan och grundskolan.	68
25.2.2. Personliga lärtiggar och bedömning.	68
26. Bedömningen under studierna.	70
27. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen.	74
28. CENTRALA RIKTLINJER FÖR HUR STÖDET FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG ORDNAS I PRAKTIKEN.	77
28.1. Allmänt stöd.	78
28.2. Intensifierat stöd.	79
28.3. Särskilt stöd.	80
28.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildningen. .	82
28.5. Tolknings- och biträdestjänster.	83
29. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården.	85
30. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur.	94
31. Undervisning på två språk.	95
32. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	96
33. Årskurs 1-2.	97
33.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.	97
33.2. Att utvecklas till skolelev.	97
33.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	98
33.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2.	98

33.5. Mångsidiga kompetensområden.	98
33.6. Läroämnen.	101
33.6.1. Matematik.	101
33.6.2. Elevhandledning.	109
33.6.3. Omgivningslära.	110
33.6.4. Religion.	119
Evangelisk-luthersk tro.	121
33.6.5. Gymnastik.	124
33.6.6. Laborativ matematik.	131
33.6.7. Modersmål och litteratur.	134
Svenska och litteratur.	136
33.6.8. Musik.	144
33.6.9. Det andra inhemska språket.	150
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	151
33.6.10. Främmande språk.	152
Engelska, A1-lärokurs.	152
33.6.11. Bildkonst.	153
33.6.12. Slöjd.	159
33.6.13. Livsåskådningskunskap.	164
34. Årskurs 3-6.	166
34.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	166
34.2. Att utvecklas som elev.	166
34.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	166
34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.	167
34.5. Mångsidiga kompetensområden.	167
34.6. Läroämnen.	170
34.6.1. Matematik.	170
34.6.2. Elevhandledning.	194
34.6.3. Läsning.	196
34.6.4. Omgivningslära.	196
34.6.5. Religion.	232
Evangelisk-luthersk tro.	234
34.6.6. Gymnastik.	247
34.6.7. Modersmål och litteratur.	267
Svenska och litteratur.	269
34.6.8. Musik.	296
34.6.9. Samhällslära.	312
34.6.10. Det andra inhemska språket.	320

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	321
34.6.11. Främmande språk.	336
Engelska, A1-lärokurs.	336
34.6.12. Bildkonst.	358
34.6.13. Slöjd.	375
34.6.14. Livsåskådningskunskap.	389
34.6.15. Historia.	390
35. Årskurs 7-9.	400
35.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	400
35.2. Att växa som medlem i gemenskapen.	400
35.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium.	401
35.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.	401
35.5. Mångsidiga kompetensområden.	401
35.6. Läroämnen.	405
35.6.1. Fysik.	405
35.6.2. Matematik.	424
35.6.3. Teknisk slöjd.	442
35.6.4. Elevhandledning.	442
35.6.5. Religion.	449
Evangelisk-luthersk tro.	451
35.6.6. Gymnastik.	459
35.6.7. Modersmål och litteratur.	478
Svenska och litteratur.	480
35.6.8. Musik.	499
35.6.9. Idrott.	513
35.6.10. Kemi.	515
35.6.11. Musik.	531
35.6.12. Samhällslära.	532
35.6.13. Det andra inhemska språket.	538
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	539
35.6.14. Främmande språk.	550
Främmande språk, B2-lärokurs: Tyska.	550
Engelska, A1-lärokurs.	559
Främmande språk, B2-lärokurs: Franska.	575
35.6.15. Bildkonst.	587
35.6.16. Huslig ekonomi.	618
35.6.17. Slöjd.	625

35.6.18. Hälsokunskap.	638
35.6.19. Biologi.	649
35.6.20. Geografi.	666
35.6.21. Livsåskådningskunskap.	680
35.6.22. Huslig ekonomi.	682
35.6.23. Historia.	682
35.6.24. Bildkonst.	696

1. DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING

Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra även ett samhällligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag.

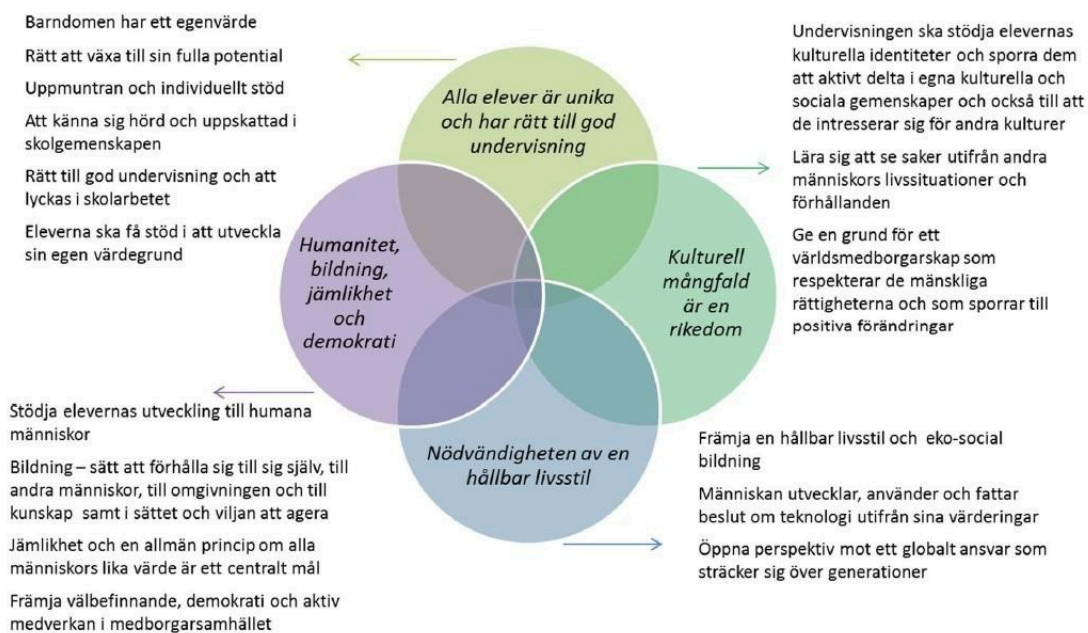
Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium. Björneborgs svenska samskola har ett viktigt uppdrag i.o.m. att skolan kan erbjuda eleverna denna sammanhängande helhet där eleverna bereds möjlighet till en enhetlig lärostig från barnträdgården, via förskolan till grundskolan och därifrån vidare till andra stadiet.

1.1. Den lokala läroplanens betydelse och förpliktelser som styr undervisningen

Utgångspunkten för ordnandet av undervisning, handledning och stöd är att eleven har en god, trygg och inspirerande skoldag på svenska. Den svenskspråkiga skolan har en särskild uppgift i att värna om det svenska språket samt erbjuda möjlighet för eleverna att uppleva och växa i den finlandssvenska kulturen och traditionen. Undervisningen ska även stöda elevernas finska modersmål genom att BSS erbjuder undervisning i modersmålsinriktad finska. Elever ska oberoende av sin språkliga och kulturella bakgrund ges förutsättningar att i en svenskspråkig miljö utveckla och förstärka sin språkliga- och kulturella identitet i ett mångkulturellt samhälle.

Skolans verksamhet ska ordnas så att förutsättningarna för alla elevers välbefinnande, utveckling och lärande är så gynnsamma som möjligt. Både kollektiva och individuella behov i skolgemenskapen beaktas då undervisningen anordnas. Det centrala i utbildningen är elevens tillväxt och elevens trygga enhetliga lärsig. Eleven får inhämta kunskaper och färdigheter i enlighet med sina egna förutsättningar. Hen ska få känna glädje över att lära sig och få stöd för sin egen utveckling. Undervisningen utvärderas och utvecklas systematiskt. Samarbetsmöjligheter utanför skolan beaktas i undervisningen.

2. Värdegrunden

Värdegrunden i den grundläggande utbildningen i Björneborgs svenska samskola bygger på de värden som finns beskrivna i de nationella grunderna för läroplanen. Alla elever är unika och har rätt till en god undervisning. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen bygger på principer om humanitet, jämlikhet, demokrati, hållbar livsstil och bildning. Kulturell mångfald är en rikedom.

Elever, vårdnadshavare och personal fungerar tillsammans så att varje elev har bästa möjliga förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Elevens lärstig från barntädgård och förskola till den grundläggande utbildningen och vidare till andra stadiet byggs upp med eleven som utgångspunkt. I Björneborgs svenska samskola utgör denna lärostig en unik helhet.

BSS är en rättvis skola. Vi handlar öppet, rättvist, jämlikt, jämställt, humant och tolerant. I BSS bemöts alla med respekt. I skolgemenskapen skapas en gemensam uppfattning om respektfullt bemötande. Genom att vara rättvisa och positiva fungerar de vuxna som goda förebilder för eleverna. Alla elever och deras familjer har samma rättigheter, skyldigheter och lika värde. Eleverna växer och lär sig i gemenskapen samtidigt som var och ens individualitet tas till vara. Eleverna får växa och studera i en psykiskt och fysiskt trygg miljö, där var och en har möjligheter att lära sig och att lyckas. Tanken om elevens bästa styr verksamheten.

Vi BSS:are

- visar RESPEKT för och TAR HAND OM varandra
- understöder TOLERANS, JÄMLIKHET och MÅNGFALD
- verkar för MEDMÄNSKLIGHET och RÄTTVISA
- är HJÄLPSAMMA och TAR ANSVAR
- värnar om VÄNSKAP och TRYGGHET
- värdesätter ÄRLIGHET, EMPATI, SJÄLVKÄNSLA och OMTANKE
- uppskattar ARBETSGLÄDJE och TRIVSEL
- handlar LOKALT och tänker GLOBALT
- är medvetna om att vi LÄR OSS FÖR LIVET, inte för skolan
- värnar om vår FINLANDSSVENSKA KULTUR
- är trygga i FÖRANKRINGEN i den FINSKA KULTUREN
- är medvetna om vårt NORDISKA, EUROPEISKA och INTERNATIONELLA medborgarskap

Värdegrunden synliggörs i skolans vardag, bland annat via utvecklingssamtal, bedömning, målblanketter, enkäter, självvärdering, studiehandledning, samt studieguider där trivselregler uppdateras regelbundet.

Vi ser varandra, vi hälsar och tackar!

Björneborgs svenska samskola är en KiVA-skola vilket konkret syns i skolmiljön och gemenskapen.

Värdegrunden följs årligen upp och utvärderas i skolan med hjälp av utvärderingssamtal och enkäter.

3. Synen på lärande

Synen på lärande i läroplansgrunderna kan illustreras på följande sätt:

Lärprocessen och motivationen styrs av elevernas intresse, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som en lärande individ.

I Björneborgs svenska samskola diskuteras värdegrunden och synen på lärande regelbundet. Vid diskussioner skapas en gemensam syn på hur dessa tillämpas i praktiken.

Lärandet:

- Utgångspunkten för lärandet är pedagogisk trivsel, som uppkommer när eleven upplever trygghet och en inre motivation att lära sig nya saker
- Lärandets glädje uppkommer när eleven ställs inför lämpliga utmaningar och iakttar sitt eget lärande. Lärandet är resultat av långsiktigt arbete. Misslyckande och risk för sådant kan överkommas och är en del av lärandeprocessen
- Kunskaper och färdigheter som eleven inhämtar utanför skolan uppskattas, utnyttjas och stärks
- Lärandet sker även utanför klassrummet
- Skolan är en fast del av det omgivande samhället
- Lösningar i den pedagogiska miljön i skolan, material, arbetsredskap och tjänster stödjer elevernas aktivitet och samverkan

Eleven:

- Eleven är aktiv och ställer upp mål och planerar för sitt lärande
- Eleven kan påverka var, när och hur hen lär sig
- Eleven ges möjlighet att välja arbetsmetoder som passar henne
- Hen tar ansvar för sitt eget lärande

Undervisningen:

- Grunden för undervisningen är lärarens kännedom om och respekt för elevens individuella utveckling

- I valet av arbetsmetoder ska möjligheten till gemensamt lärande, aktivitet och dialog betonas. Alternativ till lärobokscentrering presenteras
- Frågeställningar uppmuntras och tid reserveras för diskussioner. Eleven får stöd för att iaktta konsekvenser av sina val
- Tidsenlig teknologi utnyttjas mångsidigt
- Undervisningen ska skapa helheter och anknyta till elevens liv. I skolan genomförs mångsidigt och mångvetenskapligt samarbete över ämnes- och årskursgränserna

Läraren:

- Läraren handleder i lärandet och studierna och skapar en sådan stämning i klassrummet som gör att eleverna på ett mångsidigt sätt kan uttrycka sig själva
- Kompanjonlärarskap är en av arbetsmetoderna, speciellt i de lägre årskurserna
- Också elever kan fungera som lärare, handledare och sakkunniga i undervisningen

Samverkan:

- Att lära sig sociala färdigheter tillkommer alla
- Lärandet är kunskap som byggs och skapas i samverkan och interaktivitet
- Ett ömsesidigt respektfullt samarbete mellan hem och skola främjar lärande och trivsel i skolan
- Elevernas initiativ och idéer tas emot med respekt
- Responsen och utvärderingen till eleven är handledande, mångidig, uppmuntrande och realistisk

Särprägel i årskurshelheterna

Den lokala styrningen för valen, användningen och utvecklingen av lärmiljöer och arbetssätt definieras i översikterna nedan om särprägel i undervisningen i årskurshelheterna 0-2, 3-6 och 7-9. I skolans läsårsplan beskrivs arbetssätten och lärmiljöerna för varje läsår. Även de lokala riktlinjerna för innehållet i undervisning och verksamhet i anslutning till de mångsidiga kompetenserna beskrivs i sammanställningen. Målen för de mångsidiga kompetenserna i varje enskilt läroämne följer grundernas beskrivning.

Årskurserna 1 - 2

INDIVIDEN SOM MEDLEM I GEMENSKAPEN	
	<p>Att utvecklas till skolelev "Det särskilda uppdraget i årskurserna 1-2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande."</p>
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV INLÄRNINGSMILJÖN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - möjlighet till flexibelt utnyttjande av skolans utrymmen, gård och närmiljö i enlighet med olika sätt att lära sig och arbeta - ändamålsenliga arbetsstationer och -ytor i enlighet med olika sätt att lära sig och arbeta - relevant teknisk utrustning - öppen dialog med eleverna för utveckling av inlärningsmiljön, material, arbetsredskap och tjänster
<p>ELEVEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - bli en del av gruppen - få stärka självkänslan
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV ARBETSMETODER</p>	<ul style="list-style-type: none"> - arbete tillsammans - åskådligt och konkret - inslag av lek och lekfullhet - spel - fantasi - berättelser
<p>KUNSKAP OCH FÄRDIGHETER</p>	<ul style="list-style-type: none"> - glädje att lära sig - erfarenhet av att lyckas - tillräckliga utmaningar - egna initiativ - självständigt arbete - fungera tillsammans - grundkunskaper <ul style="list-style-type: none"> • social kompetens • språkliga färdigheter • motoriska färdigheter • matematiska färdigheter
<p>STÖD OCH HANDLEDNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tidigt ingripande
<p>BEDÖMNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kontinuerlig uppföljning - uppmuntrande respons

INDIVIDEN SOM MEDLEM I GEMENSKAPEN	
	<p>ATT UTVECKLAS SOM ELEV "Det särskilda uppdraget i årskurserna 3-6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter."</p>
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV INLÄRNINGSMILJÖN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - möjlighet till flexibelt utnyttjande av skolans utrymmen, gård och närmiljö i enlighet med olika sätt att lära sig och arbeta - ändamålsenliga arbetsstationer och -ytor i enlighet med olika sätt att lära sig och arbeta - relevant teknisk utrustning - öppen dialog med eleverna för utveckling av inlärningsmiljön, material, arbetsredskap och tjänster - beaktande av inläring som sker utanför skolan
<p>ELEVEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - acceptera sig själv - uppfatta sina egna gränser och rättigheter och vid behov försvara dem - förstå sina skyldigheter och sitt ansvar - arbeta självständigt - dela kunskap
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV ARBETSMETODER</p>	<ul style="list-style-type: none"> - funktionellt - praktiskt och undersökande - erfarenhetsbaserat - helhetsskapande undervisning - lära sig tillsammans och på egen hand - egen planering - kommunicera sin kunskap - aktivitet och ansvarstagande
<p>KUNSKAPER OCH FÄRDIGHET</p>	<ul style="list-style-type: none"> - studiefärdigheter - befästande och utvecklande av läs-och skrivefärdigheter - befästande och utvecklande av matematiska färdigheter - nya läroämnen - etiska och moraliska frågor
<p>STÖD OCH HANDLEDNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> -uppföljning av och försäkran om framsteg i studierna
<p>BEDÖMNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kontinuerlig uppföljning av inläringen - uppmuntrande respons

INDIVIDEN SOM MEDLEM I GEMENSKAPEN	
	<p>ATT VÄXA SOM MEDLEM I GEMENSKAPEN "Det särskilda uppdraget i årskurserna 7-9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever till fortsatta studier."</p>
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV INLÄRNINGSMILJÖN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - öppen dialog med eleverna för utveckling av inlärningsmiljön, material, arbetsredskap och tjänster - beaktande av inläring som sker utanför skolan - inlärningsmiljöer som möjliggör självständiga studier - ändamålsenliga arbetsstationer och -ytor och relevant teknisk utrustning
<p>ELEVEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - förstå sin egen utveckling - acceptera sig själv - arbeta målmedvetet - utbyta kunskap - ansvar <ul style="list-style-type: none"> • för sig själv och sina handlingar • för sina egna studier • för sina kamrater • för närmiljön
<p>MÅL FÖR UTVECKLINGEN AV ARBETSMETODER</p>	<ul style="list-style-type: none"> - motiverande - interaktiva - självständiga
<p>KUNSKAPER OCH FÄRDIGHETER</p>	<ul style="list-style-type: none"> - goda förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen - kunskaper och färdigheter <ul style="list-style-type: none"> • fördjupa • berika • bredda • kombinera det som eleven lärt sig på fritiden och i skolan
<p>STÖD OCH HANDLEDNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mångsidig handledning - slutföra studier - kunskapsbaserad och realistisk uppfattning om de egna möjligheterna till fortsatta studier inom andra stadiet
<p>BEDÖMNING</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interaktiv - handledande - uppmuntrande

4. Lokal timfördelning

Björneborgs svenska samskola Timfördelning LP16

Ämne	Åk1	Åk2	Åk3	Åk4	Åk5	Åk6	Åk7	Åk8	Åk9	Totalt
Modersmålet och litteratur	7	7	7	6	6	5	3	3	4	48
A1-språk: engelska	1	1	2	2	2	3	2	2	3	18
A2-språk: finska				2	2	2	2	2	2	12
Matematik	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32
Omgivningslära	2	2	2	2	3	3				14
Biologi och geografi							2	2	3	7
Fysik och kemi							2	3	2	7
Hälsokunskap							1	1	1	3
Miljö- o naturkunskapsämnen sammanlagt				14			17			31
Religion/livsåskådning	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
Historia och samhällslära				1	2	2	2	2	3	12
Musik	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Bildkonst	1	1	1	2	2	2	2	2		11
Slöjd *	2	2	2	2	1	2	2			13
Idrott	2	2	3	2	3	3	2	3	2	22
Huslig ekonomi							3			3
Valfria konst- och färdighetsämnen	Minus 6 inräknat i konst- o färdighet i åk 3-6							3	2	5
Konst- och färdighetsämnen sammanlagt										0
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Valfria ämnen **	1	1				1	2	2	2	9
Totalt i BSS	21	21	24	25	27	28	30,5	29,5	30	236
Frivilligt B2-språk ***							2	2	2	
Statsrådets minimi antal timmar										222

* Konst- och färdighetsämnet slöjd ska i åk 1-6 studeras lika delar teknisk och textil slöjd.

** Valfria ämnen i åk 7 är tyska eller franska. I åk 8-9 är valfria ämnen tyska, franska eller något konst- och färdighetsämne. I åk 1-6 avgör utbildningsanordnaren utgående från lokala förhållanden. I BSS satsar vi extra på modermål och matematik.

***Timmarna i frivilligt B2-språk i åk 7-9 ingår i elevens valfria ämnen.

4.1. IKT i undervisningen

För elever i dag är den digitala tekniken en livsstil och en viktig del av ungdomskulturen. De unga använder sig av digitala verktyg för att skapa nätverk, kommunicera, producera och hämta information. Uppgiften i undervisningen är därmed att skapa förutsättningar för eleverna att använda teknik och verktyg inom IKT, samt att utnyttja dessa för sitt lärande. I undervisningen ska eleverna få möjlighet att utnyttja den moderna tekniken för kommunikation och information, så att de har beredskap att delta i samhällsutvecklingen på lika villkor samt för vidare studier och kommande yrkesliv.

Läraren ska på ett naturligt sätt integrera IKT i den dagliga verksamheten. IKT utnyttjas som ett läromedel och en pedagogik bland andra för att ändamålsenligt stödja och effektivisera inläring och integrering. Tekniken används i undervisningen för presentationer, informationssökning och som elevernas arbetsredskap. Läraren ska handleda eleven och fungera som modell även då det gäller val och användning av olika tekniska hjälpmedel.

Vår omgivning blir allt mer digitaliserad och därmed också programmerad. En grundläggande förståelse för programmering blir en del av den allmänbildning som hör till en medveten samhällsmedborgare. Som en del av utvecklingen finns nu programmering med i grundskolans nya läroplan, både som en allmän informations- och kommunikationsteknisk färdighet och som en del av matematikundervisningen.

Programmering kommer att finnas med under hela grundskolan. På årskurs 1 och 2 ska eleverna lära sig ett strukturerat sätt att arbeta och en insikt om att saker måste göras i en viss ordning.

Från och med årskurs 3 flyttar man in i en datormiljö. Eleverna sitter inte nödvändigtvis och skriver kod, utan kan arbeta med färdiga byggblock i grafiska utvecklingsmiljöer för att lära sig ordningsföljd och det logiska tankesätt som finns i bakgrunden. I åk 7-9 kan eleverna börja använda textbaserade programmeringsspråk och får lära sig god programmeringssed.

Målet är att alla ska lära sig metafärdigheterna bakom programmen – problemlösningsfärdigheter, logiken, hur man bryter ner problem i bitar och hur man testar lösningar.

Utvecklingsmål

Målet för elevens IKTfärdigheter i slutet av den grundläggande utbildningen är att hen ska ha kunskaper och färdigheter till mångsidig och ändamålsenlig användning av IKT inom alla läroämnena. Eleven uppmuntras att använda utrustning som finns tillgänglig, hantera utrustningen varsamt och ta hand om den gemensamma egendomen. I undervisningen ska läraren samtidigt iaktta och utnyttja sådana kunskaper och färdigheter som eleverna inhämtat i verksamhet utanför skolan och integrera dessa kunskaper som en del av läroplanens kunskapsmål. Medieundervisning och -fostran genomförs i enlighet med de krav som det växande mediefältet ställer och användningen av de sociala medierna som hjälp för inläring stöds.

Kunskapsmål

Ett övergripande mål är att alla elever ska kunna använda IKT som ett redskap för lärande samt att söka, granska, lagra, producera, redovisa och utbyta information, samt för att kommunicera. Eleven ska kunna söka information på nätet samt kritiskt granska, jämföra och bearbeta informationen hen hittar. Eleven ska ha praktiska arbetsfärdigheter, färdigheter i informationshantering, förmåga till samarbete och växelverkan, känna till datasäkerhet och etik. Informations- och kommunikationsteknikens grundfärdigheter är varje grundskolelevs rättighet och det är varje lärares skyldighet att lära ut dem. För att eleven ska få jämlik undervisning ska eleven lära sig grundfärdigheterna oberoende i vilken skola eleven går eller vilken lärare som undervisar eleven.

Kunskapsmål för elever i åk 1-3

Teknik och arbetssätt

- starta och stänga av enheten och kringutrustning
- behärska användningen av pekskärm
- centrala begrepp
- träna smidig användning av tangentbordet och bekanta sig med tiofingerssystemet
- producera text mångsidigt i enlighet med goda ordbehandlingsprinciper
- skriva ut textdokument
- klippa ut, kopiera och klistra in text
- fotografera och använda bilderna mångsidigt i olika arbeten
- använda rörlig bild och ljud mångsidigt i olika arbeten
- bekanta sig med molntjänster

Informationssökning

- spara, öppna och radera filer
- öppna webbplatser med hjälp av givna webbadresser
- öva informationssökning genom att använda sökord

Etik och säkerhet

- använda enheter och program i enlighet med skolans regler samt rekommenderade åldersgränser
- lösenord och datasäkerhet

Kunskapsmål för elever i åk 4-6

Teknik och arbetssätt

- fördjupa de kunskaper eleven besitter
- använda tangentbordet smidigt
- producera mångsidiga texter i enlighet med goda ordbehandlingsprinciper
- använda e-posten mångsidigt (sända och ta emot e-post utan och med bilagor, adressboken)
- iaktta ergonomi i arbetet och inser dess betydelse
- använda molntjänster

Informationssökning och hantering

- filhantering
- kopiera/flytta filer från en enhet till en annan
- skapa mappar
- bekanta sig med bibliotekstjänster i anslutning till informationssökning (gärna i samarbete med stadsbiblioteket)
- planera sin informationsanskaffning
- källkritik: jämföra, välja ut och utnyttja information från olika källor
- mediekunskap/mediekritik: förhålla sig kritiskt till innehåll som förmedlas av medierna och begrunda vilka etiska värderingar samt vilken tillförlitlighet och betydelse innehållet har i kommunikationen och sammanhanget

Etik och säkerhet

- följa principerna för datasäkerhet i allt sitt arbete
- bete sig etiskt och iaktta god sed och andra regler på internet
- känna till upphovsrättsprinciperna
- ha kännedom om tillförlitlighets- och säkerhetsfrågor i anslutning till internet
- gemensamma överenskommelser i användningen av kommunikationsteknik

Kunskapsmål för elever i åk 7-9

Teknik och arbetssätt

- lagra
- återge och redigera ljud och rörlig bild
- skriva tekniskt flytande och felfritt och unyttja textbehandlingsprogrammets egenskaper
- arbeta i en webbaserad inlärningsmiljö
- känna till principerna med vilka man producerar innehåll på nätet, t.ex. bloggar och vloggar
- använda datateknisk utrustning och dataprogram samt datanät mångsidigt och ändamålsenligt för olika ändamål
- känna till gemensamma funktionsprinciper för olika program och utnyttja dem i nya program
- använda de grundläggande egenskaperna i ett kalkylprogram
- datasäkerhet: känner till uppdateringar och det skydd som behövs på enheten man använder, känner till de hot virus förorsakar och sätt att skydda sig mot dem

Informationssökning och hantering

- använda internet självständigt och mångsidigt i anskaffningen av information
- behandla, presentera och tolka samt åskådliggöra information och resultat mångsidigt och ändamålsenligt med hjälp av olika program

Etik och säkerhet

- känna till principerna för källkritik och upphovsrätt
- uttrycka sig mångsidigt och ansvarsfullt i nätmedier (skriftligt, genom att filma (still- och rörlig bild), genom att rita) samt tolka informationen från andra
- förstå olika utgångspunkter och mål för kommunikation och även kunna tolka nätkommunikation utgående från dessa
- aktivt och ansvarsfullt delta i arbetet i olika kollektiva nätmiljöer
- ge respons på nätet och utnyttja respons som eleven får

5. Språkprogram

A1-språket i BSS är engelska. Studierna i engelska inleds fr.o.m. åk 3.

A2-språket i BSS är finska och studierna inleds fr.o.m. åk 4. Eftersom de flesta av skolans elever är starkt tvåspråkiga eller har finska som hemspråk är undervisningen i A2-språket obligatorisk för skolans elever. Finska undervisas i första hand enligt modersmålsinriktad lärokurs (mofi).

B2-språk, frivilligt: tyska och franska. Valfria studier som inleds fr.o.m. åk 7.

6. Eventuell intensifierad undervisning

Målen och innehållen i eventuell intensifierad undervisning kan preciseras i delen Undervisning i de olika årskurserna.

I Björneborgs svenska samskola satsar vi extra resurs på undervisningen i modersmål.

7. Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet i övergångsskedena

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet.

Björneborgs svenska samskola erbjuder en unik lärostig från barnträdgården via förskolan till den grundläggande utbildningen och ytterligare vidare till gymnasieutbildningen.

Övergångsskedena inom den grundläggande utbildningen beskrivs närmare i kapitlet om Stöd för lärande och skolgång.

Principer för samtal som stöd vid övergångarna

De överföringssamtal som genomförs i anslutning till övergången ska genomföras i syfte att den mottagande skolan/följande skolstadium får sådan information som är nödvändig för att ordna undervisningen på bästa sätt med beaktande av kontinuiteten i barnets lärande. Stödet i överföringen förutsätter målinriktat samarbete mellan personal i förskola och skola.

Eftersom många lärare är gemensamma för olika stadier inom den grundläggande utbildningen i BSS, har lärarna kännedom om eleverna och har kunnat följa med deras utveckling under flera år. Dessutom är lokaler och lärmiljöer bekanta för eleverna. Alla dessa faktorer gör övergångarna mellan olika stadier smidiga och trygga.

A. Överföringssamtal vid barnets **övergång från förskoleverksamhet till nybörjarundervisning** ska genomföras i enlighet med följande principer:

1. Diskussioner som gäller **enskilda barns** färdigheter, kunnande och behov av stöd

- förskolans personal fyller i blankett i samråd med vårdnadshavarna som tar ställning till den information som överförs
- förskolans lärare i överföringssamtal med mottagande skolans rektor/ blivande klasslärare i åk 1 och/eller speciallärare

Innehåll i diskussionen:

- arbets- och studieberedskap samt koncentrationsförmåga
- sociala färdigheter, känslöytringar och arbetsfärdigheter
- motorisk och visuomotorisk gestaltning
- språkliga färdigheter
- matematiska färdigheter, logiskt tänkande och slutledningsförmåga
- beteende i undervisningssituationer
- behov av stöd

Lärarna informerar rektor om gruppen blivande elever för att skapa undervisningsgrupperna åk 1 (kriterier för gruppindelningen)

2. Diskussioner mellan **yrkesutbildad personal** inom elevvården som gäller **enskilda barns** behov av stöd

- information överförs från skolkurator till skolkurator, psykolog till psykolog och från rådgivningshälsovårdare till skolhälsovårdare

Om en expertgrupp är tillsatt för barnet kontaktar den ansvariga i expertgruppen barnets vårdnadshavare om det fortsatta arbetet i expertgruppen och eventuellt nya medlemmar inför elevens skolgång.

B. Överföringssamtal om elever som **övergår från åk 6 till åk 7** ska genomföras i syfte för den mottagande skolan att få sådan information som är nödvändig för att skapa kontinuitet i undervisningen och stödet för eleven och i syfte att ordna undervisningen på bästa sätt för eleven.

Överföringssamtalen ska genomföras i enlighet med följande principer:

Diskussioner som gäller **enskilda elevers** färdigheter, kunnande och behov av stöd

- elevens klasslärare/speciallärare i överföringssamtal med den mottagande skolans blivande klassföreståndare och/eller speciallärare

Innehåll i diskussionen:

- arbets- och studiefärdigheter samt koncentrationsförmåga
- sociala färdigheter, känslouttryck och arbetsförmåga
- språkliga färdigheter
- matematiska färdigheter, logiskt tänkande och slutledningsförmåga
- beteende i undervisningssituationer
- behov av stöd

Diskussioner mellan yrkesutbildad personal inom elevvården som gäller enskilda elevers behov av stöd

- information överförs från skolkurator till skolkurator, psykolog till psykolog och från skolhälsovårdare till skolhälsovårdare

Om en expertgrupp är tillsatt för eleven kontaktar den ansvariga i expertgruppen eleven och hans vårdnadshavare om det fortsatta arbetet i expertgruppen och eventuellt nya medlemmar inför elevens fortsatta skolgång.

8. Planer och program som kompletterar läroplanen

Läroplanen för förskoleundervisningen i Björneborgs svenska samskola görs upp som en separat plan.

[Planen för eftermiddagsverksamheten](#)

Björneborgs svenska samskolas [Kris- och räddningsplan](#).

Björneborgs svenska samskolas [Elevårdsplan](#).

Björneborgs svenska samskolas [Antimobbningsplan](#).

Plan för [vänelesverksamheten](#) i Björneborgs svenska samskola.

9. Handlingsplan för elevhandledningen

Handledningen och elevhandledningen är hela skolans gemensamma ansvar och uppgift. Ett systematiskt kvalitetsarbete förutsätter en gemensam målbild.

Handledningsplanen är en del av den lokala läroplanen. Handledningsplanen preciseras i läsårsplanen och är i korthet en beskrivning av hur arbetet ska organiseras. Varje lärare handleder eleverna. Elevhandledaren ansvarar för elevhandledningen i åk 7-9. Elevhandledningen sker under schemalagda elevhandledningstimmar i grupp men också individuellt. I BSS följer elevhandledaren eleven genom den grundläggande utbildningen och genom gymnasieutbildningen, vilket skapar en trygg grund för eleven att utvecklas och växa.

Syfte och mål

Syftet med handledningsplanen är att skapa gemensamma verksamhetsförutsättningar och principer för ordnande av handledning. Detta grundar sig på respekt för den handleddes människovärde, välmående och främjandet av jämlikhet. Grunden för att de här principerna ska kunna förverkligas är att det finns tillräckliga och mångsidiga förutsättningar för olika handledningstjänster. Särskilt viktigt är att trygga den enskilda elevens rätt till en jämlik handledning. Utvecklingen av handledningen syftar till att öka elevernas välbefinnande och förebygga utslagning.

Denna plan avses vara ett stöd och ett komplement till den nationella läroplanen och även till stöd för skolans arbetsbeskrivning för hur handledningen ska förverkligas. För att uppnå de syften och mål som denna plan innehåller krävs att tillgången på handledning garanteras.

Målen för handledning

Målet med olika former av handledningstjänster är att vägleda, stöda och hjälpa eleverna att bedriva sina studier i den grundläggande utbildningen så framgångsrikt som möjligt. Den enskilda eleven bör även utveckla färdigheter för att göra val som stöder ett kommande aktivt yrkesliv. Med hjälp av handledning fattar eleven beslut utgående från egna förmågor och intressen gällande val av utbildning, studievägar, yrke och vardagsliv.

Stöda studier och inläring

Genom handledningen ska eleven bli förtrogen med en ny studiemiljö och få hjälp att planera och förverkliga sin skolgång. Handledningen bör vara en integrerad del av förverkligandet av undervisningens allmänna mål och på ett mångsidigt sätt stöda elevens möjligheter att nå upp till dem.

Stöda utveckling och personliga mognad

Handledningen ska befrämja den personliga tillväxten och mognaden genom att stärka elevens självkänsla, utveckla elevens förmåga till samarbete med andra och till att förstå sin egen roll i ett större sammanhang. Centralt är att eleven uppmuntras till att fundera kring, göra upp planer för och lär sig att utvärdera egna planer för framtiden.

Stöda planering av yrkesliv

Elevens enskilda val av yrke och studieväg stöds genom att eleven genom handledning tar del av tillräcklig information kring de olika valmöjligheterna som grund för det egna beslutet. Eleverna bör få insikt i hur de själva skaffar information kring utbildningsvägar och samhällets uppbyggnad, samt hur arbetslivet och företagsamhet fungerar och få ta del av praktisk arbetslivserfarenhet.

Centrala principer

I årskurserna 1 till 6 är elevhandledningen integrerad i den vanliga undervisningen och sköts av klassens lärare. I åk 7 och 8 har eleverna 0,5 årsveckotimme elevhandledning i klass och i åk 9 har eleverna 1 årsveckotimme elevhandledning i klass.

Individuell handledning och smågruppshandledning

Eleven har rätt till individuell handledning, där eleven har möjlighet att diskutera kring sina studier, sina utbildnings- och yrkesval samt kring faktorer i vardagen som stöder skolgången. Elevhandledningen kan även förverkligas som smågruppshandledning. Smågruppshandledningen får dock inte ersätta elevens rätt till individuell yrkesvägledning. Individuell handledning ges vid behov av elevhandledare och övriga lärare. I årskurs 9 har varje elev rätt till individuell yrkesvägledning av sin studiehandledare.

Övergången till åk 1

Före inledandet av den grundläggande utbildningen besöker klasslärare och speciallärare eleverna i förskolan för att träffa dem och informera om årskurs 1. Tillräcklig information om elevernas eventuella behov av stöd bör ges för att underlätta övergången.

Övergången till åk 7

Inför årskurs 7 besöker rektor, speciallärare och studiehandledare eleverna i årskurs 6 för att träffa dem och informera om årskurs 7-9. Tillräcklig information om elevernas eventuella behov av stöd bör ges för att underlätta övergången.

Elevhandledning i klass under årskurs 7, 8 och 9

Lektionerna i elevhandledning behandlar för alla elever gemensamma ärenden enligt vad som definieras i den lokala läroplanen. Under lektionerna i elevhandledning byggs det förtroende upp till studiehandledaren som ligger till grund för de enskilda samtalen. För att detta skall vara möjligt är det viktigt att eleven har samma studiehandledare genom den grundläggande utbildningen. I årskurs 9 deltar eleverna i PRAO under två veckor.

Samarbete: aktörer och olika skeden

1. Grundläggande utbildning

Handledning skall vara en integrerad del av skolans verksamhet. Elevhandledningen utgörs av mångprofessionellt samarbete. Centrala aktörer i skolan utgörs av: studiehandledare, rektor, klassföreståndare, speciallärare, ämneslärare, klasslärare, förskollärare, kuratorer, psykologer och hälsovårdare.

2. Vårdnadshavare

Ett aktivt samarbete med vårdnadshavarna under hela skoltiden är en förutsättning för alla aktörer i skolan med tanke på att elevens skolgång skall utvecklas i en positiv riktning.

3. Näringsliv, organisationer och myndigheter

Elevhandledningen bör omfatta verksamhet som innefattar kontakter med parter utanför den egna läroanstalten, och som beaktar företagsamhetsfostran samt särdragen i regionens arbetsmarknadsstruktur. Eleverna skall delta i praktisk arbetslivsorientering (PRAO) under den grundläggande utbildningen enligt läroanstaltens egen arbetsordning.

4. Andra stadiet

Elevhandledarna skall få ta del av uppdaterad information kring alla utbildningar efter den grundläggande utbildningen. Gemensamma möten, utbildningstillfällen och träffar med representanter för de mottagande läroanstalterna kan ordnas. För att underlätta elevens skolgång kan informationsutbyte ske med vårdnadshavares tillstånd. Eleverna bör beredas möjlighet att bekanta sig med andra stadiets utbildning under avgångsåret.

5. Stadieövergångar

En beskrivning av ansvarsfördelningen bör uppgöras gällande uppföljningen av eleverna efter den grundläggande utbildningen. Vid byte av skola inom den grundläggande utbildningen bör eleverna ges möjlighet att bekanta sig med den nya skolan innan bytet sker.

Efterhandledning

För de elever som blir utan studieplats efter den grundläggande utbildningen ska elevhandledaren kontakta dem i det skede när antagningen är offentlig. Eleven bör följas upp tills någon verksamhet blir aktuell för eleven genom mångprofessionellt samarbete.

10. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter

Samarbetet med social- och hälsovårdsmyndigheterna beskrivs i [elevvårdsplanen](#).

11. Uppföljning, utvärdering och utveckling av läroplanen

Syftet med utvärdering är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande.

Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av utvärderingsskyldigheten.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

BSS följer kvalitetskriterierna inom den grundläggande utbildningen och utvärderar olika områden utgående från kriterierna. Närmare om utvärderingen bestäms i skolans läsårsplan.

Kvalitetskriterierna gör det möjligt för att på ett praktiskt plan utvärdera hur de beslut som omfattar skolväsendet i ett kort respektive långt perspektiv inverkar på skolornas verksamhet. Med hjälp av utvärderingskunskap som baserar sig på kvalitetskriterierna kan man i bästa fall identifiera missförhållanden som man har upptäckt inom utbildningen. Det blir då också möjligt att åtgärda missförhållandena när man på ett heltäckande plan på årlig nivå planerar kommunernas verksamhet och ekonomi. Kvalitetskriterierna gör det också möjligt att samarbeta på ett regionalt plan. En verksamhetsmodell på ett regionalt plan möjliggör ett djupare samarbete, vilket en utvärdering av verksamhet inom en kommun inte gör. Kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen är ett arbetsredskap på regional nivå, och speciellt är de ett redskap för skolor och huvudmän att i samråd utvärdera sin verksamhet.

Kvalitetskorten är fyra till antalet och de avspeglar strukturerna inom följande områden:

- ledarskap
- personal
- ekonomiska resurser
- utvärdering

samt nio kvalitetskort, som påverkar den studerande

- läroplanens verkställande
- undervisningen och undervisningsarrangemangen
- stödet för inläring, tillväxt och välbefinnande
- delaktighet och påverkan
- samarbetet mellan skolan och hemmet
- fysisk lärmiljö
- en trygg inlärningsmiljö
- morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen
- skolans klubbverksamhet.

Kvalitetskorten för den grundläggande utbildningen bygger på en beskrivande del, kriterier för kvaliteten och frågor som ansluter sig till verksamheten. Varje kvalitetskort innehåller kriterier både för utbildningsarrangören och för skolorna. Nya kvalitetskort för kvalitetskriterierna inom den grundläggande utbildningen har tillagts också för morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen samt skolans klubbverksamhet. Kvalitetskriterierna finns till för såväl verksamheten på regional nivå som huvudmannens och skolans verksamhet.

I BSS görs interna utvärderingar årligen. Vi har Zef Solutions utvärderingsverktyg till vår hjälp. Utvärderingar kan också göras på blanketter eller muntligt genom samtal.

BSS deltar i nationella utvärderingar (UBS).

12.

13. DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning. Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens.

13.1. Lokalt perspektiv som styr undervisningen

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Skolans uppdrag är att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle.

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och i statsrådets förordning.

Sammanfattningen av de nationella målen för undervisning och fostran:

I Björneborgs svenska samskola utgör främjandet av tvåspråkigheten ett viktigt lokalt perspektiv som kompletterar den grundläggande utbildningens uppdrag. Som en svensk skola på en språkö är det viktigt att ge eleverna ett starkt svenskt modersmål och det är också viktigt att uppmärksamma elevernas finska modersmål. Tvåspråkigheten främjar elevernas språkkompetens och stödjer de båda språkgruppernas personliga och lokala identitet.

Stödjäandet av det svenska språket genomförs i den grundläggande utbildningen genom ett utökat antal timmar i modersmål och litteratur i årskurserna 1-6. Undervisningen i mofi-finska inleds från och med årskurs 4.

13.2. Mångsidig kompetens i den lokala läroplanen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver.

Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen.

Målen för mångsidig kompetens beaktas i planering av undervisningen i olika läroämnen och mångvetenskapliga lärområden samt i annan verksamhet i skolan. Varje läroämne bygger på kompetenserna genom att tillämpa innehållet och metoderna inom läroämnet för att stöda utvecklingen av mångsidig kompetens. Mångsidig kompetens är beskriven utifrån de sju kompetenser som har flera beröringspunkter med varandra. Alla kompetenser skall gå som en röd tråd genom hela verksamheten. Grunden för mångsidig kompetens läggs redan i förskoleundervisningen och utvecklingen fortsätter systematiskt genom hela den grundläggande utbildningen vidare till andra stadiet. Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas.

Läraren handleder eleverna att bli medvetna om och utvecklar sin mångsidiga kompetens. Läraren följer systematiskt upp utvecklingen hos varje elev. Eleven och elevens vårdnadshavare får regelbundet respons om utvecklingen av mångsidig kompetens hos eleven. Respons om utvecklingen av mångsidig kompetens betonas särskilt vid de årliga utvecklings/bedömningssamtalen och bedömning vid etappmålen.

14. VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer.

Verksamhetskulturen blir synlig i de gemensamma förfaringssätten och i hur värdegrunden och helhetsundervisningen konkretiseras. De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor.

All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran.

En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

I Björneborgs svenska samskola strävar vi efter att ha klara visioner och målsättningar. Vi vill bygga vår skolkultur på goda yrkesmässiga arbetsrelationer samt goda kontakter till föräldrar och lokalsamhället. Våra elever ska lära sig i en miljö som är trygg och stimulerande och de ska lära sig att arbeta målmedvetet och långsiktigt både självständigt och tillsammans med varandra. Kontinuerlig utvärdering av verksamheten skall ses som ett självklart redskap i utvecklingen av skolan. Verksamhetskulturen ska utvecklas i samarbete mellan personalen, eleverna, vårdnadshavarna och skolans samarbetsparter. Verksamhetskulturen ska vara kontinuerlig från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och under olika skeden inom den grundläggande utbildningen.

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer och främjar alla sina medlemmars lärande. Detta förutsätter dialog, samarbete och delaktighet. Krav och förväntningar ska tydliggöras.

I skolans fostran till demokrati är det viktigt att ge eleverna möjlighet att ta ställning till frågor där de kan se följderna av sina beslut. Detta ger eleverna bättre möjligheter att acceptera beslut som tillkommit i demokratisk ordning trots att de inte sammanfaller med den egna åsikten. I årskurserna 7-9 bedrivs elevkårsverksamhet och i årskurserna 1-6 strävar vi till att ha ett fungerande elevråd.

Skolans tyngdpunktsområden

Språket

Skolans tyngdpunkt ligger på det svenska språket. Inom den svenska kulturtraditionen i Björneborg har Björneborgs svenska samskola en central roll. BSS skall som en finlandssvensk institution på en helt finskspråkig ort ge eleverna möjlighet att utveckla en egen kulturidentitet vid sidan om den finska identitet som många av eleverna har från hemmet.

Den finlandssvenska skolans primära ansvar är det svenska språket. Skolan skall därför vara en institution, där det svenska språket på alla sätt framhävs för såväl den svenska som den finska språkgruppen. Alla lärare, oavsett ämne, fungerar medvetet som språkmodeller. Varje lektion är en lektion i skolspråket. Det är viktigare att förklara och ge exempel än att rätta och kritisera. Exempels makt är stark på ett positivt sätt. I BSS ger vi plus för svenska. Vi strävar efter att utnyttja tvåspråkigheten till upptäcktsfärder i språket och stimulans för språkglädjen. Hemmens positiva inställning till skolans språk spelar en avgörande roll. Målet är att föräldrar, oavsett modersmål, förstår att det ligger ett värde i att skolmiljön är så svensk som möjligt. Därför kommer skolans alla rutiner att skötas på svenska, t.ex. informationen till hemmen, språket på fester och föräldramöten. I samtal och diskussioner med enskilda föräldrar kan även finska användas om det krävs för förståelsens skull.

Det är varje generations uppgift att medvetet föra vidare sitt kulturarv. Kulturen formar det växande barnets och tonåringens självbild och förstärker känslan av samhörighet och trygghet.

I hemmet läggs grunden till individens kulturidentitet, i skolan förstärks den. För en språklig minoritet är skolan livsviktig. Där innöts inte bara språk utan också kultur och traditioner. Vi firar Lucia, Runeberg och Svenska dagen. Vi firar påskgudstjänst, sjunger finlandssvenska sånger och dansar ringdanser. Vi betonar samhörigheten med de övriga nordiska länderna. I finlandssvenskheten borde eleverna uppleva sin värdefulla kulturella egenart.

Välbefinnande och en trygg vardag

Målet för fostran i BSS ligger i den värdegrund som gäller för skolan. Vi vill lära oss att förstå och respektera andra människor. BSS vill arbeta för ett gott kamratskap och en god anda. Våra elever ska känna sig trygga och uppskattade i skolarbetet samt erbjudas den hjälp och det stöd de behöver för att växa till ansvarskännande och självständiga individer. Kommunikationen i gruppen ska präglas av öppenhet, omsorg och ömsesidig respekt. Jämlikhet och likvärdighet ska främjas i arbetet. Vi förebygger och tar itu med mobbning, våld, trakasserier, diskriminering och rasism. Betydelsen av en mångsidig och nyttig skollunch betonas för eleverna. Under rasterna skall eleverna ha möjlighet till olika aktiviteter som befrämjar hälsa, välbefinnande och gemenskap. Idrotts- och friluftsdagar är en viktig del av verksamheten. Vänelevsverksamheten bidrar till att stärka gemenskapen klasserna emellan. Skolans personal har ett kollektivt ansvar för eleverna.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

Skolans bidrag till en hållbar utveckling är att fostra aktiva samhällsdugliga medborgare som tänker ekologiskt och tar vara på miljön, så att kommande generationers behov också kan tillgodoses. Skolan strävar efter att ge utbildning och kunskap och en tro på att ekologiskt tänkande lönar sig. Ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön ska återspeglas i vardagens val och rutiner. I BSS tänker vi på pappersanvändningen, att släcka lampor som inte behövs och att återanvända material i handarbets- och slöjdsal samt i alla klassrum och arbetsrum. Vi sorterar avfall.

14.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Följande bild får illustrera de olika utvecklingsområdena inom verksamhetskulturen:

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen genomförs inom ramen för följande beskrivningar i läroplanen:

1. En lärande organisation: professionell utveckling, samarbete, arbetsmetoder som ger förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- inlärningssynen
- de mångvetenskapliga lärområdena
- elevdelaktigheten
- beaktandet av riktlinjerna för särprägel i undervisningen i de olika årskurserna

2. Välbefinnande och trygg vardag: handledning, motion, elevvård och anti-mobbingsarbete synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- inlärningssynen
- handledningen
- elevdelaktigheten
- utvecklingen av arbetsmetoderna
- elevvårdsarbetet

3. Kommunikation och mångsidiga arbetssätt: kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetsmetoder i enlighet med kreativa, undersökande och problemlösande förhållningssätt synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- inlärningssynen
- beaktandet av riktlinjerna för särprägel i undervisningen i de olika årskurserna
- de mångvetenskapliga lärområdena
- elevdelaktigheten

4. Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: respekt för olikheter, internationalisering och förståelse mellan individer och grupper synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- främjandet av tvåspråkigheten som lokalt perspektiv i Björneborg som kompletterar den grundläggande utbildningens uppdrag
- elevdelaktigheten
- mångsidiga kommunikativa arbetssätt

5. Delaktighet och demokrati: synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- inläringssynen
- elevdelaktigheten
- samarbetet med vårdnadshavarna
- samarbetet med aktörer i närmiljön

6. Likabehandling och jämlikhetlikhet: behandling och jämlikhet synliggörs bl.a. i arbetet i enlighet med

- inläringssynen
- elevdelaktigheten
- främjandet av tvåspråkigheten som lokalt perspektiv i Björneborg som kompletterar den grundläggande utbildningens uppdrag
- beaktandet av riktlinjerna för särprägel i undervisningen i de olika årskurserna

7. Ansvar för miljön och en hållbar framtid: eko-social bildning

- beaktandet av riktlinjerna för särprägel i undervisningen i de olika årskurserna
- de mångvetenskapliga lärområdena
- elevdelaktigheten
- samarbetet med vårdnadshavarna
- samarbetet med aktörer i närmiljön

I skolan främjas och utvärderas principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen genom årlig beskrivning i läsårsplanen för målsättningar för utvecklingen.

15. Lär miljör

Med lär miljör avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lär miljör innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lär miljörerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation. Valfungerande lär miljör främjar kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga. Målet med utveckling av lär miljörerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. När man utvecklar lär miljörerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lär miljörerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lär miljör beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Eleverna ska delta i utvecklingen av lär miljörerna. Lär miljörerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov.

Lär miljörerna ska vara föränderliga, inspirerande, trygga, hälsosamma och mångsidiga. De möjliggör verksamhet av olika slag både enskilt och i grupp. Lär miljörerna har inslag av den lokala kulturen, naturen och hembygden samt inslag som stöder elevernas språkutveckling.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika lär miljör och sträva efter att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Med hjälp av virtuella och digitala lösningar samt samarbete med olika aktörer är det möjligt att utvidga lär miljör.

16. Arbetsätt

Undervisningsmetoderna och arbetsätten som används ska vara mångsidiga och varierande, ge möjlighet till interaktivt lärande och karakterisera de enskilda ämnena. Med hjälp av dessa får den enskilda eleven och hela undervisningsgruppen handledning och stöd för lärandet. Eleverna ska få möjlighet att lära sig såväl i grupp som individuellt. I varje klass finns elever som har olika sätt att lära sig, olika arbetsrytm, olika intressen och färdigheter. Skolans pedagogiska miljö skall anpassas till elevens behov så att den stöder och väcker intresset samt lusten att lära. De metoder och arbetsätt som väljs ska utveckla:

- tanke- och problemlösningsfärdigheter
- arbetsfärdigheter och sociala färdigheter
- elevens självkänedom och –reflektion gällande inläringen
- förmåga till delaktighet och initiativ
- uttrycksförmåga och handens färdigheter
- elevens förmåga att uttrycka sig på svenska
- färdigheter i informations- och kommunikationsteknik
- samarbetsförmåga och ansvar
- studieteknik, inlärningsstrategier och kunskapshantering
- informationssökning och kritiskt tänkande

Metoderna och arbetsätten ska dessutom ge möjlighet till skapande verksamhet, upplevelser och ålderstypiska lekar. Skillnader i utveckling, självkänsla samt emotionella behov är faktorer hos eleverna som påverkar studiemotivationen och bör beaktas i undervisningen. Elevernas ålder och kön inverkar också på undervisningen. Lärarens uppgift är att uppmuntra, undervisa och handleda eleverna oberoende av deras bakgrund och förutsättningar. Vid planering av arbetsätt är det också viktigt att läraren beaktar elevernas åsikter.

Vi har som mål att:

- väcka lusten att lära sig
- stimulera elevernas nyfikenhet
- ge eleverna allmänbildning och mångsidiga färdigheter
- uppmuntra eleverna till aktivt deltagande och reflektion
- uppmuntra eleverna till att uttrycka sin åsikt, vara med och besluta om gemensamma frågor och att agera ansvarsfullt i olika grupper och i samhället

16.1. Kooperativt lärande

I Kooperativt Lärande (KL) flyttas fokus från läraren till eleverna. Undervisningen blir en social process där elevernas aktivitet är i fokus och där de successivt lär sig att ta mer och mer ansvar för sin inläring. För att främja detta använder man i KL ofta olika **roller**. Dessa används för att förtydliga för eleverna vad deras uppdrag och fokus är. Rollerna används också för att hjälpa dem att utveckla de färdigheter som behövs för att lära av och med varandra så effektivt som möjligt. Med hjälp av de olika rollerna tränar vi olika former av samarbetsfärdigheter (Sahlberg & Leppilampi, 1998). Genom att läraren lägger över några av de uppgifterna som traditionellt varit lärarens på eleverna visar vi på ett tydligt och pedagogiskt sätt att det är just eleverna som är i fokus och att det är deras insats som är viktig.

Tips:

Det finns ett flertal olika roller som kan användas vid olika tillfällen beroende på vad eleverna behöver träna på och vad syftet med övningen är. Fokus kan ligga på en roll i taget eller så kan flera roller användas samtidigt. En del roller är mer kognitivt krävande än andra. Rollerna medvetandegör för eleverna att arbete kräver olika förmågor. I början kan det vara svårt för eleverna att hantera flera sammansatta förmågor. Därför är det bra att explicit prata om vilka dessa förmågor är och träna på en i taget. Som lärare gör man då en gradvis överlämning av ansvar

enligt modellen kring scaffolding (stöttning) där läraren först modellerar en roll och eleverna sedan får prova (Gibbons, 2002). Eleverna får då en struktur kring vad som behövs för ett fungerande gruppssamarbete.

Vissa av rollerna lämpar sig extra väl till vissa strukturer. Det är bra att introducera rollerna en i taget så att eleverna blir vana vid att använda en roll innan nästa tillkommer. Till vissa strukturer räcker det med en roll medan det i andra lämpar sig att använda flera roller. Ju äldre eleverna är desto fler roller kan användas samtidigt.

Under användandet av roller är det bra att alla elever får testa på alla roller. Så småningom är målet att dessa roller ska internaliseras hos eleverna (Pasi & Leppilampi, 1998). Rollerna är till för att stötta grupprocessen och föra lärandet framåt.

Uppgiftsroller:

Sekreterare – antecknar det gruppen gör, skriver ner lösningar och tankar inför senare presentation.

Berättare – läser uppgiftsfrågor och texter för gruppen och fokuserar på att alla förstår innehållet.

Materialförvaltare – ser till att gruppen har det material den behöver för att kunna genomföra uppgiften.

Hjälpare – hjälper gruppen framåt genom att ställa frågor och komma med tips.

Tidshållare – ser till att gruppen håller tidsschemat och sporrar gruppen att bli klar i tid.

Fokushållare – ser till att gruppen håller sig till arbetsuppgiften/målet med övningen och håller fokus.

Sammanfattare – sammanfattar det som sagts i gruppen, upprepar vad andra sagt, under arbetets gång eller som redovisning för andra grupper.

Observatör – observerar grupp-processen och skriver ner tankar under arbetets gång för senare utvärdering.

Kontrollant – kontrollerar att alla har förstått uppgiften och vet vad som ska göras. Kontrollerar att uppgiften är korrekt utförd.

Sociala roller:

Uppmuntrare – uppmuntrar gruppen. Berättar det som gruppen gör bra och kommer med beröm.

Ordfördelare – ser till att alla i gruppen får ordet och är delaktiga så att alla kan lära av varandra.

Utvärderare – utvärderar hur samarbetet går, ofta med hjälp av observatören. Berättar vad som gått bra och kommer med tips på hur samarbetet kan förbättras till nästa uppgift.

Utskriftsmallar:

Alla Roller i [A3-format](#) eller [A4-format](#).

[Bilder till alla roller](#) av Martin Silfvast!

Förslagsvis kan man skriva ut dem, laminera och sätta fast dem i ett halsband för elever mellan åk F-6. För äldre elever kan man dela ut dem som uppdragskort i olika gruppaktiviteter med något mer specificerade beskrivningar. Tänk på att stärka de interpersonella färdigheterna som finns i rollerna så att det blir en social roll och inte bara en uppgift!

Källor:

Gibbons, Pauline (2016). *Stärk språket – Stärk lärandet*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Sahlberg, Pasi & Leppilampi, Asko (1998). *Samarbetsinläring*. Stockholm: Runa förlag.

17. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

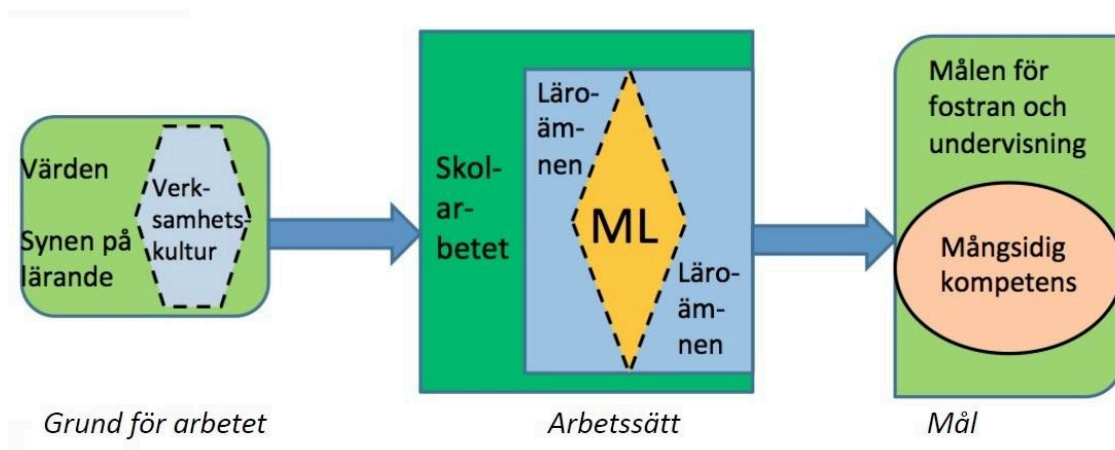
Genomförandet av helhetsskapande undervisning

Målsättningen för utvecklandet av skolans verksamhetskultur utgår från principen om helhetsskapande undervisning. Den helhetsskapande undervisningen ska ge eleverna insikt och beredskap i att kombinera kunskaper och färdigheter från olika läroämneshområden och till meningsfulla helheter. Eleverna ska handledas till förståelse för hur det de lär sig i skolan, har kopplingar till den egna vardagen och till det omgivande samhället och för sin världsbild som helhet. Den helhetsskapande undervisningen genomförs och synliggörs i undervisning och arbete med

- kontinuiteten i särdragen i undervisningen
- skolans samverkan med det omgivande samhället
- skolans årskurs- och ämnesöverskridande undervisning och verksamhet
- genomförandet av innehållet i de valfria studierna
- planering och genomförande av prao-perioderna
- temadagar, lägerskolor

Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

- Vi samarbetar kring ett specifikt tema under en period på minst en vecka varje läsår, då garanteras det att varje elev har ett mångvetenskapligt läroämne varje läsår. Målet med temaveckorna är att se samband och sammanhang. Läroämnet är en del av en större helhet.
- samma tema studeras parallellt i minst två läromänen samtidigt (t.ex. modersmål och bildkonst).
- i åk 1-6 möjliggör tillgången till klasslärare ämnesövergripande undervisning.
- i åk 7-9 kombineras språk med ett annat ämne (t.ex. modersmål och finska: finska författare, engelska och historia: USA, landets historia behandlas också på engelska samtidigt som man i historia också får kunskap om språket).
- Eleverna deltar genom att tillsammans med lärarna fundera på kommande läsårs tema under våren. När temat har bestämts skrivs det in i läsårsplanen.
- Utvärdering: både lärare och elever utvärderar temat endera skriftligt eller muntligt vilket också möjliggör ett utvecklande av inkommande läsårs tema.
- Verbal bedömning under temaveckorna. Bedömningen ingår som en del av bedömningen i de ämnen som ingått i temaveckorna.
- De mångvetenskapliga lärområdenas teman, noggrannare mål och innehåll samt praxis för bedömningen bestäms i skolans läsårsplan

17.1. Mångvetenskapliga lärområden

Genomförandet av de mångvetenskapliga lärområdena

Mångvetenskapliga lärområden är ett sätt att förverkliga helhetsskapande undervisning. Mångvetenskapliga lärområden är helhetsskapande studieperioder som grundar sig på samarbete mellan läroämnena. Lärområdena ska avspegla värdegrunden och synen på lärande. De ska återspegla principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen och stöda utvecklingen av mångsidig kompetens.

De mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll samt hur de förverkligas beskrivs i läroplanen och preciseras årligen i läsårsplanen. Detta görs i enlighet med de mål som är uppställda för de mångvetenskapliga lärområdena i grunderna för den grundläggande utbildningens läroplan. Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen av de mångvetenskapliga lärområden och att innehållet i lärområdena intresserar eleverna.

Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena. Omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt.

I BSS ska alla elever varje läsår ta del av minst ett mångvetenskapligt lärområde som studeras under en längre period. Eleverna ska få respons under den tid man arbetar med lärområdet. De mångvetenskapliga lärområdena är en del av undervisningen i de ämnen som varit inkluderade i lärområdet och beaktas således i bedömningen av läroämnena. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens.

Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld.

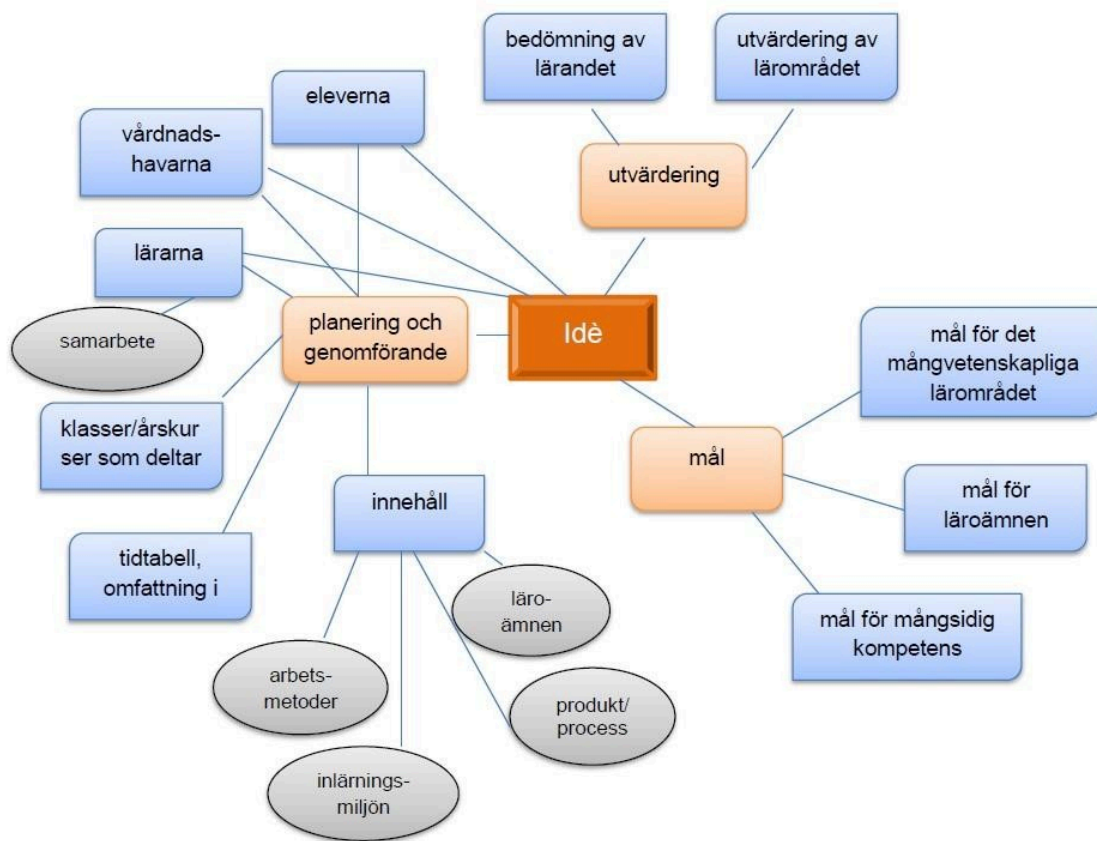
Skolan ska i läsårsplanen inför varje läsår beskriva genomförandet av mångvetenskapliga lärområden. Genomförandet av undervisningen ska beskrivas i enlighet med följande:

- Hur eleverna är delaktiga i att skapa innehållet i lärområdet
- Målsättning
- Vilka framtida kompetenser och läroämnena ingår i lärområdet
- Vilka läroämnena ingår i lärområdet
- Vilka klasser, årskurser som deltar i arbetet med lärområdet
- Omfattning i tid för genomförande
- Principer för utvärdering; elevernas utvärdering av arbetet med lärområdet

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden ska innebära samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen. I genomförandet av mångvetenskapliga lärområden beaktas möjligheten till samarbete med förskolan i verksamhetens lärområden.

Utgångspunkterna för planeringen ska vara idén om innehållet i enlighet med personalens inbördes samarbete och i enlighet med att beakta elevernas synpunkter och åsikter.

Nedanstående översikt i tankekartan ska fungera som stöd i planeringen av innehåll i och genomförande av mångvetenskapliga lärområden.

18. SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE

Gemensamt ansvar för skoldagen

Skoldagen ordnas så att den från elevens synvinkel är trygg och enhetlig, där undervisning och annan verksamhet som stöder den skapar en meningsfull helhet. Detta stöder elevens helhetsmässiga välbefinnande, utveckling och lärande samt att målen för den grundläggande utbildningen uppnås. Ansvaret för skoldagen tillhör alla som är delaktiga i att förverkliga den. Detta innebär att personalen, eleverna, vårdnadshavarna och andra samarbetspartners bär ansvar för att för sin del främja en trygg och enhetlig skoldag.

I vår skola har vi som mål att

- visa respekt och ta hänsyn till varandra
- understöda tolerans och jämlikhet
- verka för medmänsklighet och rättvisa
- ta ansvar för oss själva och vår nästa

Vi strävar till att alla får en sund självkänsla och en positiv livsinställning och är stolta över sin tvåspråkighet. Hemmets positiva inställning till skolans språk spelar en avgörande roll. Det är viktigt att understöda och förstå, att det ligger ett värde i att skolmiljön är svensk.

För att skapa en bra och trygg skoldag följer vi skolans ordningsregler.

18.1. Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet.

Eleverna ska uppmuntras och stödas att vara aktiva, delaktiga och påverka sitt lärande, sin omgivning och sin vardag. Målet är att varje elev utifrån sina egna förutsättningar är aktiv i att planera sitt eget skolarbete. Läraren fungerar som en handledare och stöder eleven att ta ansvar för sin lärandeprocess.

Eleverna uppmuntras till att uttrycka sina åsikter. Eleven stöds i att framföra dem konstruktivt genom att lyssna, kompromissa och ta hänsyn till andra. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete enligt demokratiska principer.

Eleverna garanteras verkliga möjligheter att vara delaktiga och påverka skolans verksamhet och i mån av möjlighet andra viktiga beslut som berör skolan. Att upptäcka att den egna åsikten är viktig förstärker elevernas lust att vara delaktiga och påverka egna och gemensamma ärenden. Skolgemenskapen förstärks av vänelevsverksamhet och elevrådet/-kåren. Elevrådet/-kåren har en öppen diskussion och ett öppet samarbete med skolans personal, direktions och andra aktörer i omgivningen. I årskurserna 7-9 har eleverna rätt till representation i skolans direktions.

Skolan samarbetar aktivt med ungdomsfullmäktige för att uppmuntra eleverna att följa och aktivt påverka ärenden som berör dem.

Elevernas delaktighet förverkligas på följande sätt:

- I åk 1-6 har vi ett elevråd
- I åk 7-9 har vi elevårsverksamhet som bevakar elevernas intressen
- Vi har vänelevsverksamhet i alla klasser. Väneleverna på de högre årskurserna får vänelevsskolning
- Lärarnas dagliga handledning av och dialog med eleverna
- Elevernas tillfällen att kontinuerligt utvärdera skolans undervisning och verksamhet genom trivselenkäter

- Eleverna får aktivt vara med och ordna temadagar och jippon

Målet för elevkårsverksamheten är att:

- garantera elevernas delaktighet och främja deras möjligheter att påverka
- stärka elevernas självförtroende
- träna elevernas färdigheter i att diskutera, förhandla och fatta demokratiska beslut
- uppmuntra till självständighet och initiativtagande
- medverka till att skapa en verksamhetskultur som bygger på gemenskap
- fostra till aktivt medborgarskap

I åk 7-9 finns en utsedd grupp elever som representerar elevkåren. Uppdraget för eleverna i elevkårsgruppen är att

- delta i de möten som ordnas regelbundet
- meddela läraren som ansvarar för elevkårsverksamheten om ärenden att behandla i elevkårsmöte
- bereda ärenden som behandlas i elevkåren genom frågeställningar och diskussioner i klassen
- i klasser redogöra för ärenden som behandlats i elevkåren
- elevrepresentant i årskurserna 7-9 deltar vid behov i skolans personal- och direktionens möten

I skolornas läsårsplan beskrivs hur elevkårsverksamheten organiseras och följs upp i skolan.

18.2. Samarbete mellan hem och skola

Ett konstruktivt samarbete mellan hem och skola är ett effektivt stöd för elevens lärande och skolgång samt utveckling. Vårdnadshavare har huvudansvaret för fostran och skolan har huvudansvaret för undervisning. Vårdnadshavarens uppgift är att stöda, uppmuntra och leda barnens skolgång samt att övervaka att barnet fullgör sin läroplikt. Skolans uppgift är att stöda hemmen i deras fostrargärning. Detta sker genom att uppmuntra vårdnadshavare till ett ansvarsfullt föräldraskap och att aktivt stöda barnen i studierna. Vårdnadshavare respekteras för sin kännedom om och sitt ansvar för sina barn, och bemöts som jämställda parter. Ibland kan information om elevens hemförhållanden behövas för att kunna arrangera undervisning för eleven ändamålsenligt. Ifråga om sådan information gäller bestämmelserna om sekretess. Målet med samarbetet är att bygga upp ett förtroendefullt och konstruktivt samarbete med vårdnadshavare.

Ett meningsfullt samarbete bygger på ömsesidig respekt för varandra. Alla parter ansvarar för upprätthållandet av ett fungerande samarbete. För att stöda samarbetet ska skolan erbjuda vårdnadshavare mångsidiga samarbetsformer, tillgång till information och möjlighet att komma med initiativ. Skolan beaktar familjers olika behov av samarbete.

Samarbetet mellan hem och skola sker både på individ- och skolnivå. Skolan samarbetar med vårdnadshavare så, att vårdnadshavare för sin del kan stöda sitt barns målinriktade lärande och skolgång. Lärarens kännedom om eleven ökar genom interaktion med hemmet och hjälper läraren att planera och genomföra undervisningen. Då eleven är i behov av stöd för sitt lärande och för sin skolgång är samarbetet betydelsefullt för att identifiera, planera och förverkliga de nödvändiga stödåtgärderna. Vårdnadshavare har rätt att delta i skolans läroplansarbete, särskilt då det gäller att definiera värdegrund, målen för fostran och ordningsprinciperna.

Vårdnadshavare har rätt att delta i utvärderingen av undervisningsarrangemangen. Skolan ordnar årligen minst ett tillfälle för vårdnadshavare att träffa barnets lärare och för att få information om läsårets program inklusive principer för förverkligandet av skolans verksamhet. Vårdnadshavare har rätt att årligen träffa barnets klasslärare/klassföreståndare personligen och att vid behov ta kontakt med skolans elevvårdsgrupp, elevhandledare och/eller andra lärare. Skolan kontakter vårdnadshavare och har skyldighet att informera dem om angelägenheter som berör elevens välbefinnande och studieframgång.

Vårdnadshavare har rätt till representation i skolans direktion. En av direktionens uppgifter är att utveckla nya och mångsidiga förfaringssätt för att främja samarbetet mellan hem och skola.

Även föräldraföreningen och klassföräldrar främjar vårdnadshavares samarbete samt utveckling av gemenskapen i klasserna och skolan.

Utöver befintliga strukturer för samarbetet utvecklar skolorna nya samarbetsformer som stöder dialogen med hemmet. Skolan ger vårdnadshavare information om olika samarbetsformer mellan hem och skola samt om hur välbefinnandet och tryggheten i skolgemenskapen befrämjas. Vårdnadshavare informeras om läroplanen, ordnandet av undervisningen och handledningen, bedömningen i anslutning till studierna, elevens möjligheter att få stöd och elevvård. Skolan ger vårdnadshavare information om hur uppgifter som gäller det egna barnet hanteras, hur information erhålls och överförs, samt om frågor i anslutning till sekretess.

Informations- och kommunikationstekniken ska utnyttjas i syfte att förbättra både informationsgången och kontakten mellan hem och skola. För den dagliga kommunikationen använder vi Wilma. Vårdnadshavarna har möjlighet att följa undervisningen. Med tanke på eleverna och undervisningen är det önskvärt att vårdnadshavare kommer överens med läraren om en lämplig tidpunkt.

Skolan samarbetar med hemmet på följande sätt:

- Föräldramöten
- Utvecklingssamtal
- Klassföräldrar (väljs varje år)
- Kommunikation via Wilma
- Telefonsamtal
- Kontakthäften

Föräldrarna inbjuds till skolans julfest och vårfest. Under läsåret ordnas öppet hus.

18.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurodana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

I Björneborgs svenska samskola används en plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen för fostrande samtal ingår i läroplanen. Den finns också i studieguiderna som uppdateras inför varje nytt läsår.

Fostrande samtal och hur de genomförs i praktiken

Fostrande samtal är den första åtgärden att ingripa när en elev bryter mot ordningen i skolan, gör sig skyldig till fusk eller behandlar andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde (Lag om grundläggande utbildning 35a §). Syftet med fostrande samtal är att förbättra elevens uppförande i skolan och hans välbefinnande. Det fostrande samtalet ska ordnas så snart som möjligt efter händelsen som föranleder samtalet.

Fostrande samtal 1

- Det fostrande samtalet genomförs av den lärare som iakttagit att en elev gjort sig skyldig till en handling som föranleder samtal, alternativt av klassläraren/klassföreståndaren.
- Under samtalet kommer man överens om åtgärder att förbättra uppförandet.
- Eleven (eller läraren) ringer vårdnadshavaren och redogör för orsakerna till det fostrande samtalet.
- Samtalet och den överenskommelse som gjorts antecknas i Wilma (fliken stöd/åtgärder).

Fostrande samtal 2

- Det fostrande samtalet genomförs av den lärare som iakttagit att en elev gjort sig skyldig till en handling som föranleder samtal och/eller av klassläraren/klassföreståndaren.
- Under samtalet diskuterar man föregående fostrande samtal och den överenskommelse som då gjordes. Man gör en ny överenskommelse och bestämmer tid för uppföljning.
- Eleven ringer vårdnadshavaren och redogör för orsakerna till det fostrande samtalet. Läraren inleder och avslutar samtalet.
- Samtalet och den överenskommelse som gjorts med tid för uppföljning antecknas i Wilma (fliken stöd/åtgärder).

Fostrande samtal 3

- Det fostrande samtalet genomförs av klassläraren/ klassföreståndaren, rektorn/vice rektor, och elevens vårdnadshavare.
- Skriftlig information om handlingen fås av den lärare som iakttagit att eleven gjort sig skyldig till handlingen eller förséelsen,
- Det fostrande samtalet genomförs i syfte att få eleven att förstå att en ändring i uppförandet är nödvändig.
- Vid behov hänvisas eleven till elevhälsotjänster.
- Samtalet och den överenskommelse som gjorts antecknas i Wilma (fliken stöd/åtgärder).

18.4. Uppföljning och åtgärder i anslutning till elevers frånvaro

Frånvaron överstiger 30 h per termin

- Vid behov tar klassläraren/ klassföreståndaren elevens frånvaro till tals med vårdnadshavaren och/eller eleven i syfte att stödja skolgången och inläringen.
- Skolkuratoren vidtalas om oro väcks om orsaken till elevens frånvaro.

Frånvaron överstiger 50 h per termin

- Klassläraren/ klassföreståndaren diskuterar elevens frånvaro med eleven och vårdnadshavaren.
- Klassläraren/ klassföreståndaren granskar elevens eventuella behov av stöd för skolgången.
- Beroende av orsaken till frånvaron vidtalas skolkurator att diskutera saken med eleven.

Frånvaron fortsätter

- För att trygga skolgången för eleven tillsätts en expertgrupp i elevens ärende. Om frånvaron trots stödåtgärder fortsätter (100 h), görs en begäran om utredning av barnskyddsbehov beroende av orsaken till frånvaron.

Förfaringssätt vid elevs olovliga frånvaro

Olovlig frånvaro

- Klassläraren/ klassföreståndaren ska omedelbart försöka utreda var eleven är om hen inte kommit till skolan och vårdnadshavaren inte meddelat om frånvaro.
- Klassläraren/ klassföreståndaren tar elevens frånvaro till tals med vårdnads-havaren när eleven varit olovligt frånvarande. Ett fostrande samtal genomförs och eleven hänvisas vid behov till skolkuratoren.

18.5. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Samarbete behövs för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan.

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning.

Personalen i skolan samt övriga sakkunniga, som arbetar med eleverna och deras vårdnadshavare, bildar en mångprofessionell fostringsgemenskap. Det betyder att vars och ens kunskaper och erfarenheter förenas för att skapa de bästa förutsättningarna för att främja välmående, trivsel och lärande.

Till personalen i skolan hör att delta i enhetens läroplansarbete och i andra pedagogiska diskussioner för att skapa en gemensam förståelse för skolans mål och för att implementera läroplanens innehåll i vardagen. Under ledning av rektor utvärderas och utvecklas skolans verksamhet och verksamhetskultur. Dessa är inte statiska utan lever i tiden utgående från rådande omständigheter. Var och en har ansvar att bidra till det gemensamma arbetet samt att följa de gemensamma riktlinjerna. Personalen har rätt till representation i skolans direktion.

Skolan samarbetar med andra skolor för att utveckla den grundläggande utbildningen. Via samarbetet främjas en jämlik grundläggande utbildning. Tillsammans med förskoleundervisningen och andra stadiets läroanstalter skapas kontinuitet i elevens lärostig. Samarbete behövs särskilt vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleven flyttar från en skola till en annan. Olika övergångar i elevens lärostig är viktiga skeden i hans liv. En smidig övergång främjar elevens känsla av trygghet och välbefinnande. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas

genom samarbete mellan personalen. Respons från eleverna och vårdnadshavarna ska också beaktas.

Eleverna och vårdnadshavarna har möjlighet att bekanta sig med skolan, verksamheten och i mån av möjlighet personalen i nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. På våren ordnas en sk bekantningsdag för eleven och hans vårdnadshavare. Från skolans sida deltar föreståndaren samt de blivande klasslärarna. När en elev börjar i skolan ska skolan diskutera med elever och vårdnadshavare om den grundläggande utbildningens mål, uppdrag och förfaringssätt.

När en elev flyttar från förskolan till skolan, hålls ett överlåtelsemöte mellan personalen i de bägge enheterna med vårdnadshavares tillstånd. Med vårdnadshavarnas tillstånd kan även planen för barnets lärande samt en eventuell tilläggsbilaga flyttas från förskolan till skolan.

När en elev byter skola har eleven och vårdnadshavaren rätt att få bekanta sig med den nya skolan och dess verksamhet i förväg. Vid etappmålen (se kap. Bedömning vid etappmålen) samt vid andra övergångar får eleven handledning och tillräckligt stöd för att övergången ska vara smidig.

När en elev byter skola hålls ett överlåtelsemöte mellan personal i de bägge enheterna med vårdnadshavares tillstånd. Syftet med överlåtelsemöten är att stöda skolans beredskap att ta emot eleven och att skapa kontinuitet i elevens lärande. Vid överlåtelsemöten som gäller en elev i behov av stöd deltar vårdnadshavare och vid behov sakkunniga.

I handledning som ges i slutskedet av den grundläggande utbildningen ska man tillsammans med eleven utreda lämpliga möjligheter till fortsatta studier och kontrollera att det stöd som eleven behöver fortsätter på andra stadiet. Eleven och vårdnadshavaren till den elev som behöver stöd ska i slutskedet av den grundläggande utbildningen ges information och möjlighet att diskutera med elevhandledaren och sakkunniga inom elevvården om särskilda frågor i anslutning till elevens fortsatta studier.

Målet är att alla övergångar sker i samförstånd med vårdnadshavare. Med samtycke av elevens vårdnadshavare kan sekretessbelagda uppgifter överföras i syftet att anordna elevens grundläggande utbildning på ett ändamålsenligt sätt. Nödvändig information för att anordna undervisningen kan dock överföras utan vårdnadshavares samtycke (se kap. STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG samt kap. ELEVVÅRD). Med tanke på samarbetet och förtroendet mellan parterna är det alltid bra att i första hand be vårdnadshavarnas samtycke att överföra information.

Förfaringssätt vid:

- övergången från förskola till skola
- övergångar inom den grundläggande utbildningen
- samarbete med andra stadiet och övergången

Förfaringssätten beskrivs närmare i elevvårdsplanen.

Samarbete med andra parter

Undervisningen präglas av ett mångsidigt och målmedvetet samarbete med olika aktörer, både inom staden och med övriga samarbetspartners. Samarbete med olika aktörer utvecklas i enlighet med grundläggande utbildningens målsättning och för att främja elevens lärande. I samarbete beaktas en fungerande informationsgång.

18.6. Ordningsregler i BSS

Gemensamt fastställda ordningsregler ingår i skolans läroplan. Utöver de gemensamma ordningsreglerna kan man i skolan göra upp särskilda trivselregler att ingå i skolans läsårsplan. Med dessa ordnings- och trivselregler främjas den interna ordningen och en god atmosfär i skolan för studier i lugn och trygg studiemiljö.

Ordningsreglerna ska följas under skoltid och under sådan verksamhet som ordnas inom skolan.

Reglerna är uppgjorda med stöd av Lag om grundläggande utbildning. Till övriga delar iakttas gällande lagstiftning. Vid förseelser kan läraren eller rektor tillämpa de disciplinära åtgärder som anges i lag.

Ordningsreglerna och disciplinära åtgärder presenteras och diskuteras inför varje nytt läsår

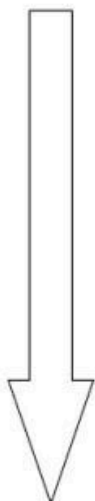
- inom personalen
- med eleverna
- med vårdnadshavarna

Ordningsreglerna i Björneborgs svenska samskola granskas i början av varje läsår.

18.7. Förfaringssätt vid våldsamt beteende

Förfaringssätt vid våldsamt beteende

(Förfaringssätt tillämpas i enlighet med personalens bedömning av handlingens art och våldsamtet):

- Den händelse som föranlett det våldsamma beteendet eller slagsmålet utreds i ett fostrande samtal av den lärare som ingripit i situationen (lag om grundläggande utbildning 35 a§). Syftet med det fostrande samtalet är att få eleven att förstå att en ändring i uppförandet är nödvändig.
- Rektor beslutar om att förvägra rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen. Rektor dokumenterar detta i Wilma.
- Eleven ringer hem. Läraren/rektor inleder och avslutar samtalet. Om vårdnadshavaren inte kan nå ansvarar den lärare som utrett händelsen eller rektor om att vårdnadshavaren får informationen.
- Om det våldsamma beteendet upprepas kallas eleven och vårdnadshavaren till samtal för att diskutera situationen. Syftet med det fostrande samtalet är att förbättra elevens uppförande i skolan och hans välbefinnande.
- Skolans yrkseutbildade personal inom elevvården involveras.
- Den lärare som utrett händelsen eller rektor dokumenterar det fostrande samtalet i Wilma.
- Beroende på handlingens art eller upprepad våldsamt handling tilldelas eleven en bestraffning (kvarsittning) eller ett disciplinärt straff (skriftlig varning eller avstängning för viss tid).
- Polismyndigheten och barnskyddet kontaktas om handlingens art eller en upprepad våldsamt handling så kräver

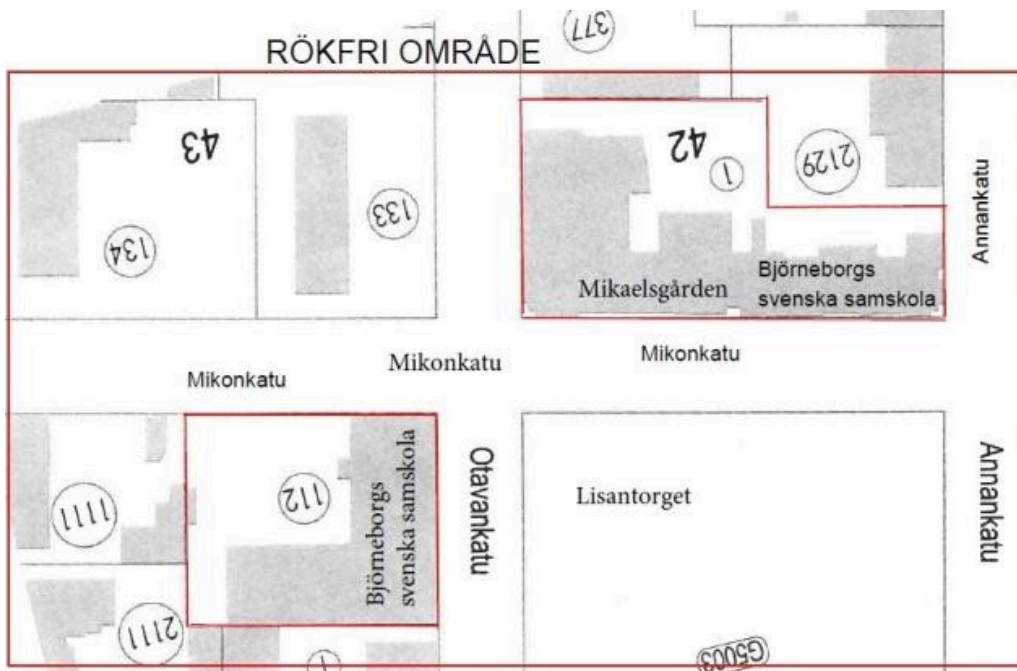
Lag om grundläggande utbildning 40 § 5 mom.:

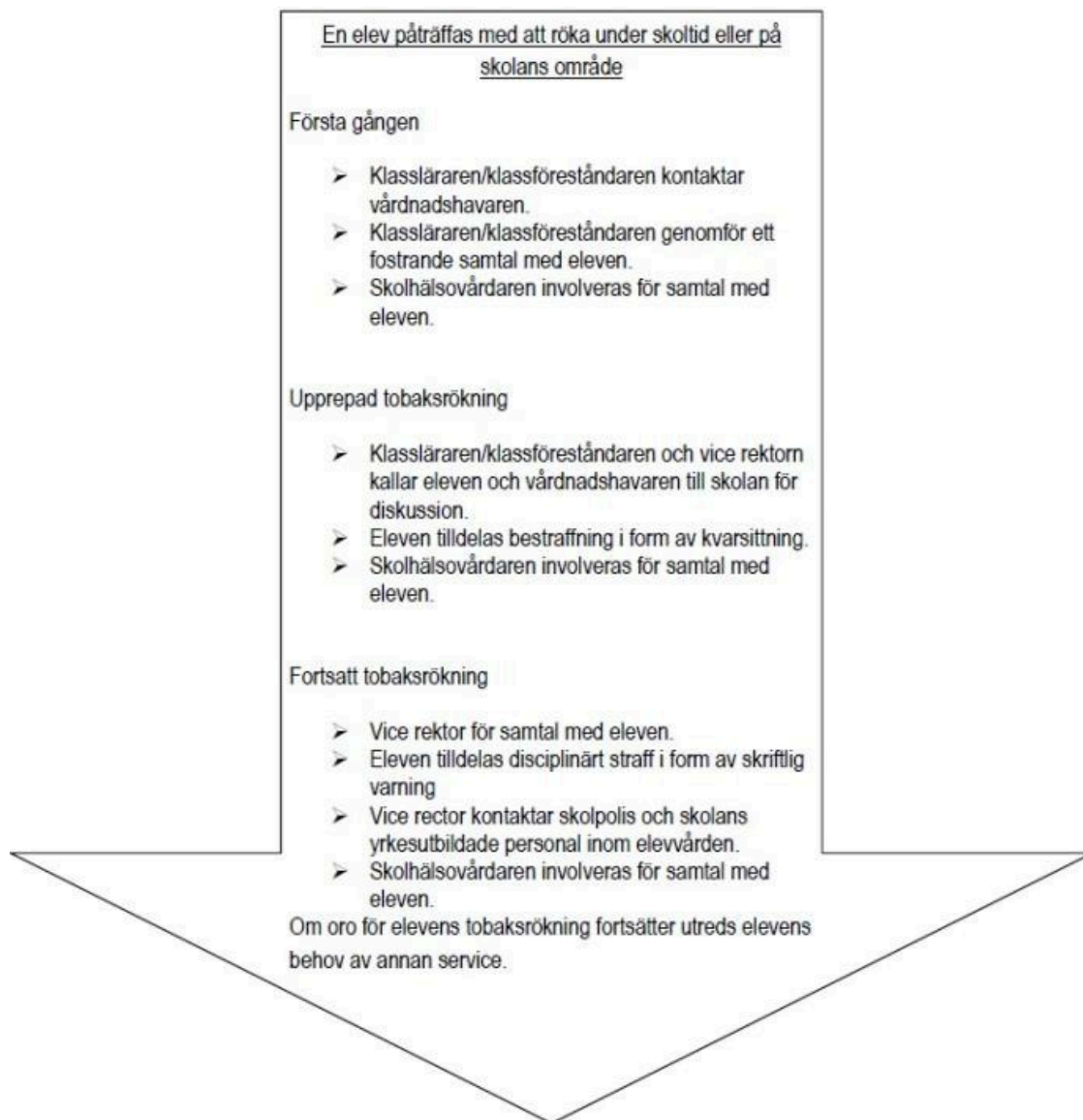
Hemlighållande och behandling av personuppgifter Den som fullgör uppgifter som avses i denna lag har oberoende av skyldigheten att iakttä sekretess rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om hen vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

18.8. Förfaringssätt vid olika situationer i anslutning till rökning och användning av rusmedel

Elev röker under skoltid

Rökning är förbjuden i skolans fastighet och på skolans område. Förbudet gäller alla som rör sig i skolan eller på skolans område, både vuxna och barn. De rökfria områdena i närheten av skolan och Mikaelsgården finns utmärkta på kartan. De sträcker sig från Mikonkatu 15 till Mikonkatu 22 och från Otavankatu 14 till Otavankatu 13.

Elev misstänks för alkohol- eller drogmissbruk

Var och en i skolan som misstänker en elev för drogmissbruk (missbruk av alkohol eller narkotika) är skyldig att vidta åtgärder.

En elev misstänks för alkohol- eller drogmisbruk

- Misstanken meddelas skolans yrkesutbildade personal inom elevvården som tar ärendet vidare.
- Den yrkesutbildade personalen inom elevvården diskuterar misstanken med eleven.
- Den yrkesutbildade personalen kallar vid behov eleven och vårdnadshavaren till diskussion. I diskussionen kan även annan skolans elevvårdspersonal eller utomstående sakkunniga närvara.
- I diskussionen bestämmer man om stödåtgärder och uppföljning av situationen. Vidare bestäms om huruvida andra instanser eller myndigheter behöver kopplas in (t.ex. barnskyddet).

Elev är berusad eller narkotikapåverkad i skolan

Elev är berusad eller narkotikapåverkad i skolan

- Den som märker att en elev är berusad eller narkotikapåverkad kontaktar omedelbart rektor.
- Rektor kontaktar elevens vårdnadshavare som kallas till skolan.
- Rektor kontaktar polisen och gör barnskyddsanmälan.
- Vårdnadshavaren för eleven till hälsocentral för kontroll. Med vårdnadshavarens lov förs (i taxi) eleven till hälsocentral av skolpersonal.
- Om eleven medger berusning eller narkotikapåverkan och det inte finns behov av besök på hälsocentral, väntar eleven under övervakning tills vårdnadshavaren hämtar eleven.
- Vårdnadshavaren, eleven och medlemmar i skolans elevvårdsgrupp (för den gemensamma elevvården) möts för diskussion om situationen. I mötet bestäms om eventuell hänvisning till vård och annan uppföljning.
- Rektor beslutar om bestraffning utgående från att eleven brutit mot skolans ordningsregler.
- Skolans personal gör barnskyddsanmälan.

Skolans hälsovårdare, skolläkaren eller läkare vid elevens egen hälsocentral kan utreda missbruk. Test vid drogmisbruk kan göras med skolhälsovårdarens remiss till laboratorieprov och förutsätter elevens och vårdnadshavarens samtycke. Testresultatet införs i patientregister och är sekretessbelagt; de kan inte överlåtas till utomstående utan patientens skriftliga samtycke.

Misstanke om langning på skolans område

Langning av utomstående:

- Utomståendes vistelse på skolans område är i regel inte tillåten. Om utomstående rör sig på skolgården och det finns misstanke om att de langar, meddelas rektor som kontaktar polisen.

Elev (elever) langar:

- Om man misstänker att någon av skolans elever langar, meddelas rektor.- Rektor kallar vårdnadshavaren till möte.- Om det efter mötet finns anledning att misstänka langning, kontaktar rektor polis och gör barnskyddsanmälan.

(Observera Lag om grundläggande utbildning 36 d,e,f,g §§)

19. Fjärruppkoppling i undervisningen

Följer läroplansgrunderna och utarbetas skilt om behov föreligger.

20. Årskursintegrerade studier

Årskursintegrerad undervisning (studier enligt eget studieprogram)

Årskursintegrerade studier innebär flexibla arrangemang som ger möjlighet till en individuell studiegång. Årskursintegrerade arrangemang kan tillämpas i studier för en hel skola, endast vissa årskurser eller enskilda elever. Den kan också tillämpas för att till exempel stödja elever med särskild begåvning eller som ett sätt att förebygga studieavbrott.

Årskursintegrerade studier genomförs i enlighet med studieprogram som bygger på studiehelheter. Studiehelheterna planeras utifrån målen och innehållet i de olika läroämnena.

Studiehelheterna kan utformas så att studierna tar antingen kortare eller längre tid än ett läsår. Efter att läsårets skolarbete avslutats flyttas eleven till följande årskurs. I nionde årskursen räknas eleven som elev i årskursen ända tills hen får avgångsbetyg eller avgår från skolan. Om möjligheten att i ett särskilt prov slutföra en studiehelhet som utgör hinder för att gå vidare i studierna samt om kvarstannande i årskursen på grund av den allmänna framgången i skolan gäller vad som bestäms i förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 och 2 mom.

Rektor fattar beslut om studier i enlighet med eget studieprogram för eleven efter att ärendet behandlats i den yrkesövergripande grupp som ansvarar för den enskilda elevens undervisning och eleven och vårdnadshavaren är hörda.

Plan för elevens lärande:

Om beslut fattats att en elev ska studera i enlighet med ett eget studieprogram ska en plan för elevens lärande göras upp. I planen ska bestämmas

- de studiehelheter som ingår i elevens studieprogram
- studiehelheternas inbördes ordningsföljd
- tidtabell för genomförande av studiehelheter
- principer för utvärdering
- stödet för eleven att genomföra studierna i enlighet med det egna studieprogrammet
- vårdnadshavarens stöd i elevens studier
- eventuella särskilda målsättningar

Elevbedömning och betyg:

Vid läsårets slut får eleven betyg över de studiehelheter som hen avlagt med godkända vitsord och flyttas upp till följande årskurs för att fortsätta med de studier som återstår. Eleven kvarstannar i årskurs endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. Eleven får avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen så snart hen har avlagt den grundläggande utbildningens lärokurs i de olika läroämnena med godkänt vitsord.

Före en plan görs upp skall direktionen göra ett förvaltningsbeslut i ärendet.

21. Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp som består av elever från olika årskurser eller, vid årskursintegrerade studier, elever i olika åldrar. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl. Undervisning kan då det är ändamålsenligt anordnas i sammansatta klasser.

Ifall undervisning anordnas i sammansatta klasser beskrivs de centrala förfaringssätten i skolans läroplan. Undervisningen i sammansatta klasser genomförs i växelkurser. I sammansatta klasser kan även årskursintegrerad undervisning tillämpas. Utgående från möjligheten till delning av undervisningsgrupper undervisas delar av lärokursen i läroämnen årskursenligt. Den noggrannare planeringen av undervisningen, t.ex. hur årsvekotimmarna i de olika läroämnena fördelas per årskurs, definieras i läsårsplanen.

I BSS har vi för tillfälle inga sammansatta klasser.

22. Flexibel grundläggande utbildning

Anordnande av undervisning

Syftet med flexibel grundläggande utbildning är att minska studieavbrott och förebygga utslagning. Målet är att förstärka elevens studiemotivation och livskompetens samt att helhetsmässigt stöda elevens lärande och skolgång under den grundläggande utbildningen. I flexibel grundläggande utbildning får eleven stöd vid övergången till studier på andra stadiet, huvudsakligen inom yrkesutbildningen, och undervisningen strävar efter att ge hen sådana färdigheter som behövs för att genomföra studierna. I verksamheten betonas elevens motivation för att ta ansvar för sin egen framtid. Verksamheten stöder elever med bristande motivation och elever som underpresterar att förstärka och utveckla sina kunskaper och färdigheter samt att öka sin kompetens att hantera sitt liv och sin vardag.

FLEX-klassens verksamhet är avsedd för elever i årskurserna 8 och 9. I första hand antas elever i årskurs 9 och om det därefter finns lediga platser kan även elever i årskurs 8 antas. Anordnande av undervisning Flexibel grundläggande utbildning anordnas i huvudsak i enlighet med den grundläggande utbildningens allmänna läroplan. Undervisningen ordnas i form av en egen grupp (FLEX-klass) i skolan, på arbetsplatser och i andra adekvata lärmiljöer. I undervisningen tillämpas aktiverande och mångsidiga undervisningsmetoder och arbetssätt och olika lärmiljöer utnyttjas. Fokus ligger på yrkesövergripande samarbete mellan olika organisationer. Ungefär en tredjedel av elevernas undervisning genomförs på arbetsplatser eller i andra adekvata lärmiljöer. Eleverna utför enligt läroplanen utarbetade, individuellt anpassade inlärningsuppgifter i skolan, på arbetsplatser eller i andra lärmiljöer. I anslutning till uppgifterna handleds eleverna till att gradvis ta ett ökat ansvar för sina studier. För att eleven får tillräcklig handledning är individuella arrangemang nödvändiga. För närhandledningen på arbetsplatsen ansvarar en arbetstare, som handleder och stöder eleven i inläringen i arbetet. För alla elever i flexibel grundläggande utbildning uppgörs en plan för elevens lärande. I planen för elevens lärande beskrivs hur den flexibla grundläggande utbildningen ordnas för eleven i skolan, på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer. En elev i flexibel grundläggande utbildning kan delta i undervisning i andra klasser i skolan om det stöder elevens lärande och skolgång. Deltagande i undervisning i andra klasser definieras i elevens plan för lärande. I planen definieras även hurelevens vårdnadshavare kan stöda skolgången. Ett team, bestående av en specialklasslärare och en handledare, ansvarar för verksamheten i FLEX-klassen. Specialklassläraren i FLEX-klassen har huvudansvar för undervisningen och samarbetet med vårdnadshavarna. Handledarens uppgift är att erbjuda personligt stöd för eleverna, både individuellt och i grupp, och delta i samarbetet med elevernas vårdnadshavare. Hen deltar mångsidigt i FLEX-gruppens verksamhet och följer upp elevernas övergång till andra stadiet. Handledaren ansvarar för att skapa och koordinera samarbetet med arbetsplatserna. FLEX-teamet besöker arbetsplatserna och följer hur studierna framskrider. Skolan ingår ett skriftligt avtal om arbetsfördelningen och ansvar mellan lärare/handledare och de personer som ansvarar för handledningen på en arbetsplats.

I BSS finns ingen FLEX-klass. En särskild läroplan utarbetas i samarbete med elevvården vid behov. I Björneborg ordnas FLEX-undervisning av staden.

Antagning

Eleven ansöker om en plats i FLEX-klassen tillsammans med sina vårdnadshavare. Ansökningstiden till FLEX-klassen definieras läsårsvis av utbildningsanordnaren. Skolan stöder elevens ansökningsprocess och ansvarar för att ansökningen innehåller de bilagor som behövs.

Ansökan består av följande ansökningshandlingar:

- en skriftlig ansökan av elev och vårdnadshavare-
- en pedagogisk bedömning/utredning som elevens lärare gjort med tanke på ansökan till FLEX-klassen-
- ett sakkunnigutlåtande (läkarutlåtande, psykologutlåtande eller social utredning som kuratorn gjort)-
- en eventuell plan för elevens lärande eller individuell plan

En pedagogisk bedömning av elevens lärande och skolgång ska göras innan en elev kan antas till FLEX-klassen. I undantagsfall kan en elev inom särskilt stöd ansöka till verksamheten, förutsatt

att eleven kan följa den läroplan som används i undervisningen och att arrangemanget som helhet kan anses ha ett mervärde för eleven. För en elev som omfattas av särskilt stöd ska en pedagogisk utredning göras som grund för antagning till FLEX-klassen. Utgående från ansökningarna kallas eleverna och deras vårdnadshavare till en intervju. FLEXklassens lärare och handledare intervjuar eleven tillsammans med utbildningsanordnarens representant. Skolkuratoren från den skola eleven för tillfället går i deltar även i intervjun.

Beslut om antagning av en elev till FLEX-klass grundar sig på sakkunnigas helhetsbedömning av FLEXundervisningens mervärde för eleven. Antagningen grundar sig på ansökan, intervjun och kriterier för antagning. För att bli antagen till flexibel grundläggande utbildning ska eleven fylla några av följande kriterier (både i a och b delen):

a) Eleven- är i risk att bli utan avgångsbetyg för den grundläggande utbildningen (har eller är i risk att få underkända eller svaga vitsord)- har låg motivation till skolgång och studier- uppnår inte sin verkliga kapacitet- har hög skolfrånvaro- behöver mycket individuell handledning i sin skolgång och vid val av plats för fortsatt studier/yrke- drar nytta av praktiska arbetsmetoder i studierna (lärt sig bättre genom att göra och uppleva än att läsa)

b) Av eleven i flexibel grundläggande utbildning förväntas- egen vilja att börja i FLEX-klassen- förståelse av att FLEX-klassen är en möjlighet- motivation att slutföra den grundläggande utbildningen och att få en studieplats på andrastadiet- inriktning till praktiska studier och arbetsförmåga att delta i PRAO-perioder- beredskap att fungera i en grupp

Beslut om antagning till flexibel grundläggande utbildning är ett förvaltningsbeslut som fattas av direktionen.

23. Undervisning i särskilda situationer

Följer läroplansgrunderna.

En plan för sjukhusundervisning görs upp när behov föreligger.

Samarbete med eleven, elevens vårdnadshavare och vårdinstans samt elevens egentliga skola är viktigt vid planering av sjukhusundervisningen. En elev med placering i sjukhusundervisning håller kvar sin elevplats i den skola som eleven gått i. Personal i sjukhusundervisningen samarbetar regelbundet med elevens egentliga skola med tanke på anordnandet av undervisning och elevvård. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till sjukhusundervisning eller återgången tillbaka till sin egen skola. I Björneborg anordnas ingen sjukhusundervisning på svenska.

24. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

Det praktiska skolarbetet ordnas så att arrangemangen stöder målen för undervisning och fostran och främjar en enhetlig verksamhetskultur i den grundläggande utbildningen. Annan verksamhet i skolan stärker för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag samt möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig och omväxlande dag.

Skolans arrangemangen kring annan verksamhet bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Målet med klubbverksamhet är att erbjuda en meningsfull fritidsverksamhet som en naturlig del av elevens skoldag. Verksamheten stöder elevernas psykiska och fysiska växande, välmående och utveckling, ökar delaktighet, främjar fostringssamarbetet mellan hem och skola samt ökar kännedomen om eleverna. Skolan definierar sin klubbverksamhet i läsårsplanen och informerar eleverna och vårdnadshavare om den. Skolan kan samarbeta med föräldraförening och andra samarbetsparters för att anordna klubbverksamhet. Viktigt är dock att klubbverksamheten i BSS ska ske på svenska.

Ett mångsidigt urval av klubbar kan även ses som en del av det allmänna stödet som eleverna får för sitt lärande och sin skolgång. Deltagandet i klubbverksamhet kan också planeras som en del av det intensifierade eller det särskilda stödet för eleven. I sådana fall är det ytterst viktigt att eleven är delaktig i planeringsarbetet från början eftersom deltagandet i klubbverksamhet är frivilligt för eleven. I Plan för elevens lärande eller elevens individuella plan (IP) beskrivs hur klubbverksamheten kan stöda elevens uppställda mål.

Skolbiblioteksverksamhet

Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna.

Björneborgs svenska samskola har ett välförsett skolbibliotek och en bibliotekarie som ansvarar för biblioteket. Målet för skolbiblioteksverksamheten är att stöda elevernas mångsidiga kompetenser och läslust samt att stärka elevernas språkliga färdigheter. Lärare och skolbibliotekarie samarbetar kring olika teman, utställningar etc.

Inom ramen för skolbiblioteksverksamhet samarbetar skolan med det kommunala biblioteket. I samarbete med biblioteken fördjupas och breddas studier i litteratur. Eleverna uppmuntras till att besöka bibliotek även på fritiden och senare i livet.

BSS har utarbetat en [plan](#) för biblioteket.

Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Björneborgs svenska samskola har avtal med Amica som ansvarar för skolmåltiderna. Måltiderna intas i elevrestaurangen i Mikaelsgården. Vi har tre olika turer för när skolmåltiderna serveras. Eleverna har möjlighet att delta i utvärdering och utveckling av skolmåltiden och måltidssituationerna tillsammans med skolans personal och producenten

för skolmåltiden. Tillsammans utvecklas trivsel och smidighet i måltidssituationer. Målet med måltidssituationerna är att förstå vikten av regelbundna måltider för välmående samt att lära sig gott uppförande, umgänge vid måltider och bordsskick. Måltidssituationerna främjar också för sin del en hållbar och sund livsstil.

En trivsamt skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Personalens förhållningssätt inför eleverna till måltidssituationerna och matens kvalitet är av avgörande fostrandande betydelse. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras diskuteras med hemmen och i samarbete stödjer man elevernas utveckling.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovårdens representant komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden. De måltider som bjuds i skolan är mångsidiga, varierande och av sitt näringsvärde fullvärdade helheter. De årliga högtiderna beaktas i skolmåltiden. Vid högtiderna bjuds en festligare måltid som anknyter till temat. I planering av måltiderna beaktas näringsrekommendationerna av Statens näringsdelegation. En modellportion som hjälper eleven att samla ihop en fullvärdig måltid finns tillgänglig vid måltidssituationen.

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. Rastaktiviteter planeras så att de stärker samhörighet, utvecklar elevernas sociala relationer och möjliggör motion. Skolornas utrymmen och skolgården utvecklas så att de inspirerar och piggar upp eleverna och uppmuntrar även att vistas ute under rasterna. Eleverna är delaktiga då rastaktiviteter planeras. I åk 1-6 är eleverna ute på rasterna. I åk 7-9 kan eleverna vistas inomhus och under en av rasterna ordnas det uteaktiviteter. Rasterna övervakas alltid av lärare som bär KiVa-väst.

Andra gemensamma evenemang, studiebesök och eventuella lägerskolor kan användas för att utvidga lärmiljön och för att förverkliga helhetsskapande undervisning. Skolan definierar raster, morgonsamlingar, andra gemensamma evenemang, studiebesök och lägerskolor i sin läsårsplan.

Skolresor och transporter

BSS' principer för ordnande av skoltransporter samt blanketter för att anhålla om avgiftsfria eller avgiftsbelagda skoltransporter finns på skolans hemsidor. I principerna ingår uppgjorda spelregler för elever och vårdnadshavare att följa i anslutning till skoltransporterna.

I de fall tidtabellerna för skoltransporterna ger upphov till väntetider för eleverna efter skoldagens slut ska handledd sysselsättning ordnas i skolan.

Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under skolvägen, ska skolans personal informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det som hänt.

Samarbete med andra instanser

Kommunens övriga enheter såsom bibliotek, museer, simhall, idrottshall, kulturbyrå och räddningsväsende är naturliga samarbetspartner för skolan där man tillsammans kan ordna elevaktiviteter. Skolan samarbetar med församlingen och föreningar verksamma inom skolornas närområden.

Om skolan har egen föräldraförening utgör den i många sammanhang en ypperlig samarbets- och kontaktlänk mellan skola och hem. I elevvårdsarbetet samarbetar skolan med personal inom social- och hälsovården.

25. BEDÖMNING AV LÄRANDE

Bedömningskulturens lokala betoningar

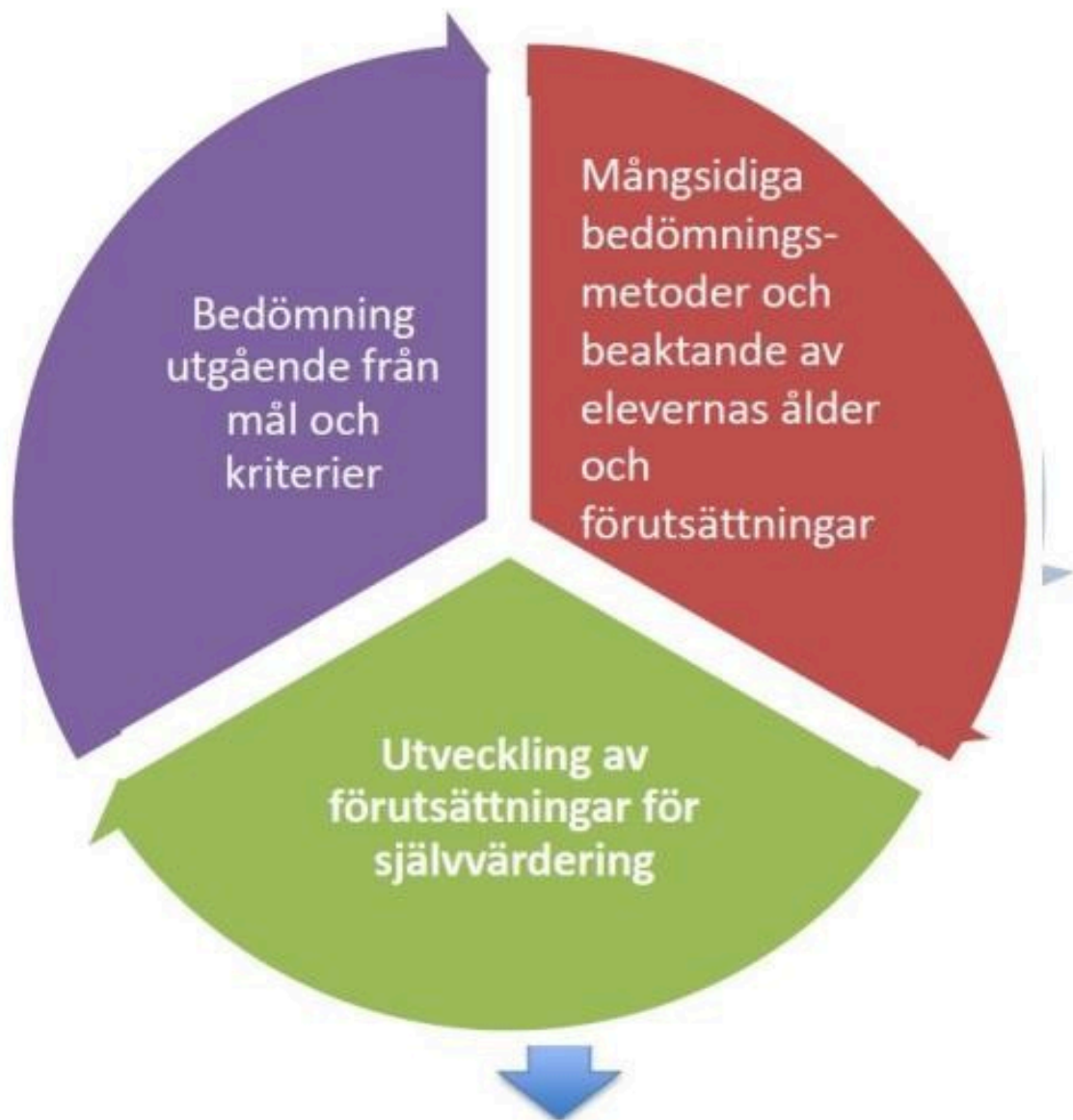
Bedömningens syfte och bedömningskultur som stödjer lärande

"Det bästa är att veta vad man letar efter innan man börjar leta efter det" (Nalle Puh)

Syftet med bedömningen är att handleda och sporra eleverna i studierna och att utveckla elevens förutsättningar. Elevens lärande, arbete och uppförande ska bedömas mångsidigt. I BSS betonas positiv pedagogik, som även definierar en utgångspunkt för bedömning av lärande. I skolan förs regelbundna diskussioner om bedömning och bedömningspraxis mellan lärare samt med elever och vårdnadshavare i syfte att skapa en bedömningskultur som stöder lärande. Speciellt i början av läsåret är det viktigt att tillsammans med elever och vårdnadshavare diskutera bedömningspraxis.

Bedömningen ska vara sporrande och realistisk. Växelverkan mellan elev och lärare utgör en stor del av bedömningen. Eleven får handledande respons om sitt lärande och sin utveckling. Läraren uppgift är att medvetandegöra eleven om elevens egen lärandeprocess och hjälpa eleven vidare då hen stöter på svårigheter i det egna lärandet. Målet med handledningen och responsen om lärande är att eleven stegvis tar mer ansvar om sitt lärande, blir medveten om den egna inlärningsstilen och lär sig att själv inverka på det egna lärandet i allt större grad. Eleven och elevens vårdnadshavare ska vara medvetna om målen för undervisningen och föremål för bedömningen på individ- och årskursnivå.

Den information som fås i samband med bedömningen utgör grunden för differentiering och bidrar till att tidigt identifiera elevernas eventuella behov av stöd. Bedömningen är också ett verktyg som läraren ska använda för självbedömning och för att reflektera över sitt arbete.

Bedömningens karaktär och allmänna principer förbedömningen

Bedömningen av lärande, arbete och uppförande, såväl som responsen till eleverna, ska alltid utgå från de mål som fastställs i läroplanen. Elevernas prestationer ska inte jämföras med varandra och elevens person, temperament eller andra personliga egenskaper ska inte påverka bedömningen.

Praxis för bedömning och respons ska planeras och tillämpas utgående från elevens ålder och förutsättningar. Responsen ska lyfta fram elevernas styrkor och framsteg i lärandet i förhållande till tidigare kunskaper.

I bedömningen av lärande tillämpas mångsidiga metoder. Läraren samlar information om elevernas framsteg inom olika områden av lärandet och i olika inlärningsituationer. Med hjälp av mångsidig observation får läraren information om hur olika arbetssätt och lärmiljöer fungerar, om elevens kunskaper och inlärningsförmåga samt om behovet av differentiering. På basis av denna information anpassas och utvecklas undervisningen så att den på bästa möjliga sätt främjar lärande. Läraren ska se till i olika bedömnings- och provsituationer att eleven förstår uppgiften och har tillräckligt med tid att utföra den samt har tillgång till andra behövliga stödformer och hjälpmedel.

Lärarna är ansvariga för att eleverna känner till målen för undervisningen och bedömningsgrunderna. Om det i ett beslut om särskilt stöd fastställs att eleven ska studera ett

läroämne enligt allmän lärokurs, bedöms elevens prestationer i relation till målen för den allmänna. För elever som i ett eller flera läroämnena studerar enligt en individualiserad lärokurs, bedöms ifrågavarande läroämnena i relation till elevens individuella mål som fastställs i den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas och kunskapsnivån ska inte beskrivas med hjälp av ovannämnda bedömningskriterier.

Allmänna principen för bedömningen

Elevens lärande och arbete ingår i bedömningen av läroämnena.

Bedömning av kunskaper

Bedömningen ska vara:

- *individuell*: elevens kunskaper ska ställas i relation till de mål som ställs i läroplanen. När utvärderings- och provsituationer planeras ska elevernas lindriga inläringssvårigheter beaktas.
- *sanningsenlig*: eleven ska bedömas enbart på basen av sina kunskaper och sitt arbete
- *grunda sig på mångsidig dokumentation*: eleven ska få visa sina kunskaper på det sätt som gör att hen kan prestera bäst och bedömningen ska göras inom olika områden av lärandet och i olika lärsituationer

Exempel:

- arbeten och projekt
- laborationer och konkret utförande av uppgifter
- presentationer, föredrag och annan framställning
- muntliga prov
- skriftliga prov

Bedömningen kan inte grunda sig enbart på skriftliga prov.

Eleverna och vårdnadshavarna ska i början av varje läsår få information om principerna och grunderna för bedömningen. Läraren dokumenterar de situationer och prov som bedöms.

Eleverna ska i förväg få information om

- vilka situationer och vilka arbeten som bedöms
- vilken kunskap som är central vid bedömningen

Former för bedömning av kunskaper

Under läsåret ska eleven och vårdnadshavaren få kontinuerlig information om hur studierna framskrider och om elevens arbete och uppförande. Den respons och handledning som eleven får påverkar i hög grad hurdan uppfattning eleven bildar om sig själv. En mångsidig bedömning och handledande respons är lärarens centrala pedagogiska verktyg för att stödja elevens helhetsmässiga utveckling och lärande. Bedömningskulturen ska kännetecknas av en uppmuntrande atmosfär och arbetssätt som främjar kommunikation, interaktion och elevernas delaktighet.

Betyg och rapporter

Formerna för bedömningen i BSS är följande:

Åk 1-3:

- utvärderingssamtal
- mellanrapport på skolans blankett
- läsårsbetyg: verbal bedömning

Åk 4-6:

- utvärderingssamtal

- mellanrapport på skolans blankett
- läsårsbetyg: vitsordsbedömning (med eventuellt kompletterande verbalt omdöme) i alla läroämnena

Åk 7-9

- utvärderingssamtal
- mellanrapport på skolans blankett
- läsårsbetyg: vitsordsbedömning (med eventuellt kompletterande verbalt omdöme) i alla läroämnena
- avgångsbetyg: åk 9 vid läsårsslut

Eleverna får muntlig respons och bedömning av framstegen i studierna på alla årskurser. Den verbala bedömningen kompletteras av de utvärderingssamtal som hålls med elever och vårdnadshavare och av övrig mångsidig och kontinuerlig respons till eleverna.

I skolans läsårsplan ska anges

- tidpunkter för mellanrapporter
- tidpunkter för genomförande av utvärderingssamtal i anslutning till bedömning
- de blanketter som används för verbal bedömning

Utvärderingssamtal

För utvärderingssamtal i åk 1-2, 3-4 ja 5-6 och 7-9 finns särskilt utarbetade blanketter. I den muntliga utvärderingen under utvärderingssamtal ska tyngdpunkten ligga på arbetsfärdigheter och uppförande:

blankett 1, självbedömning; elever fyller i den i skolan

blankett 2, blankett hem; eleven och vårdnadshavaren fyller i tillsammans hemma

blankett 3, sammanställning av utvärderingen med uppställande av mål; eleven (I enlighet med förutsättningar) och läraren gör sammanställningen tillsammans

I uppställandet av mål ska särskilt beaktas:

- elevens starka sidor- stärkandet av självkänslan- utvecklingsområden

Målen uppställs så att eleven har förutsättningar att nå målen. På så sätt möjliggörs även en respons på att eleven har lyckats nå målen. Strävan är att eleven är aktiv i utvärderingssamtalet och kommunicerar sitt lärande och sin skolgång.

Exempel på bedömningsmetoder

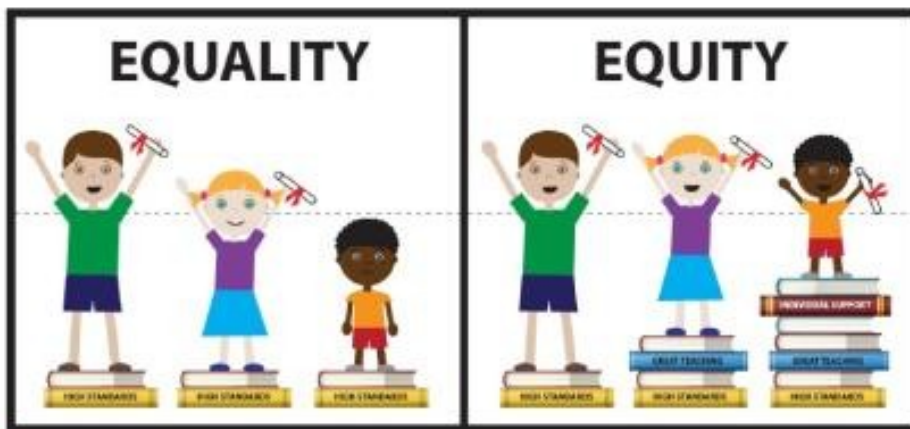

Bedömning av arbetet

Bedömningen av arbetet gäller elevens förmåga att planera, reglera, genomföra och analysera sitt arbete. Vidare ska beaktas hur ansvarsfullt eleven arbetar och hur hen fungerar i samarbete med andra. Bedömningen av arbetet ingår i bedömningen av läroämnet.

Alla behandlas på exakt samma sätt

Bedömningen utgår från elevens behov

Uppförande som föremål för bedömningen

I skolans fostrande uppdrag ingår att ge eleverna handledning och kunskaper och färdigheter i anknytning till uppförande. Eleverna ska lära sig att ta hänsyn till andra människor och omgivningen och att följa gemensamt överenskomna handlingssätt och regler. De ska i olika kommunikationssituationer i skolan lära sig att uppföra sig sakligt och väl på det sätt som situationen kräver.

Vid bedömning av uppförande är det särskilt viktigt att elevens person, temperament eller andra personliga egenskaper inte ska påverka bedömningen. Uppförandet ska i betyget bedömas som en egen helhet och ska inte påverka vitsordet eller det verbala omdömet i läroämnet. Bedömning av uppförande antecknas inte i avgångs- och skiljebetyget.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lag om grundläggande utbildning förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stöda eleven i skolarbetet. Det är skolans uppgift tillsammans med hemmet att ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Elevernas uppförande ska bedömas och eleverna ska ges handledande respons om sitt uppförande i relation till de mål som ställts upp för uppförande. Målen för uppförande grundar sig på skolans mål för fostran, riktlinjerna för skolans verksamhetskultur och ordningsreglerna. Bedömning av uppförandet görs i samarbete mellan de lärare som undervisar eleven på basis av kriterierna för bedömning av uppförande i BSS.

KRITERIER för BEDÖMNING AV UPPFÖRANDE:

Vitsord 10

- uppför sig oklanderligt och artigt
- visar alla hänsyn och kommer bra överens med alla
- hälsar vänligt
- vågar på ett konstruktivt sätt ta itu med missförhållanden som hen observerar i sin omgivning
- är hjälpsam mot alla
- följer utan undantag gemensamma överenskommelser
- värdesätter och värnar om inlärningsmiljön och arbetar för att nå gemensamma målsättningar
- bidrar aktivt till trevnad i skolan
- bidrar till att alla har arbetsro

Vitsord 9

- uppför sig oklanderligt och artigt
- visar alla hänsyn och kommer bra överens med alla
- hälsar vänligt
- vågar på ett konstruktivt sätt ta itu med missförhållanden som hen observerar i sin omgivning
- är hjälpsam mot alla
- följer gemensamma överenskommelser
- värdesätter och värnar om inlärningsmiljön

Vitsord 8 (gott uppförande)

- uppför sig vanligen väl och artigt
- kommer bra överens med alla
- hälsar vänligt
- följer vanligen gemensamma överenskommelser
- värnar om inlärningsmiljön

Vitsord 7

- kommer vanligen överens med alla
- uppförandet kräver ibland åtgärder
- följer delvis gemensamma överenskommelser
- värnar om inlärningsmiljön om hen vill

Vitsord 6

- har problem med att komma överens med andra
- uppförandet kräver ofta åtgärder
- följer delvis gemensamma överenskommelser
- bryr sig inte om inlärningsmiljön
- har till största del en negativ inställningen till skolarbete
- uppvisar mobbningstendenser

Vitsord 5

- kommer inte överens med andra
- uppförandet kräver mycket ofta åtgärder
- följer inte gemensamma överenskommelser
- förorsakar skador i inlärningsmiljön
- har en negativ inställningen till skolarbete
- gör dig skyldig till mobbning i skolan
- det förekommer stora störningar i skolgången på grund av uppförandet

25.1. Bedömning för och av lärande

Värt att tänka på i BSS; Tips från CLL:s fortbildningstillfälle:

Christian Lundahl, professor i pedagogik vid Universitetet i Örebro menar att det här med bedömningen kommer att vara en nyckelfaktor för en lyckad läroplansimplementering i grundskolan.

Christian säger att det enda sättet för pedagoger att lära sig bedömning är att fortbilda sig, få erfarenhet och *diskutera bedömningen kollegialt*. Staten har i LP2016 bestämt vilka kunskapskrav som eleven behöver uppnå för goda kunskaper/vitsordet åtta men förlitar sig på lärarens professionalitet när det gäller övrig bedömning och övriga vitsord. Du måste helt enkelt hitta din egen bedömningskompass och kalibrera den mot kollegernas för att eleverna ska få en likvärdig bedömning.

Varför är det svårt med bedömning?

- Först ska kursplanernas formuleringar tolkas och omsättas till undervisning och bedömningssituationer.
- När eleverna sedan genomfört de uppgifter som prövar deras kunskaper, måste deras prestationer tolkas och värderas.
- Därefter ska flera olika prestationer vägas samman till ett omdöme eller betyg. (Allal 2013)

Hur kan vi då utveckla skolans bedömningsrutiner?

- Satsa på långsiktighet (3-5 år)
- Prioritera bedömningen som ett utvecklingsprojekt
- Få lärare att experimentera och utforska bedömningspraktiker genom ett samarbete byggt på förtroende / sambedömning
- Skapa en öppna dörrar kultur
- Ge plats för kritiska frågor
- Skapa utrymme för att få misslyckas
- Ge stöd för kompetensutveckling
- Motivera lärare att fortsätta trots motgångar

Formativ – summativ bedömning

Den formativa bedömningen ska vara en integrerad del av undervisningen och är mera ett förhållningssätt än en metod. Den ska ge framåtsyftande feedback om hur din undervisning har fungerat och hur du ska undervisa framöver får att nå ett bättre resultat.

Det är, enligt Christian, *viktigt att välja rätt tidpunkt*. Han exemplifierade detta med ett klipp på YouTube. Läraren kan ge en bättre feedback genom att filma prestationen och sedan göra en formativ bedömning. Då kan eleven i lugn och ro ta till sig responsen vid ett senare tillfälle.

1. Tydliggör målen och få eleverna att dela skolans kriterier för framgång

- Koppla syfte till undervisning och bedömning
- Designa undervisningen med en baklängesplanering (konsten att planera med bedömning)
 - identifiera önskade resultat
 - bestäm hur du ska bedöma att ni når resultaten
 - planera undervisningen
- Skapa en [väggmatris](#) med eleverna
- Förtydliga mål och process
- Gör eleverna delaktiga kring målen

2. Skapa klassrumsaktiviteter som ger bevis/tecken på elevernas lärande

- Får eleverna visa vad de kan?
 - välj redovisningsmetod som passar ämnet och eleverna
 - ställ "rika" frågor
- Är du säker på att du vet vad eleverna kan?
 - diagnostiska frågor
- #smartvarjedag – Vad kan du idag som du inte kunde igår?
- Ställ frågor som skapar tänkande:
 - Studier visar att majoriteten av klassrumsfrågorna handlar om ordning: har alla slagit upp böckerna etc. Därefter kommer frågor om elevers minneskunskaper, t.ex: *Hur många ben har en spindel?* Mindre än 10 procent av frågorna leder till ökat tänkande, t.ex: *Varför är fågeln inte en insekt? Vad är en sann vän? Är allt kvantifierbart? Måste en berättelse ha en början mitten och ett slut? Vad är skillnaden mellan fakta, teori och stark uppfattning? Vad bör vi vara rädda för?* (ref Brown & Wragg 1993)
- Frågornas betydelse för lärande och bedömning
 - Det finns ett starkt samband mellan kvaliteten på lärarnas frågor och elevernas kunskaper. Lärare ställer ca 18 000 frågor per år (100/dag). 25 % av dessa är produktiva och får elever att tänka efter, resten är reproduktiva och har mindre effekt på lärandet (Tienken, Goldberg & Dirocco 2009)
- Hur tänker du nu?
 - En förutsättning för att kunna ge elever god återkoppling är att man förstår hur de kommit fram till sin svar, eller hur de arbetat med uppgifterna. Frågor av slaget, hur tänker du nu? ger ledtrådar.

3. Ge feedback som för lärandet framåt

- Systematisera feedback
 - Bra återkoppling tar tid – använd mallar, ge typexempel på det generellt sett viktigaste att tänka på.
- Bekräfta det som är bra och tala om varför
 - Detta är ett bra exempel på hur man kan skriva en argumentation. Du ställer en fråga, och besvarar den med en påstående/referens.
 - Här ställer du en fråga utifrån vad någon annan har sagt och svarar med egen reflektion. Det är också typisk för en argumentation.
- Berätta vad som behöver förbättras och varför
- Förstår eleven återkopplingen?
 - Vad ska du göra nu? Förstår du varför?
 - Hur kommer du lägga upp ditt fortsatta arbete?
 - Vad vill du att det ska resultera i? (Dessa frågor kan genomföras med kamratbedömning.)

- Ge ros på slutet
 - På uppgift 1 visar du att du har solida detaljkunskaper i ämnet, särskilt som du...
 - På uppgift 2 visar du att du med dina egna ord kan förklara ett händelseförlopp, och särskilt imponerade blev jag över hur du...
- Fungerar min feedback?
 - Fråga eleverna hur de använder den feedback de får.

4. Kamratbedömning / kamratrespons: aktivera eleverna som resurser för varandra

- Kamratbedömning är svårt
- Kamratbedömning blir lätt summativ och fokuserar på det enkelt mätbara

Här vill jag tipsa om *Patrizia Diaz föreläsning* från höstens LP modul i Vasa kring just formativ bedömning. Hennes tankar kring kamratrespons var följande:

”Varför? För att eleverna ska få möjlighet att lära av och med varandra.

Hur gå tillväga?

- Ge tydliga instruktioner!
- Lite i taget, fokusera!
- Ge beröm och förbättringsförslag.
- Använd dig av [Two stars and a wish](#)”

När du som lärare börjar använda dig av kamratbedömning/respons, läs in dig på ämnet så att det blir rätt från början. Det finns mycket material att ta till både i bok- och digitalform. Det förs en diskussion i regionen kring huruvida vi ska använda begreppet kamratbedömning eller kamratrespons. Hör av dig ifall du har en åsikt kring detta.

Så långt Patrizia Diaz, sedan återigen till *Christian Lundahls* föreläsning:

5. Elevens självbedömning

Eleverna presterar bättre om de har en optimistisk syn på sitt eget lärande.

Vilka signaler ger du eleverna? Ju mer du övar desto bättre blir du. Den här lilla insatsen ger en stor effekt.

Frågor läraren kan ställa eleven under självbedömningen:

- Vad tycker du att du fick till bra? Vad tycker du blev mindre bra?
- Är det något du är osäker på om det är bra eller mindre bra? (rätt/fel, tillräckligt/otillräckligt)
- Hur många timmar har du lagt ned på detta arbete (i skolan/hemma)
- Hur har processen gått till, hur har du jobbat? Kunde du arbetat på ett annat sätt?

25.2. Formativ bedömning

Vad är formativ bedömning?

- Bedömningen ska vara en integrerad del och inte något som sker efter avslutat arbete
- Handlar om att synliggöra lärandet
- Skillnaden mellan formativ och summativ bedömning är inte vad som görs utan för vad det görs
- Formativ bedömning ligger i regel inte som grund för betygssättningen
- Bedömningen är inte formativ om den inte följs upp så att resultatet används i den fortsatta undervisningen
- Ingenting nytt, men betonas mera nu

Varför formativ bedömning?

- Läroplanen förutsätter att vi använder formativ bedömning

- Formativ bedömning ger läraren information om hur gå vidare i undervisningen och elever information om läget i förhållande till lärandemålen
- Formativ bedömning kostar inget!
- Det handlar om synen på lärande

Dylan William säger så här om [formativ bedömning](#).

Tre frågor i samband med formativ bedömning:

	Vart är jag på väg?	Var är jag?	Hur ska jag göra för att komma dit?
Läraren	Delar och synliggör målen	Skapar diskussioner, uppgifter och aktiviteter som bevis för lärandet	Ger feedback som hjälper eleven att komma vidare
Kamraterna	Förstå och dela målen		Aktivera eleverna som resurser för lärandet
			Aktivera eleverna som ägare av sitt lärande

När bedömer vi?

Vi bedömer elevens lärande

- minut för minut
- dagligen
- veckovis
- då temat eller sekvensen avslutas
- vid terminens slut
- vid läsårets slut

Vi bedömer fortgående. Bedömningen kan vara både planerad eller oplanerad "on the fly". Bedömningen börjar redan då vi bedömer elevens förkunskaper.

Feedback och feed forward!

Frågekulturen är viktig!

- Formulera bra frågor
- Ge tillräcklig betänketid
- "Think - pair - share"
- Uppmuntra eleverna att ställa frågor

Vem bedömer?

- Läraren
- Eleven själv
- Gruppen/kamraterna genom kamratrespons
- Bedömningsmatriser
- Fokusera på ett visst område
- "Two stars and a wish"!

Respons med fokus på mångsidig bedömning

"Av det förflutna kan var och en lära. Idag gäller det att lära av framtiden". (Hermann Kahn)

25.2.1. Tips för tillvägagångssätt gällande självvärdering i förskolan och grundskolan

Hur ska vi få barnet/eleven mer engagerat i sin lärandeprocess. Hur bygger vi upp barnets/elevens självvärdering utgående från de mångsidiga kompetenserna?

Vi tackar Pedersöre för det utmärkta materialet de jobbat fram gällande självvärderingen i för- och grundskola.

Här finns länken till självvärderingsmaterialet: <https://www.pedersore.fi/utbildning-och-barnomsorg/blanketter/sjaelvaerdering/>

25.2.2. Personliga lärtiggar och bedömning

Personliga lärtiggar och bedömning

Tips från en föreläsning med rubriken "En skola med många möjligheter".

Hanna Sarakorpi, rektor för Saunalahden koulu i Esbo, presenterade sin skola och berättade om i hurudan verksamhetskultur man jobbar där.

Hanna inledde med att lyfta fram textdelen (kap. 1-12) i LP2016. Hon ansåg att det nya och det viktigaste i LP:n finns just i den delen. En verksamhetskultur i samverkan är A och O för att vi ska lyckas med vårt uppdrag i skolorna. En elev som känner sig delaktig mår bättre vilket leder till att inlärningsresultaten förbättras. Det är också viktigt att eleven behåller sin nyfikenhet för den är den bästa moroten att lära sig nya saker och fenomen.

Hur vill barnen lära sig?

Vi pedagoger måste ta i beaktande på vilka olika sätt eleverna lär sig bäst. Detta kan variera från elev till elev och vi måste vara lyhörda för att kunna läsa av situationen. Det är viktigt att klargöra målen med våra lektioner och också varför vi vill att de ska lära sig just detta; när behöver eleverna denna kunskap och färdighet i praktiken? Läraren måste vara medveten om på vilken nivå varje elev befinner sig så att vi kan ge rätt uppgifter och utmaningar åt just den eleven och ge handledning på rätt nivå. Dvs. synen på lärandet och synen på eleven måste lyftas upp.

"*Each-one-teach-one*" I framtidens lärandekultur har alla något att lära sig, inte enbart eleverna utan också lärare och andra som arbetar inom skolans väggar. Det är viktigt att ta med eleverna redan i planeringsstadiet så att de känner sig delaktiga. I Hannas skola uppgörs en studieplan för

samtliga elever. Denna görs i samråd med vårdnadshavarna och då har också föräldrarna lättare att följa med sitt barns skolgång och bedöma om de på förhand överenskomna målen uppnåtts.

Arbetsmetoder

I Saunalahtis skola har man varierande arbetsmetoder. Exempel på sådana är bl.a. "Learning by doing", egen forskning, lek och spel samt drama. Konst- och färdighetsämnen har en betydande roll i skolan för då får eleverna lyfta fram sina känslor och sin kreativitet. Det är inte enbart klassrummen som används för undervisningen utan hela skolan fungerar som lärmiljö. Man lyfter också fram betydelsen av att lära sig med och av varandra. Arbetsresultaten sätts under lupp med reflektion och självbedömning, detta tränas kontinuerligt.

Teamarbete

I Hannas skola arbetar lärarna ofta i team. Detta har visat sig vara mycket givande och trots att det kanske tar lite mer tid i anspråk är det något man inte vill sluta med. Varje lärares styrkor tas till vara. Man planerar tillsammans och till och med bedömningen av eleverna sker i teamet!

Bedömningskultur

För att visa att mellan- och läsårsbetyget bara är en liten del av utvärderingen mäter Hanna upp en halvmeters sträcka. Hon visar att enbart en centimeter är just betygsdokumentet med siffror eller annan verbal utvärdering. Resten av elevbedömningen ska ske kontinuerligt i växelverkan mellan lärare och elev i det dagliga arbetet i skolan. Detta görs genom regelbunden handledning och feedback till eleverna. Bedömningen ska vara mångsidig och syftet är att sporra och vägleda. Läraren har ständig koll på var varje elev befinner sig och sätter in stödåtgärder om en elev börjar prestera sämre än de förutsättningar eleven besitter. Eleverna får också handledning i självbedömning.

Vad är nytt?

Tidigare låg tyngdpunkten i vår elevbedömning på att mäta elevernas kunskap (tieto). Nu ska vi fokusera på att bedöma färdigheterna (taito). Detta kommer nog att ge oss pedagoger en liten utmaning. Vi måste komma ihåg att bedömningen ska vara uppmuntrande och att den ska föra eleverna framåt.

Hanna avslutar sin intressanta föreläsning med uttrycket "**Inte för skolan utan för livet!**" Det får mig att än en gång tänka på kompetenscirkeln. Det är inte de små detaljerna som längre är målet, utan målet är att alla elever skall besitta de sju kompetenserna. Om du vill ta del av Hanna Sarakorpis föreläsningsmaterial hittar du det [här](#).

26. Bedömningen under studierna

*Kunskapstvecklande
angreppssätt*

Bedömningen i LP 16 ses ur ett kunskapsutvecklande perspektiv. Nyckelorden för mångsidig bedömning är:

- Handleda, uppmuntra
- Feedback, stöd
- Mål, bedömningskriterier
- Kvalitativ, beskrivande
- Växelverkan
- Framsteg, tidigare kunskap

Bedömningen under studierna

Med bedömning under studierna avses all den bedömning och respons som ges före slutbedömningen. Bedömningen under studierna består i alla årskurser huvudsakligen av handledning i lärandet med hjälp av respons. Det centrala syftet med bedömningen under studierna är att handleda och uppmuntra eleven i studierna och stödja lärandet samt att främja färdigheterna i självbedömning och kamratbedömning. I bedömning under studierna ingår också att elevernas studieframgång och kunskapsnivå beskrivs vid vissa tidpunkter med hjälp av diskussioner, bedömningsinformation och betyg. Eleven och vårdnadshavaren ska tillräckligt ofta informeras om hur studierna framskrider, om elevens arbete och uppförande.

Följande nyckelord beskriver bedömningen under studierna:

Bedömningen under läsåret

Huvudparten av bedömningen under studierna är till sin karaktär formativ. Då ges bedömningen och responsen under läsåret som en del av den dagliga undervisningen. Läraren observerar kontinuerligt elevernas lärprocesser, skapar mångsidiga tillfällen för eleverna att visa lärande på olika sätt och kommunicerar med eleverna om deras lärande. Kamratbedömning och självbedömning används för att främja och motivera lärandet. Responsen och bedömningen som eleverna får ska ta hänsyn till att eleverna lär sig och arbetar på olika sätt. Med hjälp av respons under lärprocessen ska eleverna uppfatta och förstå vad de ska lära sig, vad de redan lärt sig och hur de kan främja sitt lärande och förbättra sin prestation. Responsen ska vara kvalitativ och beskrivande och bestå av växelverkan där man analyserar och löser utmaningar i lärandet. Bedömningen under studierna innefattar också den summativa bedömningen av nivån på elevernas kunskaper som görs efter lärprocessen och där resultaten tillkännages åt eleverna i form av betyg eller bedömningsinformation. Summativ bedömningsinformation om elevernas studieframgång och kunskapsnivå ges minst två gånger per läsår. Minst en av dessa summativa bedömningar sker i form av ett bedömningsamtal. Hur den övriga bedömningsinformationen ges definieras skolverket. I bedömningssamtalet deltar elev och en eller flera av elevens lärare. Elevens vårdnadshavare erbjuds alltid möjlighet att delta i bedömningssamtalet.

Frågeställningar som styr bedömningen

- Vad?
- Varför?
- Vem?
- När?
- Hur?

Bedömningsamtal/Utvecklingssamtal..

BSS principer för självbedömning och kamratbedömning. Pedersöre kommun har sammanställt en manual för självvärdering som omfattar åk 0-6. Materialet har delats och i BSS tackar vi för det [fina materialet](#).

Bedömningen vid läsårets slut

Vid läsårets slut ges läsårsbetyg och uppgifterna på läsårsbetyget ska innehålla följande bedömning:

Åk 1-2:

- elevens arbetsfärdigheter, läroämnena modersmål och litteratur och matematik bedöms mångsidigt med verbalt omdöme
- övriga läroämnena bedöms som godkända eller underkända prestationer alternativt verbalt omdöme
- elevens uppförande bedöms verbalt på separat bilaga

Åk 3:

- elevens kunskaper och färdigheter i alla läroämnena förutom konst- och färdighetsämnen bedöms mångsidigt med verbalt omdöme
- elevens kunskaper och färdigheter i konst- och färdighetsämnen bedöms som godkända eller underkända prestationer alternativt verbalt omdöme
- elevens uppförande bedöms verbalt på separat bilaga

Åk 4-6:

- elevens kunskaper och färdigheter i alla läroämnena samt konst- och färdighetsämnen bedöms med siffervitsord
- elevens kunskaper och färdigheter i valfria ämnen bedöms som godkända eller underkända prestationer
- elevens uppförande bedöms med siffervitsord

Åk 7-9

- elevens kunskaper och färdigheter i alla läroämnena bedöms med siffervitsord
- elevens kunskaper och färdigheter i valfria ämnen som bildar en helhet som omfattar minst två årsveckotimmar under den grundläggande utbildningen bedöms med siffervitsord; valfria ämnen som omfattar färre än två årsveckotimmar under den grundläggande utbildningen och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. (Om ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt anses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan prestationen i det valfria ämnet höja vitsordet i läroämnet i fråga.)
- elevens uppförande bedöms med siffervitsord

Läraren ska ge ett verbalt omdöme eller ett vitsord som motsvarar elevens framsteg i relation till målen i läroplanen och elevens kunskapsnivå i relation till de nationellt fastställda bedömningskriterierna. Svagare kunskaper inom något målområde kan kompenseras med kunskaper som överstiger kunskapskraven inom andra målområden. Ur läsårsbetyget ska framgå huruvida eleven har nått målen i respektive läroämne med godkänt resultat.

Vitsordet eller omdömet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i läsårsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska bedömningen antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

De valfria timmarna i konst- och färdighetsämnen är en del av den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning. Vid bedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd ska lindriga inlärningssvårigheter beaktas. Vid bedömningen bör användas sådana metoder genom vilka eleven på bästa möjliga sätt kan

påvisa sina kunskaper. Grunderna för bedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd fastställs i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas (IP) som uppgjorts för eleven.

- Om det i beslutet om särskilt stöd har bestämts att eleven ska genomföra den grundläggande utbildningen med studier i enlighet med allmänna mål, ska elevens prestationer bedömas i relation till målen för den allmänna lärokursen och till profilerna för goda kunskaper.
- Om det i beslutet om särskilt stöd har bestämts att eleven studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen, ska eleven bedömas enligt de mål som fastställts för hen i den individuella planen. I sådana fall bedöms elevens kunskaper inte enligt de profiler för goda kunskaper som fastställts i grunderna för läroplanen. I läroämnen som studeras enligt en individualiserad lärokurs kan verbal bedömning användas i alla årskurser. Läroämnen som eleven studerat i enlighet med individualiserade mål förses med asterisk i betyget.

Bedömningen av en elev som omfattas av förlängd läroplikt grundar sig på den allmänna läroplanen för den grundläggande utbildningen eller på individualiserade lärokurser, enligt vad som bestämts i den individuella planen som gjorts upp för eleven. Bedömningen av en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområden utgår från elevens personliga mål enligt den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas. Bedömningen av eleven riktas på framstegen enligt verksamhetsområden. Verksamhetsområden som ska bedömas är elevens motorik, språk och kommunikation, sociala färdigheter, dagliga rutiner och kognitiva färdigheter. Bedömningen grundar sig på elevens tillväxt- och lärandeprocess samt på processens utgångspunkter och mål. Vid bedömningen av lärandet ska hinder förorsakade av elevens handikapp eller sjukdom beaktas.

Betyg som används i den grundläggande utbildningen:

1. Läsårsbetyg
2. Mellanbetyg
3. Skiljebetyg
4. Avgångsbetyg

27. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Beroende på läroämne och på de beslut som fattats i den lokala läroplanen infaller slutbedömningen i årskurs 7, 8 eller 9. De tillvägagångssätt som används vid slutbedömningen ska motsvara elevernas ålder och förutsättningar. Syftet med slutbedömningen är att fastställa hur eleven har uppnått målen för lärokursen i läroämnet när studierna avslutas. Vitsordet eller det verbala omdömet som ges efter utvärderingen ska beskriva nivån på elevens prestation i relation till målen och kriterierna för slutbedömningen i respektive ämneslärokurs. Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ges på jämlika grunder. Bedömning av elevens prestationer i läroämnet baserar sig på hur eleven uppnått målen i läroämnet. Elevens kunskaper utvecklas kumulativt och slutvitsordet ska grunda sig på elevens kunskapsnivå i relation till kriterierna för slutbedömningen när studierna avslutas. Vitsordet i slutbedömningen baserar sig på mångsidiga möjligheter att visa kunskaper i läroämnet. Riktlinjer för slutbedömningen och bildandet av slutvitsord finns i sin helhet i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildning 2014.6.7 Betyg och betygsanteckningar i den grundläggande utbildningen

Slutbedömningen som helhet

Slutvitsordet i den grundläggande utbildningen ska inte vara ett matematiskt medeltal av elevens vitsord i tidigare kurs-, period- eller läsårsbetyg. Eftersom kunskaperna alltid utvecklas kumulativt, ska slutvitsordet grunda sig på elevens kunskapsnivå i relation till kriterierna för slutbedömningen när studierna avslutas.

Kriterierna för slutbedömningen beskriver den kunskaps- och färdighetsnivå som förutsätts för vitsordet åtta (8) i respektive läroämne. En elev får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper i läroämnet som beskrivs i kriterierna. Svaga kunskaper inom något målområde i läroämnet kan kompenseras med kunskaper som överstiger kunskapskraven för vitsordet åtta inom något annat av läroämnets målområden. En elev har uppnått målen i den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs i ett läroämne med hjälpligt resultat (5), om eleven i någon mån uppvisar kunskaper som motsvarar de mål som ställts upp för läroämnet. I så fall har eleven slutfört den allmänna lärokursen i ifrågavarande läroämne med godkänt resultat. Vitsordet ska också i detta fall grunda sig på elevens genomsnittliga kunskaper. En underkänd prestation (4) inom något målområde kan alltså kompenseras med en prestation som överstiger nivån för hjälpliga kunskaper inom något annat målområde.

De gemensamma läroämnena som i slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska bedömas med siffror är: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Om eleven med förvaltningsbeslut är befriad från studier i ett läroämne ska läroämnet i fråga inte bedömas. Valfria ämnen som bildar en helhet som omfattar minst två årsveckotimmar bedöms med siffervitsord.

Valfria ämnen som omfattar färre än två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. De valfria timmarna i konst- och färdighetsämnen en del av den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning. Om ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt anses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan prestationen i det valfria ämnet höja vitsordet i läroämnet i fråga.

Om en elev som får särskilt stöd studerar ett läroämne enligt den allmänna lärokursen, bedöms hans prestationer i relation till målen för den allmänna lärokursen och utgående från kriterierna för slutbedömningen. Om eleven enligt beslut om särskilt stöd studerar enligt en individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnena, bedöms elevens prestationer i ifrågavarande läroämnena i relation till de individuella mål och innehåll som fastställs i elevens individuella plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. I det fallet tillämpas inte de kriterier för slutbedömningen som fastställs i läroplansgrunderna vid bedömningen.

I läroämnena som studerats enligt individualiserad lärokurs kan verbala omdömen användas i stället för siffreritsord också vid slutbedömningen. Slutbedömningen för en elev som omfattas av förlängd läroplikt grundar sig antingen på den grundläggande utbildningens allmänna lärokurser eller på individualiserade lärokurser, beroende på vad som fastställts i elevens beslut om särskilt stöd. Om studierna för en elev som omfattas av förlängd läroplikt genomförs i form av studiehelheter, ges bedömningen i betyget ändå per läroämne. Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområde, baserar sig slutbedömningen på de mål som uppställts i den individuella planen (IP) för hur undervisningen ska ordnas och bedömningen ges i form av verbala omdömen.

Avgångsbetyg

Avgångsbetyg ges, då den grundläggande utbildningen avslutas, till en elev vars prestationer i alla ämnen är godkända.

Om eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket eller ettfrämmande språk, bedöms vid slutbedömningen den lärokurs som eleven studerat senast. Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningssämne till ett annat, eller från en lärokurs i ett åskådningssämne till en annan.

Alla sådana valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne antecknas på avgångsbetyget direkt under läroämnet i fråga. De valfria timmarna i konst- och färdighetsämnen en del av den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning. För valfria ämnen som bedöms med siffror antecknas namn, årsveckotimmar och vitsord. För ett valfritt ämne som bedöms verbalt antecknas "valfria studier" i punkten för det valfria ämnets namn, därefter det sammanlagda antalet årsveckotimmar för alla de ämnen som bedöms verbalt och som hänför sig till det gemensamma läroämnet i fråga samt anteckningen "godkänd".

Främmande språk som studeras som valfria ämnen och övriga valfria ämnen antecknas under rubriken "övriga valfria ämnen" om de inte hänför sig till något gemensamt ämne. Läroämnets namn, årsveckotimmar och eventuell lärokurs uppges och en bedömning antingen med siffror eller med anteckningen "godkänd". Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antecknas på avgångsbetyget namnet på båda de valfria ämnena och antalet genomgångna årsveckotimmar. Det valfria ämne som är ofullbordat bedöms med anteckningen "deltagit", såvida eleven inte hunnit studera ämnet att uppgå till två (2) årsveckotimmar. Det nya valfria ämnet bedöms antingen med siffreritsord eller med anteckningen "godkänd", beroende på antalet årsveckotimmar.

Om elevens vårdnadshavare skriftligt anhåller om att siffreritsord i språk som studeras som valfritt språk inte ska antecknas på avgångsbetyget, utelämnas vitsordet och på betyget antecknas "godkänd". Särskild blankett finns för detta. I BSS gäller detta elever som väljer att studera ett B2-språk på åk 7, 8 och 9.

Vitsordet eller omdömet i religion och livsåskådningskunskap antecknas i avgångsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Lärokursens omfattning antecknas inte i betygen. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska bedömningen antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Eventuella vitsord från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

På avgångsbetyget görs en anteckning om vilket språk som har använts i undervisningen i ett läroämne om sammanlagt minst hälften av lektionerna i något läroämne i den grundläggande utbildningens slutskede har hållits på något annat språk än på skolans undervisningsspråk. Om eleven studerar enligt individualiserade lärokurser kan också slutbedömningen vara verbal. Dessa läroämnena kan också bedömas med siffror på avgångsbetyget. Såväl siffreritsordet som den verbala bedömningen förses då med en asterisk (*). I punkten tilläggsuppgifter på betyget görs en anteckning om att eleven har studerat de läroämnena som är försedda med asterisk (*) enligt en individualiserad lärokurs som preciserats i den individuella planen för hur undervisningen ordnats.

Slutbedömningen av en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområden är verbal.

Till avgångsbetyget kan höra bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och en verbal bedömning av valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Vid behov kan man även ge eleven en separat betygsbilaga med timantal eller betoningar i de gemensamma konst- och färdighetsämnena. Elevens identifikationsuppgifter bör framgå av varje bilaga. Avgångsbetygets bilagor omnämns inte på avgångsbetyget.

En elev i nionde årskursen ska vid behov tilldelas ett mellanbetyg för ansökan till fortsatta studier. På betyget antecknas en bedömning av elevens kunskaper på samma grunder som på avgångsbetyget.

Om eleven genom en särskild examen har slutfört lärokursen i något läroämne inom den grundläggande utbildningen ges ett betyg över en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Om hela den grundläggande utbildningen har fullgjorts genom särskilda examina ges ett betyg över fullgjord grundläggande utbildning.

28. CENTRALA RIKTLINJER FÖR HUR STÖDET FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG ORDNAS I PRAKTIKEN

Principerna för stöd

När man ordnar undervisning samt stöd bör man ta i beaktande såväl hela undervisningsgruppens som den enskilda elevens starka sidor och behov. Behovet av stöd kan variera från tillfälligt till fortlöpande, samt från mindre till mer omfattande, beroende på svårigheternas omfattning och orsak.

Varje elev ska få möjligheten att få uppleva framgång i lärandet och att få utvecklas och växa som människa. Man ska ha i åtanke att alla elever är olika och lär sig på olika sätt och i olika takt. Utgångspunkten är synen på lärande som en fortlöpande process.

Skolan ska se till att elevens rätt till stöd tillgodoses och skolans rektor ansvarar för att stödet förverkligas. Differentiering av undervisningen är det främsta sättet att beakta de olika behoven i undervisningsgrupperna och skillnader mellan eleverna. Genom differentiering kan man ge eleverna lämpliga utmaningar och erfarenheter av att lyckas samt att utvecklas och lära sig utifrån sina egna styrkor. Eleven ska få handledning i att hitta det sätt att studera och lära sig som passar hen bäst. Differentiering kan innebära t.ex.

- användning av olika material och hjälpmedel
- flexibla grupparrangemang
- att beakta olika inlärningsstilar
- att beakta olika intressen och färdigheter
- att beakta skillnader i flickors och pojkars lärande
- att beakta olika arbetsrytm
- färdiga anteckningar
- kompanjonlärarskap

Principerna som styr ordnandet av stöd är att

- hela organisationen strävar till förebyggande verksamhet
- behov av stöd upptäcks tidigt
- samarbetet mellan hem och skola ses som en central resurs
- övergångsskedena beaktas då stödformerna planeras
- undervisningsgrupperna är ändamålsenliga

Stödet ska planeras i enlighet med att det kan ges systematiskt, på lång sikt och utgående från kontinuitet i stödåtgärderna. Varje lärare följer kontinuerligt med stödbehovet i sin grupp/klass. Att stödet för lärande och skolgång skall fungera på ett ändamålsenligt sätt, förutsätter ett tätt samarbete mellan psykolog, kurator, hälsovårdare och berörda lärare.

Rutiner och samarbete vid övergångarna

Vid övergången mellan förskola och årskurs 1 genomförs samtal med syftet att ordna undervisningen ändamålsenligt med tanke på både enskilda elever och grupper. Diskussioner gällande enskilda barns färdigheter, kunnande och behov av stöd förs mellan förskolans personal och den blivande klassläraren i åk 1 och/eller specialläraren. Diskussionerna utgår från innehållet i blanketten "Plan för lärande i förskolan", som fylls i av förskolans personal.

Lärarna skapar de blivande undervisningsgrupperna i åk 1 och informerar föreståndaren om dessa. Föreståndaren informerar rektorn.

På grund av den fysiska miljön i BSS, där F-2 finns i en annan byggnad än åk 3-6, bör även övergången mellan årskurs 2 och 3 diskuteras. Klasslärarna, föreståndaren och specialläraren diskuterar klasserna samt deras behov och styrkor vid övergången.

Övergången från åk 6 till 7 diskuteras också med berörda parter. Eftersom specialläraren, och många ämneslärare, känner till eleverna sedan de lägre klasserna sker övergången mellan åk 6 och 7 smidigt.

Handledning i samband med stöd

På de olika stödnivåerna allmänt, intensifierat och särskilt stöd kan handledning utifrån anlitas, t.ex. hälsovårdare, skolläkare, kurator och/eller psykolog i samråd med vårdnadshavarna. Expertgrupper med varierande sammansättning kan tillsättas för att planera och/eller utvärdera stödet för en enskild elev.

Varje lärare bär ansvar för att handleda och hjälpa eleven att utveckla sina inlärningsfärdigheter samt att stöda eleven när problem uppstår. I de lägre årskurserna är det klasslärarna som i främsta hand ansvarar för handledningen medan det i de högre årskurserna ankommer på klassföreståndarna och ämneslärarna. Speciallärare och studiehandledare är även viktiga resurser inom handledningsarbetet.

Samarbete mellan hem och skola i samband med stöd

I kontakten med hemmen använder vi oss av

- telefon
- kontakthäfte
- brev/veckobrev
- studieguide
- infotillfällen för föräldrar, föräldramöten
- utvecklingssamtal
- Wilma

Vi vill vara en skola där kontakt lätt kan tas både från skolans och från hemmets sida. Studiehandledaren, klassföreståndaren/klassläraren och rektorn är viktiga kontaktlänkar, men också ämneslärarna och speciallärarna får kontaktas.

Vårdnadshavaren och eleven ska få information om stödåtgärder samt möjlighet att ge sin syn på att stödet ges samt hur det på bästa sätt ordnas. Vårdnadshavarna uppmuntras att stöda sitt barns målinriktade lärande och skolgång.

28.1. Allmänt stöd

Allmänt stöd för studier och skolgång

Varje elev har rätt att få grundläggande undervisning av god kvalitet och möjlighet att få handledning och stöd för sitt lärande och sin skolgång. Alla elevers förutsättningar och behov beaktas. Viktiga aspekter i BSS är engagemang, omsorg och en positiv stämning. Det här främjar elevernas utveckling och stödjer deras lärande. Vi vill sträva efter att stärka elevernas självkänsla, studiemotivation och inlärningsfärdigheter.

Undervisningsarbetet består även av handledande och elevvårdande uppgifter. Att bedöma behovet av stöd och att erbjuda stöd ingår i lärarens arbete. Stödet planeras i samarbete mellan lärarna och vid behov med andra sakkunniga. Eleven och vårdnadshavaren kan också vara delaktiga i denna process.

När det finns behov av stöd kan man bemöta det genom differentiering av undervisningen, genom kompanjonlärarskap och genom att flexibelt organisera undervisningsgrupperna. Skolan kan också använda plan för elevens lärande, specialundervisning på deltid, eller hjälp av skolgångsbiträde inom det allmänna stödet. Stödåtgärderna är en del av skolans dagliga verksamhet och beskrivs närmare i kapitel 7.5 om stödformer.

När skolan ordnar klubbverksamhet, morgon- och eftermiddagsverksamhet, kan det ses som en form av stödåtgärd, eftersom det inverkar positivt på elevens välbefinnande och studiemotivation. Det främjar också elevens upplevelse av trygghet och gemenskap.

28.2. Intensifierat stöd

Intensifierat stöd

Om en elev behöver mera omfattande stöd än det som kan tillgodoses inom det allmänna stödet, görs en bedömning av eventuellt behov av intensifierat stöd. En elev som för sitt lärande eller skolgång behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd, ska utgående från en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för elevens lärande.

Det intensifierade stödet är planerat, regelbundet och mer långvarigt, som ges utgående från de svårigheter eller hinder för inläringen som kommit fram i den pedagogiska bedömningen. Man stödjer elevens lärande och samtidigt motverkar man att problemen växer och blir för komplicerade.

Inom det intensifierade stödet är alla stödformer möjliga att tillämpas, utom specialundervisning på heltid och individualisering av lärokurs. Viktigt inom intensifierat stöd är differentiering, specialundervisning på deltid, individuell handledning, flexibla grupparrangemang, biträdestjänster och samarbete med hemmet. Det är viktigt att eleven får möjlighet att lyckas i sitt lärande och känna sig som en del av gruppen samt att stödja elevens positiva självuppfattning och positiva uppfattning om skolarbetet.

Differentiering bör även beaktas i elevbedömningen. Prov- och utvärderingssituationerna ordnas så att eleven på bästa sätt kan visa sina kunskaper. Vårdnadshavarna informeras om principerna för hur eleven bedöms.

Pedagogisk bedömning

Innan man tar i bruk intensifierat stöd ska man göra en pedagogisk bedömning. Den skriftliga pedagogiska bedömningen görs av en eller flera av elevens lärare tillsammans. Vid behov anlitas även andra sakkunniga. Vårdnadshavaren informeras om att en pedagogisk bedömning skall göras, så att de om de önskar kan bidra med information till bedömningen. Regelbunden kontakt till vårdnadshavaren är viktig med tanke på bedömningen av behoven, men även för planeringen och för ett lyckat genomförande av det intensifierade stödet.

Huruvida det intensifierade stödet ska påbörjas, behandlas i elevvårdsgruppen för den enskilda eleven. Utgående från den pedagogiska bedömningen avgör gruppen om intensifierat stöd inleds och att det stöd som ordnas för eleven skrivs in i planen för eleven.

Klassläraren/klassföreståndaren ansvarar för att den pedagogiska bedömningen görs för en elev. Det innebär att klassläraren/-föreståndaren informerar hemmet om om att en bedömning ska göras och kommer överens om hur vårdnadshavaren kan bidra med sakkunskap. Även specialläraren och berörda ämneslärare kan konsulteras.

Klassläraren/-föreståndaren ger informationen vidare till rektor/föreståndaren om att en elev har behov av intensifierat stöd. Rektorn/föreståndaren ansvarar för att stödet genomförs i enlighet med planen för elevens lärande.

Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Planen för elevens lärande är ett pedagogiskt dokument; en plan för elevens framsteg i studier och skolgång. I den tas även upp de undervisningsarrangemang och det stöd som eleven behöver.

På basen av information som tagits fram i den pedagogiska bedömningen gör berörda lärare (klasslärare/klassföreståndare/speciallärare/ämneslärare) upp planen för elevens lärande. Vårdnadshavare ska ges tillfälle att bidra med sin sakkunskap och i de högre årskurserna ökar även elevens delaktighet vid uppgörande av planen. Elevens personliga egenskaper ska

inte beskrivas i planen för elevens lärande. Om eleven haft en plan för lärande inom det allmänna stödet kan informationen i denna utnyttjas vid uppgörandet av plan för lärande inom det intensifierade stödet. Om eleven har en habiliteringsplan, kan denna också utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. Planen för elevens lärande förs in i Wilma, så att vårdnadshavare samt lärare som undervisar eleven och berörs av planens innehåll dels kan föra in behövlig information, dels ta del av den information som behövs för att stödåtgärderna ska beaktas i undervisningen.

Elevens lärande ska följas upp och utvärderas regelbundet under tiden som eleven får intensifierat stöd. Om förändringar sker, ska planen justeras så att den motsvarar elevens behov. Planen för elevens lärande ska dock granskas minst en gång per läsår. Ifall det framgår att eleven inte längre behöver det intensifierade stödet, görs en ny pedagogisk bedömning som behandlas i elevvårdsgruppen för den enskilda eleven. Utgående från bedömningen avgörs om det intensifierade stödet avslutas och eleven därmed övergår till att omfattas av det allmänna stödet. Klasslärare/föreståndare meddelar vårdnadshavarna.

28.3. Särskilt stöd

Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges de elever som inte når målen för tillväxt, utveckling och lärande trots andra former av stöd. Elever med omfattande inlärningssvårigheter eller andra svårigheter som tar sig uttryck på flera olika delområden och i flera olika läroämnen ska få särskilt stöd. Särskilt stöd ordnas inom ramen för allmän eller förlängd läroplikt. Alla former av stöd som är tillgängliga kan tillämpas.

Syftet med det särskilda stödet är att erbjuda eleven stöd så att eleven kan fullgöra sin läroplikt och får en grund för fortsatt utbildning. Det är viktigt att elevens självkänsla och motivation stärks och att eleven uppmuntras att ta ansvar för sina studier.

Pedagogisk utredning

Innan beslut om särskilt stöd fattas ska en skriftlig pedagogisk utredning göras. De lärare som ansvarar för undervisningen av eleven ska göra utredningen. Klassläraren/klassföreståndaren meddelar hemmet om att det ska göras en pedagogisk utredning och vårdnadshavarna kan vid behov bidra med information till utredningen. Vid behov deltar även yrkesutbildad personal inom elevvården och/eller andra sakkunniga. Utredningen kan kompletteras med utlåtande från psykolog eller läkare. Ifall eleven har en habiliteringsplan, kan man med vårdnadshavarens tillstånd även använda sig av innehållet i den, när man gör en pedagogisk utredning. Utredningen skrivs in på elevens sida på Wilma.

I den skriftliga pedagogiska utredningen ska följande beskrivas:

- elevens studier och skolgång som helhet
- det intensifierade stöd som eleven har fått och en utvärdering av vilken inverkan det haft
- elevens förutsättningar och specifika behov för lärandet och skolgången
- om eleven behöver individualiserad lärokurs i ett eller flera ämnen
- om andra eventuella undantagsarrangemang i undervisningen

De pedagogiska arrangemangen kan omfatta undervisnings- och handledningspersonal, elevvårdstjänster, biträden och andra behövliga tjänster, undervisningsmetoder och arbetssätt, studiestrategier, inlärningsmiljö, material och läromedel.

Samarbetet med vårdnadshavarna är viktigt då utredningen görs. En regelbunden kontakt med elevens vårdnadshavare är viktig för att planeringen och genomförandet av det särskilda stödet ska bli lyckat.

Klassläraren/klassföreståndaren ansvarar för att rektor/föreståndare informeras om att en pedagogisk utredning görs och att en elev har behov av särskilt stöd.

Den pedagogiska utredningen behandlas i en elevvårdsgrupp för den enskilda eleven. Beroende på svårigheternas karaktär, kan det från skolans sida delta rektor/föreståndare, speciallärare, klasslärare/-föreståndare, ämneslärare, elevhandledare samt vid behov sakkunniga från övriga yrkeskategorier, t.ex. hälsovårdare, kurator, psykolog. På basen av utredningen gör gruppen ett förslag om särskilt stöd för eleven.

Beslut om särskilt stöd

Direktionen vid Björneborgs svenska samskola fattar ett förvaltningsbeslut om särskilt stöd. Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller medan den pågår. Det här kan ske utan en föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd för lärandet. Orsaker till detta kan vara om det av en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för eleven (på grund av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan jämförbar orsak) inte kan ordnas på annat sätt.

Ifall en elev, trots stöd, inte uppnår målen i kärninnehållet med godkänt resultat, kaninnehållet i ett eller flera läroämnen individualiseras. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation eller bristande studieteknik innebär inte automatiskt att målen i ett läroämne ska individualiseras.

Ifall målen i ett eller flera läroämnen individualiseras, informeras eleven och vårdnadshavaren om konsekvenserna för fortsatta studier. Målnivån bestäms enligt elevens förutsättningar, men ska ändå ge eleven tillräckliga utmaningar. Lärokursen i ett läroämne kan inte individualiseras utan ett beslut om särskilt stöd. För varje läroämne avgörs separat om eleven kan studera enligt den allmänna lärokursen eller om lärokursen ska individualiseras. Ifall det senare finns behov av att utöka eller minska antalet individualiserade läroämnen skrivs för det ämnet en motivering in i den pedagogiska utredningen som finns på elevens sida i Wilma. Direktionen meddelas om det här.

Beslutet om särskilt stöds granskas åtminstone efter årskurs två samt före uppflyttningen till årskurs sju och alltid då elevens behov av stöd förändras. Inför granskningen uppdateras den pedagogiska utredningen om eleven i samarbete mellan vårdnadshavarna och elevvårdsgruppen för den enskilda eleven. Ett beslut om fortsatt särskilt stöd fattas för eleven om man konstaterar att behovet av stöd kvarstår. Om man bedömer att eleven inte längre behöver särskilt stöd, ska ett beslut fattas om att stödet avslutas. Eleven övergår då till att få intensifierat stöd.

I beslutet om särskilt stöd bestäms om frågor som är betydelsefulla för elevens rättsskydd och för hur undervisningen ordnas. I beslutet ska också framgå vilken elevens undervisningsgrupp är, vilka eventuella tolknings- och biträdestjänster och andra tjänster som eleven behöver samt vid behov om undantagsarrangemang i undervisningen.

Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

Om ett beslut om särskilt stöd fattas för en elev, ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) göras upp för eleven. Den undervisning och det övriga stöd som ges eleven i enlighet med beslutet om särskilt stöd ska definieras i planen. Elevens personliga egenskaper ska inte beskrivas i den individuella planen. IP:n är ett skriftligt pedagogiskt dokument och det går inte att söka ändring i den. Planen för hur undervisningen ska ordnas granskas en gång per läsår i enlighet med elevens behov och den ändras alltid då det sker förändringar i elevens behov av stöd eller i målen för undervisningen. Den individuella planen skrivs in på elevens sida i Wilma.

En individuell plan för hur undervisningen ska ordnas utarbetas av specialläraren samt flera av elevens lärare i samarbete med eleven och vårdnadshavaren, om det inte finns uppenbara hinder för det. Uppgörandet av IP:n ska föregås av en pedagogisk utredning som, tillsammans med en eventuell plan för elevens lärande inom det intensifierade stödet, ger värdefull information om hur man på bästa sätt kan stödja och hjälpa eleven. Om eleven har en habiliteringsplan kan information i denna även användas med vårdnadshavarens tillstånd.

Syftet med planen är att stödja elevens individuella växande, lärande och skolgång på lång sikt. Den innehåller bl.a. målsättningar, undervisningens innehåll, pedagogiska metoder och övriga behövliga stödåtgärder.

En individuell plan för hur undervisningen ska ordnas görs upp om:

- eleven har 11-årig läroplikt
- eleven studerar enligt verksamhetsområden
- eleven har svårigheter som kräver att han/hon studerar enligt individualiserad lärokurs i ett eller flera läroämnen

Individualisering av lärokursen i ett läroämne och befrielse från studier

I den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas (IP:n) beskrivs målen, det centrala innehållet samt principerna för uppföljning och utvärdering av elevens framsteg i de individualiserade läroämnena. Ämnesläraren/-na ansvarar för innehållet i dessa delar av IP:n. Målen för och innehållet i en individualiserad lärokurs baserar sig på de allmänna målen för och innehållet i läroämnet för den aktuella årskursen. Målen och innehållet för lägre årskurser kan också tillämpas. Elevens studier kan även stödjas med hjälp av lämpligt studiematerial, lämpliga hjälpmedel och metoder samt pedagogiska arrangemang.

Ett läroämne som studeras enligt individualiserade mål, markeras på elevens betyg med en asterisk (*) både vid siffreritsord och verbala bedömningar. Detta gäller under studiernas gång och avgångsbetyget. Under tilläggsuppgifter på betyget antecknas att eleven studerat enligt individuella mål i de läroämnena som är försedda med asterisk.

För att en elev helt ska befrias från studier i en lärokurs, måste det finnas ytterst vägande skäl. Det primära alternativet är att individualisera lärokursen.

Förlängd läroplikt

Följer läroplansgrunderna.

Undervisning enligt verksamhetsområde

Följer läroplansgrunderna.

28.4. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildningen

Stödundervisning

Stödundervisning ges till en elev som tillfälligt blivit efter i studierna eller annars behöver kortvarigt stöd för sitt lärande. Stödundervisning inleds genast då svårigheterna upptäcks, men kan även ges i förebyggande syfte. Målet med stödundervisningen är att eleven inte blir varaktigt efter i studierna p.g.a. tillfällig frånvaro, tillfälliga svårigheter eller dylikt. Stödundervisning kan ges på alla nivåer av stöd och är en form av differentiering som präglas av individuella uppgifter, individuell tidsanvändning och handledning.

I BSS satsas det på små undervisningsgrupper för att eleverna skall ha möjlighet till hjälp genast då problem uppstår. Eleverna har möjlighet till stödundervisning när det behövs. Stödundervisning i BSS ges som kompanjonundervisning i den ordinarie undervisningsgruppen, genom flexibla grupparrangemang eller individuellt utöver elevens schema. I kompanjonundervisningen kan både speciallärare och/eller en annan klasslärare vara involverade utöver den undervisande läraren.

Initiativet till stödundervisningen kan komma från läraren, vårdnadshavaren eller eleven. Om initiativet tas från skolans håll, informeras hemmet via Wilma eller telefonsamtal. Klassläraren/föreståndaren och den lärare som ger stödundervisningen kommer sinsemellan, från fall till fall, överens om vem som sköter kontakten till hemmet angående stödundervisningen, dess omfattning samt hur den ordnas.

Information om tillvägagångssätt vid stödundervisningen delges alla elevers vårdnadshavare vid föräldramöten och utvecklingssamtal. Eleverna får information om möjlighet till stödundervisning under skoltid på lektionerna.

Bokföring av stödundervisning som ges eleverna skrivs in i Wilma på respektive elevs sida.

Specialundervisning på deltid

Specialundervisning på deltid kan gälla för elever som har språkliga eller matematiska svårigheter, inlärningssvårigheter i enskilda läroämnen, svårigheter i studiefärdigheter, i sociala färdigheter eller i anslutning till skolgången. Syftet med specialundervisning på deltid är att främja elevens förutsättningar för inläring, stärka basfärdigheter för lärande och hindra problem från att hopas.

Specialundervisning på deltid ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i små grupper eller som individuell undervisning. Specialläraren och klass-/ämnesläraren planerar undervisningen och utvärderar kontinuerligt elevens lärande. Vid behov involveras även sakkunniga från andra yrkeskategorier när specialundervisningen på deltid planeras.

Specialundervisning på deltid kan ges inom samtliga stödnivåer men betydelsen ökar inom det intensifierade stödet.

Vårdnadshavarna informeras om modellerna för specialundervisning på deltid vid infotillfällen för föräldrar, på föräldramöten eller vid utvecklingssamtal. Vid arbete med en enskild elev sköts kontakten till vårdnadshavaren angående specialundervisning på deltid via telefon eller Wilma. Denna kontakt handhas främst av specialläraren eller klassläraren. Informationsgången till eleverna sker naturligt under skoldagen.

För att kartlägga behovet av specialundervisning, görs i BSS olika sållningstest inom olika delområden i modersmålet. Vid behov sker kartläggning flera gånger under läsåret, då genom mera specifika test. Testen utförs av specialläraren och behovet av specialundervisning kartläggs i samarbete med klassläraren i åk 1-6 och med berörda lärare i åk 7-9.

Förskolan: Lukimat (kan göras 3 gånger/år) och bokstavskontroll

Åk 1: Bokstavskontroll och kontroll av läsförmåga (höstterminen). DLS bas och läshastighet H4 på vårterminen. Lukimat kan göras 3 gånger/år.

Åk 2: DLS bas och läshastighet H4 (höstterminen). DLS och läshastighet H4 (vårterminen). Lukimat kan göras 3 gånger/år.

Åk 3: Läshastighet H4 och rättstavningstest (höstterminen). DLS och läshastighet H4 (vårterminen).

Åk 4: Läshastighet H4 och DLS (höstterminen). Läshastighet H4 (vårterminen).

Åk 5: Läshastighet H5 och DLS (höstterminen). Läshastighet H4 (vårterminen).

Åk 6: Läshastighet H5 och DLS (höstterminen). Läshastighet H4 och matematik, Makeko (vårterminen).

Åk 7-9: Läs- och skrivtest (DLS samt delar ur LS Reviderad) under höstterminen

I matematik följer klassläraren och matematikläraren med hur nytt stoff inlärs och kontaktar vid behov specialläraren. Reguljära matematikprov hålls regelbundet och ger en mångsidig bild av elevernas förmåga.

28.5. Tolknings- och biträdestjänster

Tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

Biträdet ger stöd som riktar sig till en enskild elev eller till hela undervisningsgruppen enligt de anvisningar klass- eller ämnesläraren ger. Det är alltså läraren som planerar, undervisar och

utvärderar gruppens och elevernas lärande och arbete. Elever som behöver biträdestjänster på del- eller heltid skall ha ett utlåtande av psykolog där behovet framkommer. Skolans direktion fattar därefter beslut om att bevilja biträdestjänster till elev.

Skolans direktion eller rektor tar även beslut om anskaffningen av särskilda hjälpmedel till enskilda elever om behov av dylikt uppstår. Behovet av särskilda hjälpmedel skall framgå ur ett expertutlåtande om det rör sig om ansevärd införskaffningar som skolan skall stå för.

29. Lokala mål och tillvägagångssätt inom elevvården

Elevvårdsplanen ingår som en separat plan till läroplanen.

(I denna version saknas bilder).

ELEVVÅRD OCH FRÄMJANDET AV TRYGGHET OCH SÄKERHET I BJÖRNEBORGS SVENSKA SAMSKOLA

Elevvård

Med elevvård avses främjande och upprätthållande av elevens/studerandes goda lärande, goda fysiska och psykiska hälsa och sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa. Målet är att skapa en sund, trygg och säker inlärnings- och uppväxtmiljö, att värna om den mentala hälsan samt förebygga utslagning och främja välbefinnandet i skolgemenskapen.

Elevvården omfattar elevvård i enlighet med denna läroplan samt sådana elevvårdstjänster som i Folkhälsolagen (66/1972) avses med skolhälsovård och i barnskyddslagen (417/2007) avses med stöd för skolgången.

Elevvården

- hör till alla som arbetar i skolan samt till de myndigheter som ansvarar för elevvårdstjänster,
- genomförs i samarbete med eleven och vårdnadshavaren,
- innebär både kollektivt och individuellt stöd,
- bygger på förtroende och respekt gentemot eleven och vårdnadshavaren
- ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete mellan bildningsväsendet och stadens social- och hälsovårdsväsende

Elevvårdens uppgift är att

- som en del av verksamhetskulturen i skolan utveckla en inlärningsmiljö som stödjer välbefinnandet och stärker skolgemenskapen
- främja en positiv interaktion och en atmosfär av omsorg,
- vid behov ingripa i problemsituationer
- utveckla, följa upp och utvärdera välbefinnandet i hela skolgemenskapen,
- följa upp varje elevs helhetsmässiga välbefinnande och att vid behov i samarbete med vårdnadshavaren stödja eleven och ingripa i eventuella förändringar i välbefinnandet,
- sörja för att behov i anslutning till elevens individuella växande, utveckling och hälsa beaktas i skolans vardag.

Rektor har ett helhetsansvar för elevvården i skolan.

ORDNANDE AV ELEVVÅRDEN I BJÖRNEBORGS SVENSKA SAMSKOLA

5.4.1. Yrkesövergripande samarbete inom elevvården (Bilaga 1)

- Björneborgs stad ansvarar för planering, styrning och utvärdering av utbildningsanordnarens/skolans elevhälsa som helhet.
- Staden tillhandahåller psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdstjänster.
- BSS ingår i en gemensam styrgrupp tillsammans med staden (HYRY-gruppen).

Elevvårdsarbetet i BSS genomförs på 2 nivåer, gemensam och individuell nivå.

5.4.2. Gemensam elevvård

BSS har en styrgrupp för elevhälsa, vars uppgift är att

- att planera, styra och utvärdera elevvården i skolan
- att främja **det förebyggande** arbetet inom elevvården, då lärande, välmående, hälsa, social ansvarskänsla, interaktion, delaktighet, säkerhet och tillgänglighet är i fokus

Rektor leder arbetet. Alla som arbetar i skolan och som svarar för elevvårdstjänsterna har ansvar för det förebyggande arbetet.

Styrgruppen för elevhälsa ansvarar för uppgörandet av **en elevvårdsplan** där följande uppgifter uppdateras:

- Det totala behovet av elevvård i skolan samt tillgängliga elevvårdstjänster
- Förfaringssätt inom den gemensamma elevvården (planerna som förutsatts i grunderna för läroplanen)
- Ordlandet av den individuella elevvården
- Samarbetet inom elevvården med eleverna och deras vårdnadshavare
- Genomförande och uppföljning av elevvårdsplanen

1. Individuell elevvård

Individuell elevvård omfattar skolhälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges eleven samt yrkesövergripande elevvård som gäller en enskild elev.

- Målsättningen är att följa och främja elevens helhetsmässiga utveckling, hälsa, välmående och lärande.
- Den individuella elevvården bygger alltid på elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke.
- **Eleven/studeranden**, för vilken man har oro hänvisas till elevvårdstjänsterna – enskilt samtal t.ex. med skolkuratoren.

Vårdnadshavaren ges information om att eleven hänvisats till elevvårdstjänster. Beroende på ärendets art och elevens ålder kan eleven neka meddelande till vårdnadshavare. Eleven kan vägra anlita elevvårdstjänster.

- Vid behov sammansätts **en elevspecifik expertgrupp** i enlighet med elevens/vårdnadshavarens samtycke. Expertgruppen kan bestå av lärare, skolhälsovårdare, skolpsykolog- och kurator och sammankallas av den person som ärendet hör till enligt arbetsuppgifter. Gruppen utser inom sig en arsvärsperson. *
- Gruppen dokumenterar sitt arbete, vilket förs till elevregister. Med elevens/vårdnadshavarens specifika skriftliga samtycke kan även andra behövliga personer/yrkesgrupper delta. Nödvändig information om ordnandet av elevvård kan överföras till ansvarig myndighet.

1. Elevvårdsplaner

Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen

1. Skolspecifik elevvårdsplan

Det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

Beroende på problemets art och karaktär - varierar

- Hälsovårdare i skolan - 2 dagar/vecka
- Kurator - 1 dag/vecka
- Psykolog - vid behov

Möten i medeltal 1 gång per månad Stygruppen för elevhälsa i BSS

1. Ordandet av gemensam elevvård

Elevvårdsarbetet i Björneborgs svenska samskola koordineras och utvecklas i styrgruppen för elevhälsa, som

- sammankallas av rektor
- ansvarar för planering, utveckling, styrning och utvärdering av elevvårdsplanen
- som leder och ansvarar för det gemensamma elevvårdsarbetet i skolan
- till sin sammansättning består gruppen av rektor, kurator, speciallärare, skolhälsovårdare, elev/studiehandledare och representant för lärarkåren. Gruppens sammansättning bestäms årligen i skolans läsårsplan.

Styrgruppen deltar inte i elevvårdsarbetet med enskilda elever. Gruppen utför utvärdering av hälsa och välbefinnande hos skolans elever inom ramen för undersökningen Skolhälsa som genomförs av Institutet för hälsa och välfärd.

Samtliga som arbetar i skolan oavsett primär uppgift har ett kollegialt elevvårdsansvar och är i första hand själva skyldiga att uppmärksamma behovet av gemensam respektive individuell elevvård hos elever och föra ärendet vidare till skolans elevvårdsgrupp eller till behörig personal. För elever i behov av intensifierat eller särskilt stöd samt för elever inom flexibel grundläggande utbildning fästs särskild uppmärksamhet vid behovet av elevvårdstjänster då planen för elevens lärande eller den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas görs upp.

Rektor ansvarar för att personalen, eleverna, vårdnadshavarna och samarbetsparterna informeras om beskrivningen av elevvårdsarbetet i den lokala läroplanen och tillämpning i skolan. Vårdnadshavarna ska särskilt informeras om hur ett elevvårdsärende, som gäller den enskilda eleven, inleds och bereds.

Elevvårdspersonalen är aktivt med i de olika övergångsskedena i utbildningen, dvs. från förskolan till nybörjarundervisningen, övergångar inom den grundläggande utbildningen samt från grundskolan till andra stadiets utbildning.

Kontakten mellan hem och skola sköts vanligtvis genom föräldramöten, årliga utvärderingssamtal, mellan- och läsårsbetyg samt nättjänsten Wilma, som bl.a. möjliggör daglig uppföljning av framsteg i studier samt frånvaro. Vårdnadshavarna kontaktas alltid då personal upplever oro för en elevs hälsa eller välmående och därför hänvisat eleven till elevvårdstjänster. Vårdnadshavarna kontaktas också alltid personligen då en elev varit olovligt frånvarande, tilldelas disciplinärt straff eller förvägras undervisning. I sådana situationer underrättas skolkuratoren för att en bedömning av behovet av elevvårdsinsatser.

Information om elevvårdens organisation, verksamhet och struktur presenteras i de allmänna föräldramötena. Information finns även att tillgå elektroniskt via Wilma.

Som en del av den gemensamma elevvården ingår planer som främjar trygghet och säkerhet och allmän välmåga:

- Kris- och räddningsplan
- Antimobbningsplan
- Vänelevsverksamhet
- Antivirusmedelsplan
- Trygghet på nätet
- Ordnings- och trivselregler
- Beredskap för ingripande vid frånvaro
- Studieguiden

1. *Ordnandet av individuell elevvård*

Med individuell elevvård avses skolhälsovårdarnas, skolkuratorernas och skolpsykologernas tjänster för enskilda elever. De omfattande hälsoundersökningarna och andra återkommande kontroller är en del av den individuella elevvården. Individuell elevvård förutsätter alltid elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke.

Elevens egen åsikt i planeringen och genomförandet av den individuella elevvården ska utgöra grunden för elevvårdsarbetet, med beaktande av elevens ålder, utvecklingsnivå och personliga förutsättningar. Det är viktigt att eleven känner förtroende för den grupp som samlas kring hans eller hennes ärende, därför skall eleven godkänna sammansättningen av den expertgrupp som samlas.

Med specifikt skriftligt samtycke kan eleven vägra att anlita elevvårdstjänster. Vårdnadshavaren ska informeras om att eleven hänvisats till elevvårdstjänster. Vårdnadshavaren kan inte hindra att eleven anlitar elevvårdstjänster eller att en sakkunniggrupp samlas tillsammans med eleven om eleven själv önskar det.

Då en expertgrupp samlas tillsammans med eleven och hans eller hennes vårdnadshavare eller annan närstående, utser gruppen inom sig en ansvarig. Den ansvariga dokumenterar behandlingen av elevens ärende i personregistret (elevhälsojournal)

Dokumentationen ska innehålla

- elevens person- och kontaktuppgifter,
- datum för behandling i sakkunniggruppen,
- vem som inlett ärendet,

- vem som deltagit i mötet,
- ärendet (vad frågan gäller),
- beslut om fortsatta åtgärder med motivering,
- vem som deltagit i behandlingen av ärendet,
- om uppgifter överlämnas bör det framgå vilka uppgifter om eleven som lämnats, till vem de lämnats, med vems samtycke och på vilka grunder
- vem som ansvarar för genomförandet och uppföljningen av åtgärderna.

Anteckningarna ska göras upp så att ett eget personregister skapas för eleven. Personregistret ska behandlas så att sekretessbestämmelserna följs.

Förfaringssätt vid oro för enskild elev (bilaga 2)

Exempel på förfaringssätt vid oro över en enskild studerande:

1. Då en lärare eller ett skolgångsbiträde upplever oro för en elevs välmående talar hon eller han direkt med eleven, eller kontaktar elevens klasslärare/-föreståndare att tala med eleven.

Om vårdnadshavaren eller någon av skolkamraterna känner en oro, kontaktar han/hon elevens klasslärare/-föreståndare eller skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen.

1. I samtal med eleven hänvisar läraren/skolgångsbiträdet/klassläraren/-föreståndaren eleven till skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen.
 - Den vuxna och eleven kommer överens om att vid behov tillsammans besöka skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen.
 - Den vuxna informerar eleven om att hon eller han kommer att informera skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen om att den vuxna hänvisat eleven till elevvårdstjänster.
 - Den vuxna informerar elevens vårdnadshavare om att han eller hon hänvisat eleven till elevvårdstjänster.
 - I dokumentationen skall det stå att eleven hänvisats till skolans elevvårdstjänster.
 - Eleven kan vägra att besöka skolhälsovårdaren, kuratören eller psykologen.
 - Elevens vårdnadshavare kan inte hindra att eleven utnyttjar elevvårdstjänster.
 - Om eleven vägrar att besöka någon av elevvårdstjänsterna dokumenteras detta.
1. Eleven besöker skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen. I samtalet med eleven bedömer skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen behovet av elevvårdstjänster utöver det egna ansvarsområdet och initierar i samråd med eleven och vårdnadshavaren om att sammankalla en expertgrupp till stöd för elevens välmående.
 - Skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen dokumenterar elevens besök i sitt eget yrkes register.
 - Eleven kan vägra att en expertgrupp sammankallas, vilket vårdnadshavaren däremot inte kan hindra.
 - Skolhälsovårdaren, skolkuratoren eller psykologen dokumenterar om

eleven vägrat besöka

1. Med elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke för val av medlemmar sammankallas en expertgrupp. Med elevens och hans eller hennes representants specifika skriftliga samtycke kan även behövliga samarbetspartners eller elevens närstående delta. Sakkunnigruppen utser inom sig en ansvarsperson som dokumenterar gruppens elevvårdsarbete.

Krävande elevvårdsärenden behandlas på större nätverksmöten, där förutom vårdnadshavarna (och eleven), skolpersonal och elevvården även socialarbetare och vårdande instans deltar.

I mån av möjlighet gör skolans personal tillsammans med barnets vårdnadshavare en begäran om utredning av barnskyddsbehovet. Om detta inte är möjligt så har skolans personal anmälningsplikt (Barnskyddslagen 417/2007, 25 §). I egenskap av tjänstemän är skolans personal skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

1. *Ordandet av samarbete mellan elevvården, eleverna och deras vårdnadshavare*

De olika yrkesgruppernas ansvarsområden är:

Klasslärares/klassföreståndarens uppgifter inom elevvården i årskurserna 1-9

Klassföreståndaren/klassläraren fungerar som en länk mellan klassen och lärarkollegiet och handhar frågor som gäller klassens elever och elevernas vårdnadshavare.

Klasslärares/klassföreståndarens uppgifter i anslutning till klassens elever/studerande är att

- regelbundet diskutera med sin klass om frågor i anslutning till skolvardagen och informera eleverna om sådant som diskuterats på lärarmötet eller som rektor beslutat om
- hålla klassföreståndarkvart eller klassföreståndartimme efter behov eller enligt skolans rutin
- känna till elevernas eventuella svårigheter förknippade med skolgången
- följa upp elevernas frånvaro och utreda eventuella oklarheter
- följa med elevernas studieframgång och ansvara för deras betyg
- vid behov utdela och följa upp bestraffningar
- ansvara för kontakten till vårdnadshavaren då en elev är i behov av allmänt eller intensifierat stöd eller elevvårdstjänster
- ansvara för arbetet tillsammans med specialläraren kring eleven i behov av särskilt stöd

Klasslärares/klassföreståndarens uppgifter i anslutning till samarbete med hemmet är att

- informera eleverna och vårdnadshavarna om läsordningar, skolans ordningsregler och aktuella frågor
- upprätthålla kontakten till elevernas vårdnadshavare och regelbundet ordna föräldramöten
- minst en gång per läsår föra utvärderingssamtal med varje elev och hans eller hennes vårdnadshavare

Klasslärares/klassföreståndarens uppgifter i anslutning till administrativa uppgifter är att

- ansvara för att planen för elevens lärande och den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas skrivs in i Wilma då en sådan görs upp
- ansvara tillsammans med specialläraren uppgörandet av pedagogiska bedömningar och utredningar

- uppdatera elevuppgifterna till kansliet

Klasslärares/klassföreståndarens uppgifter i anslutning till samarbete är att

- samarbeta med skolhälsovården kring den omfattande hälsoundersökningen i årskurserna 1, 5 och 8

Ämneslärares uppgifter i anslutning till elevvården är att

- känna till elevernas eventuella svårigheter förknippade med skolgången
- följa upp elevernas frånvaro och utreda eventuella oklarheter
- samarbeta med speciallärare, elevhandledare, skolkurator och övrig elevvårdspersonal kring elevens studieframgång och utveckling
- ge information för att planen för elevens lärande och den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas kan skrivas in i Wilma då en sådan görs upp

Skolkuratorns uppgifter inom elevvården

Skolkuratorn är skolans socialarbetare och använder olika metoder inom socialt arbete för att främja trivsel, trygghet och välbefinnande för alla i skolan. Arbetet sker på olika plan: arbete med enskilda elever och deras vårdnadshavare, med grupper av elever, med skolsamfundet och i samarbete med andra instanser.

Skolkuratorarbete skall i främsta hand vara ett förebyggande arbete som stöder elevens skolgång och på sikt förhindrar utslagning. Arbetet sker utifrån en helhetssyn med fokus på elevens situation och relation till sin omgivning, familj och skola:

- samtal med enskilda elever och deras familjer
- arbete med mindre elevgrupper och med hela klasser

·utvecklings- och planeringsarbete på skolnivå

- yrkesövergripande samverkan och nätverksarbete

Skolhälsovårdarens uppgifter inom elevhälsan

Skolhälsovårdaren planerar och ansvarar för skolhälsovården i skolan i samarbete med skolläkaren. Skolhälsovården verkar i nära samarbete med elever, vårdnadshavare, elevvårdspersonal, rektor och olika aktörer inom social- och hälsovård.

Skolhälsovården bygger på uppföljning av den fysiska, psykiska, sociala och intellektuella utvecklingen och hälsotillståndet hos eleverna. Verksamheten är i första hand förebyggande och kan delas in på följande sätt:

·individinriktad hälso- och sjukvård med årliga hälsogranskningar, som i åk 1, 5 och 8 är omfattande och innefattar även undersökning av skolläkare, hälsokontroller med samtliga elever i klasserna 2, 3, 4, 6,7, 9 och I G och hälsokontroller vid behov i 2 G och 3 G

- miljöinriktad hälsovård med inriktning på sanitära förhållanden och arbetshälsa

·hälsofostran och förebyggande upplysningsverksamhet både individuellt och i grupp

Psykologens uppgifter inom elevvården

Psykologen arbetar inom elevvården som sakkunnig på sitt område i samarbete med andra yrkesgrupper. Psykologen deltar i mån av möjlighet elevvårdsmötena. Psykologen deltar i uppföljningen av enskilda elevers psykiska mående, inlärnin g och skolframgång, samt vid behov i planerandet av lämpliga stödåtgärder.

Psykologen gör också undersökningar för att klargöra svårigheter med inlärnin g och skolframgång, eller för att få ökad förståelse för elevens mentala hälsa, oroväckande eller avvikande beteende. Vid behov hänvisar psykologen vidare för tilläggsutredningar. Psykologen kan också konsultera och fungera rådgivande i elevvårdsteamet eller direkt till lärare och annan skolpersonal.

Övriga instanser inom Björeborgs stad

Porin kasvatus- ja opetusvirasto sköter elevvårdsarbetet i staden. Verket erbjuder kurators- och skolpsykologtjänster. Porin perheneuvola erbjuder tjänser i ärenden som gäller barns psykiska utveckling och bistår i uppfostringsfrågor samt ger stöd åt familjer.

Ungdomsverksamhetens uppgift

Till specialungdomsarbetarnas och ungdomsarbetarnas uppgifter hör bl.a.

- förebyggande ungdomsarbete
- uppsökande och uppföljande ungdomsverksamhet
- att arrangera verksamhet för speciella grupper
- samarbeta med skolor, föreningar och organisationer

Målet med stadens ungdomsverksamhet är att stödja de ungas utveckling och självständighetsprocess, samt att främja ett aktivt medborgarskap och stärka deras sociala identitet.

Barnskyddet

Barnskydd är barn- och familjeinriktat barnskydd. Barnskyddet främjar barnets gynnsamma utveckling och välfärd. Barnskyddet stödjer föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorg om barnet.

Barnskyddet involveras i elevvårdsarbetet då oron över eleven sträcker sig utöver själva skolprestationerna. Barnskyddets personal står till tjänst med konsultation. Skolornas personal kan konsultera personal inom barnskyddet för att få råd i enskilda elevärenden. Konsultationen ska då ske utan att elevens namn nämns.

I mån av möjlighet gör skolans personal tillsammans med barnets vårdnadshavare en begäran om utredning av barnskyddsbehovet. Om detta inte är möjligt så har skolans personal anmälningssplikt (Barnskyddslagen 417/2007, 25 §). I egenskap av tjänstemän är skolans personal skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Ankkuri-gruppen

Då skolans elevvårdsgrupp inte längre ser möjligheter att inom ramen för sitt uppdrag klara av ett elevvårdsärende eller då förtroendet mellan parterna saknas, förhållandena är inflammerade eller då problemen omfattar situationer som sträcker sig utöver den egna skolan (t.ex. droger,

brottslighet) ska skolans rektor eller elevvårdspersonal be om hjälp av Björneborgs stads Ankkuri-grupp. Ankkuri-modellen grundar sig på ett yrkesövergripande samarbete mellan olika myndigheter. Gruppen har sin bas på polisstationen och ordnar regelbunda träffar för personer som dagligen jobbar med barn och ungdomar.

1. *Genomförandet och uppföljningen av elevvårdsplanen*

Årligen uppskattas behovet av stödåtgärder inom elevhälsan i samråd med berörda expertgrupper.

Styrgruppen för elevhälsan vid BSS ansvarar för utvärdering och uppföljning av den generella och gemensamma elevvården årligen.

30. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som fastställs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två- och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter.

I BSS ska en språkstrategi utarbetas. Språkstrategin ska omfatta bla. språkstödande åtgärder, textförståelse och kontextstöd, attitydfostran och kulturaspekter. En arbetsgrupp ska tillsättas i början av höstterminen 2016.

31. Undervisning på två språk

Följer läroplansgrunderna

32. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Följer läroplansgrunderna

33. Årskurs 1-2

33.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Barnen och vårdnadshavarna ska informeras om det språkprogram som skolan erbjuder. Redan innan undervisningen i A1-lärokursen inleds kan barnen preliminärt få ta del av de språk utbildningsanordnaren erbjuder genom att till exempel ordna språkduschar antingen i förskoleundervisningen eller på hösten i årskurs 1 om språkundervisningen inleds under vårterminen. I språkduscharna kan barnen ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Temana väljs tillsammans med barnen utgående från deras intressen. Man kan ordna språkduscharna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av undervisningsstunder.

33.2. Att utvecklas till skolelev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

33.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

33.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

33.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig.

Eleverna ska få öva att planera och ställa upp mål för sitt eget och det gemensamma arbetet och att utvärdera arbetet. Tillsammans ska man fundera över när man lyckats i arbetet och hur man vet när man lyckats. Eleverna ska handledas i att se sina framsteg, bli varse sina styrkor som lärande individer och att känna glädje när de lyckas. Läraren ska tillsammans med eleverna fundera över eventuella val i samband med studierna och hjälpa dem att förstå betydelsen av olika alternativ.

Mångsidig motion och motoriska övningar bidrar till att utveckla tänkandet och lärandet. Utvecklingen av minnet, fantasin samt etiskt och estetiskt tänkande ska stödjas med hjälp av sagor och berättelser, spel, ramsor, sånger och lekar, olika konstformer och mångsidig kommunikation.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska spurras och handledas till positiv växelverkan och samarbete. Lektioner, fester, lek, spel, måltider och samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera tillsammans med många olika slags människor. Eleverna ska bemötas med respekt och man ska lära dem goda vanor och att visa vänlighet.

Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. Eleverna ska också få erfarenheter av internationalism. Det är viktigt att fundera över hur man kan påverka sin egen miljö och dess kultur. Eleverna ska få bekanta sig med grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter och fundera över vad dessa principer betyder i deras liv och i deras sätt att agera.

I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt. Eleverna ska sporras att njuta av att deras fingerfärdighet och andra fysiska färdigheter utvecklas och att öva sig i att uppträda på olika sätt. Fantasins, uppfinningsrikedomen och uttrycksförmågan utvecklas genom bland annat lek, äventyr, musik, drama, berättande, mediepresentationer och visuella uttryck samt genom handens arbete.

K3 Vardagskompetens

Skolstarten förutsätter en ny slags förmåga att ta hand om sig själv och bli mera självständig. Till skolarbetet hör att eleverna i klassen och i skolan ska sköta ansvarsuppgifter som lämpar sig för deras ålder. Betydelsen av gemensamma spelregler, goda vanor och uppmuntrande respons ökar. Eleverna ska lära sig att uppfatta tids- och rumsbegrepp och deras betydelse i praktiken. De ska öva sig att identifiera och uttrycka sina känslor och att utveckla emotionell kompetens till exempel med hjälp av lek och drama.

I skolan ska eleverna få lära sig grundläggande fakta om vad som främjar det egna och det gemensamma välbefinnandet, tryggheten och en god vardag. Det är viktigt att eleverna lär sig att röra sig självständigt och tryggt i närmiljön, att de använder säkerhets- och skyddsutrustning och förkovrar sina kunskaper och färdigheter som fotgängare och cyklister. De ska också få öva sig i hur man ska agera i olika riskfyllda situationer och hur man ska söka hjälp. Läraren ska tillsammans med eleverna undersöka teknik i vardagen och hur den används i olika situationer samt lära sig använda teknisk utrustning på ett tryggt sätt. Elevernas konsumtionsvanor ska diskuteras och de ska lära sig att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska också ges möjlighet att fundera över hur de kan påverka sin egen användning av pengar. Eleverna ska vägledas till kritiska konsumtionsvanor och till att fundera över vad sparsamhet, måttlighet och miljötanekande innebär för konsumentens val och vad de betyder för deras eget agerande.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Genom en multisensorisk, helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning ska elevernas kompetens i multilitteracitet utvecklas. Eleverna ska uppmuntras att använda och producera olika slag av texter och språk, dra nytta av dem och att uttrycka sig med hjälp av dem. Elevernas grundläggande läs- och skrivfärdighet ska utvecklas och bli allt mer flytande. Också förmågan att hantera numerisk information i texter som anknyter till vardagen ska utvecklas, till exempel att se skillnader mellan antal. Eleverna ska sporras att utveckla förmågan att läsa och tolka bilder genom att pröva på olika visuella uttryckssätt och genom att granska olika visuella sätt att påverka i närmiljön.

Eleverna ska lära sig att söka information i olika källor och att förmedla information till andra. De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). För att utveckla multilitteracitet behöver eleverna såväl en rik textmiljö som ett tryggt stöd i användningen av medier. Texter som lämpar sig för åldern, exempelvis tidningar, böcker, spel, filmer och musik samt iakttagelser i omgivningen och texter som eleverna själva producerat eller valt ska användas i undervisningen. Förmågan att producera ska utvecklas vid sidan av förmågan att tolka och värdera. Eleverna ska ges gott

om tillfällen att fråga, undra, berätta historier, uttrycka sina tankar och åsikter och dela med sig av sina erfarenheter genom olika uttryckssätt och med olika redskap.

K5 Digital kompetens

Undervisningen ska utnyttja den digitala kompetens som eleverna inhämtat i förskoleundervisningen. Ett lekinriktat arbetssätt är fortfarande centralt. Eleverna ska få öva grundläggande färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och lära sig att använda den som verktyg i studierna. Samtidigt ska eleverna få lära sig grundläggande terminologi inom informations- och kommunikationstekniken. Eleverna ska också få reflektera över användningen av digitala verktyg i närmiljön och dess betydelse i vardagen.

Praktiska färdigheter och egen produktion: I skolarbetet ska eleverna få öva sig att använda utrustning, program och tjänster och de mest centrala principerna för hur de används och fungerar. De ska få lära sig använda tangentbord och andra grundläggande färdigheter som behövs för att producera och bearbeta texter. Eleverna ska få och dela med sig av erfarenheter av att arbeta med digital media och av att programmera på ett för åldern lämpligt sätt. Spelifiering ska användas för att främja lärandet. Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Man ska tillsammans med eleverna diskutera och utarbeta trygga och goda arbetssätt och god nätetikett för användningen av digitala verktyg. Man ska fästa uppmärksamhet vid att hälsosamma arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass inverkar på välbefinnandet. Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska handledas att använda centrala söktjänster, att pröva olika verktyg och att utföra mindre informationssökningar inom olika områden och om sådant som intresserar dem. De ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska få erfarenheter av sociala medietjänster som stödjer lärandet och öva sig att använda digitala verktyg i olika kommunikationssituationer.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Skolarbetet ska ge eleverna mångsidiga möjligheter att lära sig arbeta självständigt och tillsammans med andra. De ska få öva sig att medverka i grupp och att samarbeta, att anpassa sina egna idéer till andras och att ta ansvar enligt sin ålder. Eleverna ska uppmuntras att undersöka nya fenomen och fundera över vad de själva är särskilt bra på och vad de kunde göra till förmån för andra i skolan och hemma. De ska uppmuntras att lita på sig själva då de handlar i nya situationer. Eleverna ska få bekanta sig med olika yrken i och utanför skolan och lära sig förstå vad dessa yrken och arbeten överlag betyder för samhället, i synnerhet med tanke på familjernas vardag och uppehälle. Skolarbetet berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skolan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleverna ska från första klass få vara med och diskutera och planera mål för sitt eget arbete och sin grupps arbete. De ska också få planera hur skolans arbetsutrymmen ska inredas och göras trivsamma samt få delta i planering som gäller måltider, raster, fester, utfärder och andra evenemang i skolan. Tillsammans med eleverna ska man diskutera vad rättvisa, jämlikhet och ömsesidighet betyder. Eleverna ska genom egna erfarenheter bekanta sig med demokratiska principer och demokrati i praktiken. Alla elever hör till elevkåren och kan enligt sin ålder och sina förutsättningar vara med och besluta om saker som gäller dem själva. Man ska tillsammans med eleverna fundera på vad en rättvis och hållbar framtid betyder i vårt land och i världen och hur de själva kan bidra till en sådan.

33.6. Läroämnen

33.6.1. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iakta hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda rikttnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Centralt innehåll

- räkna antal i omgivningen
- se likheter och skillnader
- sortera, ordna, gruppera, jämföra
- uppfatta mönster och former

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- använda konkret material för att utföra räkneoperationer
- bygga och avbilda figurer
- skriva och rita räknesagor

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Centralt innehåll

- skriva talföljder
- uppskatta längd
- skapa och fortsätta mönster
- göra samarbetsuppgifter
- bygga och avbilda figurer

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

Centralt innehåll

- använda ord som hör ihop med de olika räknesätten (t.ex. addition, addera, subtraktion, subtrahera)
- använda ord som hör ihop med grundläggande geometri (t.ex. cirkel, kvadrat, rektangel, triangel)
- läsa och skriva siffror, tal och tecken
- jämföra antal och dela upp tal
- använda ordningstal (1-10)

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Centralt innehåll

- uppskatta och räkna antal inom talområdet 0-20 samt bekanta sig med talområdet 0-100
- se samband mellan antal, talnamn och sifferbeteckningar
- jämföra och ordna tal, säga och skriva talramsor
- dela upp talen 0-10
- använda tioparen
- bekanta sig med tiosystemet (ental, tiotal och hundratal)

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

Centralt innehåll

- addera och subtrahera inom talområdet 0-20

- utan och med tiotalsövergång
- även additioner och subtraktioner där ena termen saknas

- se sambandet mellan räknesätten addition och subtraktion

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

Centralt innehåll

- öva huvudräkning
- beskriva en räknestrategi
- lära sig räkna med pengar

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

Centralt innehåll

- bekanta sig med plangeometriska figurer (cirkel, triangel, kvadrat, rektangel)
- bekanta sig med geometriska kroppar (klot, cylinder, rätblock, kub, kon och pyramid)

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

Centralt innehåll

- uppskatta, mäta och jämföra längd
- lära sig några vanliga enheter (t.ex. centimeter, meter)
- avläsa klockan och rita klockslag (hela och halva klockslag)

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

Centralt innehåll

- följa muntliga och skriftliga instruktioner
- upptäcka ordningsföljd och upprepningar

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas.

Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktning- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4
M11	I4	K4, K5

M12	I1	K1, K2, K4, K5
-----	----	----------------

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Centralt innehåll

- se likheter och skillnader
- sortera, ordna, gruppera, jämföra
- lösa slutledningsuppgifter
- arbeta bakåt

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- göra räknasagor
- använda konkret och digitalt material

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Centralt innehåll

- bygga / avbilda figurer
- fortsätta och göra mönster
- uppskatta längd, tid, massa och volym
- gestalta delar av en figur
- göra samarbetsuppgifter

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

Centralt innehåll

- använda matematiska begrepp som hör ihop med de fyra räknesätten (t.ex. term, summa, differens, faktor, produkt)
- använda tecken som hör ihop med de fyra räknesätten
- använda matematiska begrepp som hör ihop med grundläggande geometri (t.ex. kub, cylinder, kant, hörn, spets, månghörning, punkt, linje)
- använda måttenheter (t.ex. timme, meter, kilogram, liter)
- visa räkneoperationer med konkret material

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Centralt innehåll

- använda ental, tiotal och hundratal
- räkna inom talområdet 0-100 samt bekanta sig med talområdet 0-1000
 - addera och subtrahera utan och med tiotalsovergång
 - se samband mellan addition och multiplikation
- använda ordningstal
- skriva talföljder och använda tallinjen
- upptäcka samband mellan och jämföra tal
- känna igen udda och jämna tal
- anknyta bråk till situationer i omvärlden

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

Centralt innehåll

- skriva och rita multiplikationer
- lära sig multiplikationstabellerna 0-5 och 10
- se samband mellan addition och multiplikation
- dividera med konkret material
- uppskatta och jämföra priser
- tillämpa addition och subtraktion samt kontrollera subtraktion

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

Centralt innehåll

- öva huvudräkning
- beskriva en räknestrategi
- tillämpa räknefärdigheter i situationer i omvärlden

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

Centralt innehåll

- använda begrepp som hör ihop med geometri
- gestalta föremål från olika håll
- känna igen och benämna geometriska kroppar samt plangeometriska figurer
- bekanta sig med speglingar och symmetri

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

Centralt innehåll

108

- mäta och rita sträckor med linjal
- beräkna och uppskatta tid och längd
- välja lämplig måttenhet och göra enkla enhetsbyten
- avläsa och rita klockslag

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

Centralt innehåll

- avläsa och göra stapeldiagram
- hitta kombinationer och slutledningar med hjälp av en tabell
- söka, samla och registrera information och data

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

Centralt innehåll

- följa muntliga och skriftliga instruktioner
- använda symboler
- upptäcka ordningsföljd, upprepningar och regler samt hitta alternativ
- ange läge och riktning i ett rutsystem

33.6.2. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

33.6.3. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iaktta olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i

mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man betar sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

Centralt innehåll:

- Eleven lär känna sin omgivning och närmiljö (vanliga växter, djur, bär)
- Eleven får undersöka och upptäcka vad som finns omkring oss.
- Eleven övar sig att undersöka, iakta och observera

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att ställa olika mål tillsammans med läraren
- Eleven tar del av olika studietekniker

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med allemansrätten
- Elevens intresse för miljön väcks
- Eleven får bekanta sig med återvinning och kompostering

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att undersöka, agera och röra sig tryggt och säkert i närmiljön
- Eleven förstår betydelsen av trafikregler och gemensamma spelregler (t.ex trafikpromenad)

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att planera små undersökningar.
- Eleven övar sig i att undersöka, observera och mäta.

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att ställa frågor
- Eleven övar sig att arbeta i grupp
- Eleven övar sig iaktta och observera

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig klassificera levande och livlösa organismer
- Eleven bekantar sig med olika material (trä, plast, metall)
- Eleven bekantar sig med olika naturfenomen (regn, is, snö, vatten)

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

Centralt innehåll:

- Eleven förstår vikten av överenskommelser och regler i skolan.
- Eleven uppmuntras till goda seder.

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

Centralt innehåll:

- Eleven får experimentera och ställa hypoteser samt dra slutsatser

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att arbeta i grupp
- Eleven handleds i att visa respekt och hänsyn för sig själv och andra.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att använda informations- och kommunikationsteknik
- Eleven övar sig att presentera observationer

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven uppmuntras att använda begrepp som hör ihop med omgivningsläran

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att förstå kartor (t.ex. över klassrummet, skolgården)
- Eleven övar sig att tolka bilder och modeller

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att uttrycka och motivera sina åsikter.

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med hälsa och sunda vanor.
- Eleven bekantar sig med kroppens uppbyggnad och sinnen
- Eleverna bekantar sig med människans utveckling (från ung till gammal)

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösning- och undersökningssuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

Centralt innehåll:

- Eleven lär känna sin omgivning och närmiljö (vanliga växter, djur, bär, trädgården, höstens skörd)
- Eleven får undersöka och upptäcka vad som finns omkring oss.
- Eleven övar sig att undersöka, iakttä och observera

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att ställa olika mål tillsammans med läraren
- Eleven tar del av olika studietekniker
- Eleven planerar och utför grupparbeten tillsammans

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med allemansrätten (rättigheter och skyldigheter vid utflykter)
- Eleven övar sig att återvinna och sortera
- Eleven lär sig hur man kan spara el och säkerhet i hemmet

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att undersöka, agera och röra sig tryggt och säkert i närmiljön
- Eleven bekantar sig med säkerheten på sjön och isen

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att planera små undersökningar.
- Eleven övar sig i att undersöka, observera och mäta.
- Eleven ställer hypoteser och testar dem

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att ställa frågor
- Eleven övar sig att arbeta i grupp
- Eleven övar sig iaktta och observera

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig årstiderna och det specifika med varje årstid
- Eleven bekantar sig med planeten jorden

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

Centralt innehåll:

- Eleven förstår vikten av överenskommelser och regler i skolan.
- Eleven uppmuntras till goda seder.

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

Centralt innehåll:

- Eleven får experimentera och ställa hypoteser samt dra slutsatser

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att arbeta i grupp

- Eleven handleds i att visa respekt och hänsyn för sig själv och andra.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att använda informations- och kommunikationsteknik
- Eleven övar sig att presentera observationer

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven uppmuntras att använda begrepp som hör ihop med omgivningsläran

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att förstå kartor (t.ex. över klassrummet, skolgården)
- Eleven bekantar sig med kartor över länder
- Eleven övar sig att tolka bilder och modeller

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att uttrycka och motivera sina åsikter.

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med hälsa och sunda vanor.
- Eleven bekantar sig med kroppens uppbyggnad
- Eleven bekantar sig med några av kroppens livsupphållande funktioner
- Eleven bekantar sig med grunderna i första hjälp

33.6.4. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt

språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnegränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetsätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M3	I1	K2, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

Centralt innehåll

- Eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och närmiljö

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Centralt innehåll

- Kyrkoårets högtider, särskilt jul, och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa högtider.
- Psalmer, musik och böner som anknyter till kyrkoåret

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

Centralt innehåll

- Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Centralt innehåll

- I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och människovärdet samt barnens rättigheter

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

Centralt innehåll

- Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen, t.ex. gyllene regeln

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Centralt innehåll

- Eleven bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen
-

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Centralt innehåll

- Elever bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, med betoning på påsk, och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa högtider.
- Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

Centralt innehåll

- religioner som förekommer i Finland, deras centrala högtider och seder
- begreppet religionsfrihet

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Centralt innehåll

- I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnens rättigheter

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

Centralt innehåll

- Eleven reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Centralt innehåll

- Eleverna uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och leva sig in i andras situation och acceptera olikheter

33.6.5. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och

stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Följer grunderna för den nationella läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Följer grunderna för den nationella läroplanen.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

Följer grunderna för den nationella läroplanen.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 1

M1: Eleven deltar aktivt i olika aktiviteter.

M2: Eleven kan röra sig på olika sätt.

M3 och M4: Eleven kan anpassa motoriska färdigheterna efter olika situationer.

M5: Eleven deltar i simundervisningen.

M6: Eleven kan ta hänsyn till eventuella farosituationer under gymnastiklektionerna.

M7: Eleven är en god förlorare och en hänsynsfull vinnare.

M8: Eleven kan följa gemensamma regler i spel och lek.

M9 och M10: Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 2

M1: Eleven deltar aktivt i olika aktiviteter och gör framsteg inom olika områden.

M2: Eleven kan röra sig på ett varierande sätt.

M3 och M4: Eleven kan anpassa motoriska färdigheter efter olika situationer.

M5: Eleven deltar i simundervisningen och klarar av att simma 10 meter på valfritt simsätt.

M6: Eleven tar hänsyn till farosituationer under gymnastiken.

M7: Eleven är en god förlorare och en hänsynsfull vinnare.

M8: Eleven kan samarbeta och följa gemensamma regler.

M9 och M10: Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävling eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

Centralt innehåll: Varierande aktiviteter i form av lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap samt att röra sig till musik.

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att röra på sig på olika sätt med växlande snabbhet och lekar som går ut på att röra sig i olika riktningar och väja, forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen.

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller racket på olika banor, i lekar och i spel. Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar. Balanserande i omväxlande terräng ute och skridskoåkning enligt väderförhållanden.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

I gymnastikundervisningen används varierande miljöer både inomhus och utomhus (gymnastiksalen, skolgården, skrivarholmen, liisantori, närliggande parker och simhallen) och eleven lär sig att förlytta sig tryggt tillsammans med den övriga gruppen. Eleven lär sig att utrusta sig rätt enligt aktivitet. Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller racket på olika banor, i lekar och i spel. Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar, orientering och skridskoåkning.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Eleven tränar nybörjarsimning i form av:

Vattenvaneövningar (övervinna eventuell vattenrädsla, upptäcka vattnets motstånd och bärkraft, andningsövningar genom att blåsa i vattnet och hålla andan).

Att våga våta sig (gå under ytan, hålla ögonen öppna under ytan och röra sig under ytan).

Att öva på att flyta (lära sig att lita på vattnets bärkraft, vänja sig vid vågrät position, flyta på mage och på rygg samt stiga upp från flytande ställning).

Att öva på att glida (att behärska strömlinjeformad position av kroppen både i mag- och ryggläge, lära sig tumgreppet).

Att träna på de första simtagen och sparkarna.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Spel och lekar där eleven lär sig att vinna och förlora både individuellt och i grupp och bekanta sig med principen om rent spel.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Spel och lekar där eleven har en specifik roll i spelet/leken.

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Positiv feedback och uppmuntran till framsteg.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7

M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

Centralt innehåll: varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap samt att röra sig till musik).

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom att röra sig på olika sätt med växlande snabbhet och lekar som går ut på att röra sig i olika riktningar och väja, forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen.

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller racket på olika banor, i lekar och i spel. Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar. Balanserande i omväxlande terräng ute och skridskoåkning enligt väderförhållanden.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

I gymnastikundervisningen används varierande miljöer både inomhus och utomhus (gymnastiksalen, skolgården, skrivarholmen, liisantori, närliggande parker och simhallen) och eleven lär sig att förlytta sig tryggt tillsammans med den övriga gruppen. Eleven lär sig att utrusta sig rätt enligt aktivitet. Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller racket på olika banor, i lekar och i spel. Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar, orientering och skridskoåkning.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Eleven tränar nybörjarsimning i form av:

Vattenvaneövningar (övervinna eventuell vattenrädsla, upptäcka vattnets motstånd och bärkraft, andningsövningar genom att blåsa i vattnet och hålla andan).

Att våga våta sig (gå under ytan, hålla ögonen öppna under ytan och röra sig under ytan).

Att öva på att flyta (lära sig att lita på vattnets bärkraft, vänja sig vid vågrät position, flyta på mage och på rygg samt stiga upp från flytande ställning).

Att öva på att glida (att behärska strömlinjeformad position av kroppen både i mag- och ryggläge, lära sig tumgreppet).

Att träna på de första simtagen och sparkarna.

Eleven har som mål att kunna simma minst 10 meter på valfritt simsätt vid terminslutet för åk 2.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Spel och lekar där eleven lär sig att vinna och förlora både individuellt och i grupp och bekanta sig med principen om rent spel.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Spel och lekar där eleven har en specifik roll i spelet/leken samt erbjuder erfarenheterna att hjälpa andra.

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Positiv feedback och uppmuntran till framsteg.

33.6.6. Laborativ matematik

Valinnaisen tehtävä

Laborativ matematik utgår från den lokala läroplanen i matematik (se Matematik åk 1-2). Målen och innehållet går hand i hand med lärokursen i matematik. När innehållet tas upp i lärokursen i matematik laborerar eleven utgående från samma innehåll. Eleven laborerar med konkret material för att befästa kunskaperna i matematik.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Lärmiljöer

- klassrum, grupprum, skolgård, närmiljö

Arbetssätt

- par- och grupparbete, individuellt arbete, diskussion, problemlösning,

- användning av konkreta och digitala hjälpmedel (t.ex. multilinkklossar, pengar, klockor, mätredskap, tiobasmaterial, spel, dator, pekplatta, smartboard)

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Eleven jobbar i mindre grupper och har möjlighet att jobba i egen takt. När eleven jobbar i grupp lär den sig av andra elever och delger sina egna erfarenheter och kunskaper.

Bedömning

Årskurs 1

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Centralt innehåll

- räkna antal i omgivningen
- se likheter och skillnader
- sortera, ordna, gruppera, jämföra
- uppfatta mönster och former

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- använda konkret material för att utföra räkneoperationer
- bygga och avbilda figurer
- skriva och rita räknesagor

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Centralt innehåll

- skriva talföljder
- uppskatta längd
- skapa och fortsätta mönster
- göra samarbetsuppgifter
- bygga och avbilda figurer

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Centralt innehåll

- dela upp talen 0-10
- använda tioparen
- laborera med tiobasmaterial

Årskurs 2

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Centralt innehåll

- se likheter och skillnader
- sortera, ordna, gruppera, jämföra
- lösa slutledningsuppgifter

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- använda konkret och digitalt material

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Centralt innehåll

- bygga / avbilda figurer
- fortsätta och göra mönster
- uppskatta längd, tid, massa och volym
- gestalta delar av en figur
- göra samarbetsuppgifter

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Centralt innehåll

- använda tiobasmaterial
- anknyta bråk till situationer i omvärlden

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

Centralt innehåll

- gestalta föremål från olika håll
- laborera med geometriska figurer och kroppar

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

Centralt innehåll

- mäta och rita sträckor med linjal
- beräkna och uppskatta tid och längd
- utföra laborationer med klockor och andra mätredskap

33.6.7. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla

språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att läroprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Svenska och litteratur

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I **lärokurserna 1-2** är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks-

eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4

M14	I4	K2, K4, K7
-----	----	------------

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll:

- Övar sig i att enbart använda svenska i klassrumssituationer.
- Eleven övar sig i att uttrycka sig muntligt och benämna sin omvärld.

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att återberätta sagor och berättelser som de har hört.
- Eleven övar sig att lyssna på och förstå muntliga instruktioner.
- Eleven övar sig i att svara på tilltal samt att kommunicera.
- Eleven språkliga medvetenhet stärks.
- Eleven för samtal utgående från egna erfarenheter.

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

Centralt innehåll:

- Eleven ges möjlighet till kommunikationsövningar.
- Eleven ges möjlighet att bearbeta ramsor, berättelser och sagor.

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iakttä sin egen läsförståelse

Centralt innehåll:

- Eleven vet vad bokstäverna i alfabetet heter.
- Eleven lär sig kopplingen mellan ljud (fonem) och bokstav (grafem)
- Eleven leker språklekar och sätter fokus på språkljud, stavelser, ord och meningar.
- Eleven lär sig ljuda och läsa ord samt korta texter.
- Eleven övar sin läsförståelse.

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att använda sig av olika begrepp, såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp i berättelser.
- Eleven arbetar med sagor, enkla berättelser, bilder och enkla faktatexter.

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

Centralt innehåll:

- Eleven lyssnar på högläsning.
- Eleven övar sig i att läsa tyst för sig själv.
- Eleven läser litteratur enligt egen nivå.
- Eleven ges möjlighet att skapa och uppleva positiva lässtunder.

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

Centralt innehåll:

- Eleven inspireras att berätta och uttrycka sina åsikter samt att beskriva sina upplevelser.
- Eleven ges möjligheter att skapa bildberättelser.
- Eleven bekantar sig med olika texter.

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att skapa texter utgående från sina tankar, upplevelser och fantasi.
- Eleven övar sig att skapa bildberättelser.

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att forma textade bokstäver (versaler och gemena) för hand.
- Eleven övar sig att använda och skriva med tangentbord.
- Eleven övar sig att lämna mellanrum mellan ord, börja meningar med versal (stor bokstav) och avsluta med punkt.
- Eleven tränar sig att skriva namn med versal i början.

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

Centralt innehåll:

- Elevens språkliga medvetenhet stärks genom språklekar.
- Eleven läser och lyssnar till skrivna texter.

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

Centralt innehåll:

- Eleven läser, lyssnar till, diskuterar och funderar över olika slag av texter.
- Eleven bekantar sig med kända barnboksförfattare.
- Eleven bekantar sig med skolbiblioteket och stadsbiblioteket.
- Eleven bekantar sig med finlandssvensk kultur och högtidstraditioner.

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iakttä och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iakttä det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att enbart använda svenska i klassrummet.
- Eleven övar sig i att muntligt benämna sin omvärld.

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikationssituationer och bli bekant med normerna för dessa

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att lyssna, fråga, svara och berätta samt kommunicera i grupp.

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att berätta med ett logiskt händelseförlopp.
- Eleven ges möjlighet till kommunikationsövningar.

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven uppmuntras till att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt.

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iakta sin egen läsförståelse

Centralt innehåll:

- Eleven förstärker sitt läsflyt och sin läsförståelse.
- Eleven använder lässtrategier.
- Eleven jobbar med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slags medietexter.
- Eleven bekantar sig rubrik, text och bild.
- Eleven övar sig i alfabetisk ordning.

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att diskutera läsoplevelser.
- Eleven tränar sig i att återberätta med egna ord.
- Eleven funderar kring texters innehåll samt utvidgar sitt ordförråd.
- Eleven jobbar med bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter.
- Eleven blir bekant med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats.
- Eleven övar sig i att förstå och använda sig av berättelsens grundbegrepp (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp)
- Eleven får möjlighet att iakta och tolka många olika slag av texter.

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att söka information genom att iakta sin omgivning på olika sätt.

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsoplevelser

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att diskutera om böcker som den läst.
- Eleven får möjlighet att använda olika medier.
- Eleven väljer och läser böcker på lämplig nivå.

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

Centralt innehåll:

- Eleven inspireras att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser.

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att både enskilt och gemensamt producera texter utgående från egna tankar, upplevelser, iakttagelser och ur sin fantasi samt sina inre bilder.

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

Centralt innehåll:

- Eleven utvecklar sin skrivförmåga för hand och digitalt.
- Eleven övar grundläggande skrivregler (mellanrum mellan ord, meningar, användning av skiljetecken, användning av versaler i början av en mening och i början på namn).
- Eleven övar sin rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.
- Eleven övar sig på att stava och skriva ljudenliga och ljudstridiga hörfrekventa ord.

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

Centralt innehåll:

- Eleven stärker sin språkliga medvetenhet genom språklekar.
- Eleven utvecklar sitt språk och övar sin språkliga kompetens.
- Eleven läser och lyssnar till skrivna texter, inom litteratur och kultur för barn.
- Eleven blir medveten om sin språkanvändning och hur den påverkar det egna språket och omgivningen.

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

Centralt innehåll:

- Eleven läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slags texter.
- Eleven använder skolbiblioteket och stadsbiblioteket.
- Eleven bekantar sig med finlandssvensk kultur och högtidstraditioner.

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med kulturutbudet för barn i närområdet.
- Eleven får handledning i att uppskatta kulturell mångfald.

33.6.8. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man

i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röstanvändning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttrycks sätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vi-anda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Centralt innehåll:

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att uppmuntra vi-anda. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Centralt innehåll:

Eleven uppmuntras till att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med grundläggande musikbegrepp genom att bl.a. lyssna, musicera, diskutera, röra sig och rita till musik.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt

Centralt innehåll:

Eleven uppmuntras till att improvisera och handleds i att skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi och andra uttryckssätt.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven övar barnsånger, lekar, ramsor och rörelser. Eleven bekantar sig med det musikaliska kulturarvet som också kan anknyta till årskursinnehållet i andra ämnen.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds att förstå grundprinciperna för notationssätten genom musiklekar och musicerande samt genom att lyssna och röra sig till musik.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Läraren handleder eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande samt att hantera musikutrustningen på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att stärka vi-andan. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod.

Eleven uppmanas att våga sjunga och spela olika typer av musik. Läraren handleder eleven i att spela något rytminstrument.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vi-anda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Centralt innehåll:

Läraren instruerar eleven i att musicera i grupp och arbetar med att uppmuntra vi-anda. Eleven erbjuds en trygg miljö som uppmuntrar elevens deltagande och mod. Läraren jobbar med att stärka elevens positiva självbild.

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Centralt innehåll:

Eleven handleds i att sjunga och spela i grupp samt att spela olika typer av rytminstrument.

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med grundläggande musikbegrepp genom att bl.a. lyssna, musicera, diskutera, röra sig och rita till musik.

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt

Centralt innehåll:

Eleven uppmuntras till att improvisera och handleds i att skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi och andra uttryckssätt.

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven övar barnsånger, lekar, ramsor och rörelser. Eleven bekantar sig med det musikaliska kulturarvet som också kan anknyta till årskursinnehållet i andra ämnen.

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds att förstå grundprinciperna för notationssätten genom musiklekar och musicerande samt genom att lyssna och röra sig till musik.

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Läraren handleder eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande samt att hantera musikutrustningen på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt.

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Eleven handleds att ställa upp mål och förverkliga dessa.

33.6.9. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iaktta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. **I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska** får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk- eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs- eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

33.6.10. Främmande språk

Engelska, A1-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

33.6.11. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttrycksätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

BILDKONSTENS CENTRALA INNEHÅLL, åk 1

Att iaktta och tänka visuellt genom det egna skapandet:

åk 1	målning	teckning	grafik	tredimensionellt
	Måla och använda färger på ett glädjefyllt sätt, som inbjuder till eget skapande.	Teckningstekniker: Ytor och linjer. Materiallära: Använder blyertspenna, kritor och färgpennor.	Bekantar sig med enkla trycktekniker. (presentpapper)	Modellering: hobbymassa klippa, limma (collage) 3-dimensionellt arbete med olika material

Att tolka visuell kultur och uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden:

åk 1	KONSTKÄNNEDOM	MILJÖESTETIK, ARKITEKTUR OCH FORMGIVNING	MEDIA OCH VISUELL KOMMUNIKATION
------	---------------	--	---------------------------------

	OCH KULTURELL KOMPETENS		
	<p>Bildkonst, en källa till upplevelse och inspiration: titta på konstverk som kan inspirera det egna arbetet</p> <p>diskutera runt konst</p> <p>arbeta självständigt både enskilt och med andra</p>	<p>Miljöestetik: den naturliga och den byggda närmiljön (iaktta former och färger)</p> <p>Arkitektur: skolbyggnaden, interiör (Det egna skapandet synliggörs i skolmiljön, har möjlighet att visuellt påverka klassrummet.)</p> <p>Formgivning: föremål i klassen</p>	<p>filmanalys</p> <p>bildanalys; bilder i olika sammanhang</p>

BILDKONSTENS CENTRALA INNEHÅLL, åk 2

Att iaktta och tänka visuellt genom det egna skapandet:

åk 2	målning	teckning	grafik	tredimensionellt
	<p>Måla och använda färger på ett glädjefyllt sätt, som inbjuder till eget skapande.</p> <p>Skillnaden mellan täckfärg och akvarellfärg.</p>	<p>Teckningstekniker: ytor, linjer och form</p> <p>Materiallära: använder blyertspenna, kritor och färgpennor</p>	<p>Bekantar sig med enkla trycktekniker. (upprepning, mönster)</p>	<p>Modellering: hobbymassa</p> <p>klippa, limma</p> <p>3-dimensionellt arbete med olika material</p>

Att tolka visuell kultur och uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden:

åk 2	KONSTKÄNNEDOM OCH KULTURELL KOMPETENS	MILJÖESTETIK, ARKITEKTUR OCH FORMGIVNING	MEDIA OCH VISUELL KOMMUNIKATION
	<p>Bildkonst, en källa till upplevelse och inspiration: titta på konstverk som kan inspirera det egna arbetet</p> <p>diskutera runt konst</p>	<p>Miljöestetik: den naturliga och den byggda närmiljön (iaktta former och färger)</p> <p>Arkitektur: skolbyggnaden, interiör</p>	<p>filmanalys</p> <p>bildanalys; bilder i olika sammanhang</p>

	arbeta självständigt både enskilt och med andra	(Det egna skapandet synliggörs i skolmiljön, har möjlighet att visuellt påverka klassrummet.) Formgivning: föremål i klassen
--	---	---

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Inom ramen för den nationella läroplanens bedömningskriterier ser läraren den unika individen bakom uppgifterna; elevens utgångspunkt, elevens sätt att förstå och lösa problem, elevens initiativförmåga, elevens utveckling. Helheten och lärandets process iaktas i bedömningen. Bedömningen går hand i hand med kunskapskraven, som stiger i takt med elevens ålder/mognad/årskurs.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

33.6.12. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdas kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdremskap och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Centralt innehåll:

- Elevens handleds i att hämta inspiration.
- Eleven bekantar sig med olika tekniker och material.

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att skapa från idé till färdig produkt.

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Centralt innehåll:

- Eleverna lär sig säkra och trygga arbetsrutiner.
- Eleverna arbetar med både mjuka och hårda material.

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Centralt innehåll:

- Eleverna ges lämpliga utmaningar.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdreder och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Centralt innehåll:

- Eleverna bekantar sig med olika tekniker och material.
- Eleven handleds i att planera en produkt.

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att skapa från idé till färdig produkt.
- Eleven övar sig i att göra en visuell planering.

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Centralt innehåll:

- Läraren avgränsar och formulerar ramarna.
- Eleverna lär sig att värdesätta sitt eget arbete.

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Centralt innehåll:

- Eleverna lär sig säkra och trygga arbetsrutiner.
- Eleverna arbetar med både mjuka och hårda material.

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Centralt innehåll:

- Eleverna ges lämpliga utmaningar.
- Eleverna övar sig i att utvärdera sina egna arbeten.

33.6.13. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrkt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka

elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetsätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö*
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp*
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.*

34. Årskurs 3-6

34.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig en ny grupp.

Eleverna och vårdnadshavarna ska få information om det språkprogram som skolan erbjuder. Eleverna uppmanas att studera många olika språk. För att uppmuntra till mångsidiga språkval kan man ordna språkduschar. I språkduscherna kan eleverna ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Man kan ordna språkduscherna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av separata undervisningsstunder.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

34.2. Att utvecklas som elev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmanas att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmanas att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmanas att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

34.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och

förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

34.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

34.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spurras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsriktighet och aktivitet. Eleverna ska spurras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligtast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdskulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

K3 Vardagskompetens

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetsätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelväg och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkat olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsumenter och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

K5 Digital kompetens

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar.

Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan.

Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster.

Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller väneleversverksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i

skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

34.6. Läroämnena

34.6.1. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3-6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3-6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel

som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtroga med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare räblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av räblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5

M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

centralt innehåll

- använda samband mellan räknesätten
- öva sig i olika sätt att tänka
- tillämpa det nya till egen vardag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Centralt innehåll

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösningar och tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- kunna beskriva hur man tänker
- samarbeta och diskutera

- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Centralt innehåll

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Centralt innehåll

- diskutera och motivera lösningar
- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter
- anknyta till och jämföra med egna erfarenheter från vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultatets rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Centralt innehåll

- sambandet mellan bild och uttryck
- visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Centralt innehåll

- talområdet 0-1000
- använda positionssystemet och kunna talenheterna
- skriva talföljder
- dela upp tal
- jämföra och ordna tal i storleksordning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Centralt innehåll

- bråk i vardagliga situationer samt med konkret material
- dela upp bråk
- skriva och jämföra bråk med hjälp av bilder och tallinje

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Centralt innehåll

- addera och subtrahera med tankeled och uppställning (även minnessiffra och växling)
- multiplicera med uppställning
- kunna tabellerna 0-10
- använda sambandet mellan multiplikation och division
- lösa enkla divisioner
- delnings- och innehållsdivision
- division med rest

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Centralt innehåll

- använda plangeometriska ord
- namnge och jämföra plangeometriska figurer
- känna igen och namnge vinklar
- räkna ut omkrets och area

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Centralt innehåll

- uppskatta och mäta tid och längd
- avläsa klockan och beräkna tid, tidtabeller
- uttrycka längdmått i flera enheter (km,m, cm ,mm)
- pengar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Centralt innehåll

- söka, samla och presentera information i tabeller och diagram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Centralt innehåll

- bekantar sig med programmering med hjälp av olika uppgifter och projekt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssamband och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Centralt innehåll

- använda samband mellan räknesätten
- tillämpa nya moment i vardagsnära situationer
- öva mångsidiga tankeformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Centralt innehåll

- skriva frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera lösning och tankeformer
- lösa uppgifter i grupp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll

- kunna beskriva hur man tänker
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel för att beskriva begrepp

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Centralt innehåll

- använda strategin att arbeta bakåt
- lösa slutledningsuppgifter
- hitta kombinationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Centralt innehåll

- göra uppskattningar
- hitta lämpliga enheter
- diskutera och motivera lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Centralt innehåll

- visa matematiska begrepp med bilder, konkreta modeller och symboler
- uppfatta sambandet mellan bild och uttryck

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Centralt innehåll

- Talen 0-10000

- decimaltal
- avrundning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Centralt innehåll

- begreppet decimaltal
- positiva och negativa tal
- tal i bråkform och blandad form

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

Centralt innehåll

- sambanden mellan räknesätten
- räknesättens ordningsföljd
- additions- och subtraktions algoritmer befästs
- multiplicera med 10, 100 och 1000
- multiplikationsalgoritmen (tvåsiffriga faktorer)
- division med 10, 100 och 1000
- kort division
- addition och subtraktion av bråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Centralt innehåll

- koordinatsystemet
- symmetri
- spegling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Centralt innehåll

- längd
- massa
- volym
- tid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Centralt innehåll

- söka, samla och presentera information
- skapa enkla tabeller och diagram
- tolka givna tabeller och diagram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- lösa uppgifter som ger visuell inledande programmeringserfarenhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- räknesättens ordningsföljd
- koppla till egen vardag
- öva sig på att använda olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- tolka tabeller och diagram
- redogöra för olika tankesätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbete och diskussion med andra elever
- förklara sitt sätt att tänka
- skriva tankeled och jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och hjälpmedel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- jobba med olika matematiska problem
- hitta kombinationer och mönster

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
----------------------------	---

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- välja lämpliga enheter
- kunna bedöma svarets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- göra beteckningar
- bilda uttryck
- lösa ekvationer
- lösa olikheter
- kunna rätt terminologi för de fyra räknesätten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- tallinjen med olika graderingar
- positiva och negativa tal
- talenheter upp till hundra miljoner
- decimaltal t.o.m. tusendelar
- olika räkneoperationer med decimaltal
- avrundning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.
---------------------------	--

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- sambandet mellan tal i bråkform och tal i decimalform
- enkel procenträkning
- positiva rationella tal
- negativa heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- räknesättens ordningsföljd samt parentes
- multiplikations- och divisionsalgoritmen befästs
- förkortning av bråk
- multiplikation och division av bråk med naturliga heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- klassificering av kroppar
- plangeometriska figurer
- rita, mäta och klassificera vinklar
- koordinatsystem
- förstoring och förminskning
- likformighet och skala
- spegling i en rät linje och spegling i en punkt
- cirkelns delar
- rita cirklar med hjälp av passare
- begreppet omkrets

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter
- uppskatta längd, massa och volym samt kontrollmäta, mätningens noggrannhet betonas
- begreppet area
- beräkna figurers areor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbета och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- söka, samla, registrera och presentera information i tabeller och diagram
- begreppet medelvärde
- beräkna medelvärden
- tolka tabeller och olika diagram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbета instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbета enkla datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtroga med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och $-$ värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

- använda samband mellan räknesätten
- koppla till egen vardag
- öva på olika strategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

- ställa frågor till uttryck, tabeller och diagram
- motivera sina lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

- samarbete och diskussion med andra elever
- kunna beskriva hur man tänker
- jämföra lösningar
- använda konkreta modeller, bilder och olika hjälpmedel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

- använda strategin att arbeta bakåt
- hitta mönster och kombinationer
- lösa slutledningsuppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

- göra uppskattningar
- kunna välja lämpliga enheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

- enkla ekvationer och olikheter
- begreppet obekant

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

- multiplicera decimaltal med decimaltal
- dividera decimaltal med decimaltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

- sambandet mellan tal i bråkform, decimalform och procent
- procenträkning
- addition och subtraktion med negativa tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

- räkneseättens ordningsföljd med mer utmanande uppgifter
- förlänga och förkorta bråk
- göra bråk liknämninga
- addition och subtraktion av oliknämninga bråk
- multiplikation och division av bråk med naturliga heltal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

- klassificera och rita figurer och kroppar
- förstoring och förminskning
- skalor och likformighet
- arean av triangel, fyrhörning och rätblock
- koordinatsystemet med alla kvadranter
- rita cirklar med hjälp av passare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

- beräkna arean och volymen av rätblock
- enhetsbyten med tids-, längd-, massa- och volymenheter
- välja ett lämpligt mätredskap

- uppskatta mätresultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

M13 handleda eleven att utarbета och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

- beräkna medelvärde
- klassificera och ordna information
- presentera information i tabeller och diagram
- största, minsta värde och typvärde

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.

M14 inspirera eleven att utarbета instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

- planera och utarbета datorprogram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

34.6.2. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievänor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och

färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3–6** genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne. Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

34.6.3. Läsning

Valinnaisen tehtävä

Att stärka intresset för läsning

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Årskurs 6

Centralt innehåll

Mål för undervisningen

M1 Att väcka och/eller uppehålla elevens intresse för läsning och litteratur.

Centralt innehåll:

- Eleven får lyssna till högläsning, bokprat och bokreferat.
- Eleven handleds och erbjuds intressant litteratur, som motsvarar elevens språkliga nivå.
- Eleven väljer också böcker själv enligt intresse.
- Eleven läser individuellt, parvis eller i grupp.
- Eleven ges möjlighet att ta del av andras läsoplevelser.
- Eleven ges möjlighet till och tid för bokläsning i rofylld miljö.
- Eleven har möjlighet att låna böcker från skolbiblioteket.
- Eleven uppmuntras att också läsa på fritiden.
- Eleven får ta del av stadsbibliotekets bibliotekariers bokprat och -tips.
- Eleven redovisar sin bokläsning på olika sätt.

34.6.4. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olikheten i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geometrier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5

M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Centralt innehåll:

- Elevens intresse för omgivningen upprätthålls.
- Eleven uppfattar omgivningslärans betydelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att ställa upp egna mål för mindre helheter.
- Eleven arbetar för att uppnå sina mål.
- Eleven arbetar för att uppnå gemensamma mål.
- Eleven utvärderar sitt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Centralt innehåll:

- Eleven känner till allemansrätten.
- Eleven utvecklar sin medvetenhet om miljön.

- Eleven förstår vikten av återvinning och sopsortering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleven får handledning i att formulera frågor som blir utgångspunkt för undersökningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att planera små undersökningar.
- Eleven övar sig i att undersöka, observera och mäta.
- Eleven använder, ensam och i grupp, olika redskap, t.ex. förstoringsglas, klocka, måttband, termometer, kompass.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven känner till begreppen orsak och verkan och deras samband.
- Eleven övar sig i att dra slutsatser utgående från resultat.
- Eleven övar sig i att redovisa sina resultat på olika sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Centralt innehåll:

Tekniska hjälpmedel, se åk 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Centralt innehåll:

- Eleven förstår vikten av överenskommelser och regler i skolan.
- Eleven uppmuntras till goda seder.
- Eleven förstår vikten av att ta hänsyn samt respektera andras egendom.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Centralt innehåll:

- Eleven kan röra sig och göra utflykter i parker, skogar och på gårdar.
- Eleven kan under handledning undersöka omgivningen.
- Eleven samlar växter till ett herbarium.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Centralt innehåll:

- Eleven blir medveten om olika känslor och övar sig på att benämna dem.
- Eleven kan med hjälp reglera sina känslor.
- Elevens sociala färdigheter utvecklas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig på att använda informations- och kommunikationsteknik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur

digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig nya begrepp inom de olika ämnesområdena och övar sig på att använda dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig på att använda och tolka kartor, diagram och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig med handledning i att söka information från tillförlitliga källor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Centralt innehåll:

Eleven känner till Finlands natur.

- Några vanliga växter och djur.
- Vattnets kretslopp.
- Växternas fortplantning.
- Näringskedjor.
- Hur växter producerar näring och syre.
- De vanligaste flyttfåglarna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Centralt innehåll:

- Eleven känner till kartbilden av Finland.
- Eleven känner till de största städerna i Finland, de närmaste grannländerna och de närmaste haven.
- Eleven lär sig väderstrecken.
- Eleven lär sig förstå kartans färger.
- Eleven lär sig några kartecken.
- Eleven får relatera till den egna hembygden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, som t.ex. vindens och blixrens uppkomst samt statisk elektricitet.
- Eleven vet hur man skyddar sig i åskväder.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven känner till vattnets tre aggregationstillstånd.
- Eleven känner till vattnets kretslopp och återvinning enligt principen om materiens bevarande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Centralt innehåll:

- se åk 4

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
--------------------------------	---

Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.
---	---

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Centralt innehåll:

- Elevens intresse för omgivningen upprätthålls.
- Eleven inser betydelsen av de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven kan med handledning ställa upp egna mål.
- Eleven arbetar för att uppnå gemensamma mål.
- Eleven utvärderar sitt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Centralt innehåll:

- Eleven känner till hållbar utveckling i vardagen.
- Eleverna känner till principerna för hållbar utveckling, både lokalt och globalt, och kan förklara betydelsen av den.
- Eleverna ges möjlighet att påverka i ett gemensamt miljöfrämjande arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt

under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleverna övar sig i att formulera frågor som anknyter till ämnet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Centralt innehåll:

- Eleven kan under handledning göra undersökningar, observationer och mätningar.
- Eleven använder lupp, termometer, klocka och måttband.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven befäster begreppen orsak och verkan och deras samband.
- Eleven övar sig att dra slutsatser utgående från resultat.
- Eleven övar sig på att presentera sitt resultat på ett tydligt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten.

	Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
--	--

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Centralt innehåll:

Tekniska hjälpmedel, se åk 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig sjövätt.
- Eleven blir uppmärksam på hur man ska agera i olika risk och nödsituationer, t.ex. i hemmet.
- Eleven deltar i brandövningar i skolan.
- Eleven lär sig kännetecknen för mobbning och hur man förhindrar mobbning och våld.
- Eleven får upplysning i vad lagen säger om mobbning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Centralt innehåll:

- Eleven får erfarenhet av att använda kartor i närmiljön.
- Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att uttrycka sig och att lyssna på andra.
- Eleven övar sig på att agera rätt i olika grupparbeten.
- Eleven övar sig på att identifiera och uttrycka sina känslor.
- Eleven lär sig om formella och informella roller.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Centralt innehåll:

- Eleven vidareutvecklar sina kunskaper i att använda kommunikations- och informationsteknik.
- Eleven får kunskap i hur man klokt agerar på nätet.
- Eleven blir medveten om ergonomins betydelse i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina

begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig nya begrepp och repeterar gamla inom de olika ämnesområdena och övar sig på att använda dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig på att använda och tolka kartor, diagram och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig under handledning att hitta tillförlitliga källor.
- Eleven övar sig i att granska informationskällorna kritiskt via diskussioner i klassen.
- Eleverna övar sig i att presentera olika synsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Centralt innehåll:

- Eleven kan beskriva naturen i Norden och Baltikum.
- Eleven kan identifiera de vanligaste växt- och djurarterna i Norden och Baltikum.
- Eleven bekantar sig med näringsproduktionen i dessa länder.
- Eleven får relatera till den egna hembygden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iakttä naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakttä sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Centralt innehåll:

- Eleven kan namnge olika länder i Norden och Baltikum.
- Eleven lär sig att visa hav och länder i anslutning till Norden och Baltikum.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven blir bekant med fysikaliska fenomen, som t.ex. magnetism och friktion.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
---	--

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven fördjupar sina kunskaper i vattnets kretslopp.
- Eleven kan beskriva vattnets egenskaper och aggregationstillstånd.
- Eleven lär sig att hushålla med vatten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Centralt innehåll:

- Eleven får kunskaper om betydelsen av sunda vanor.
- Eleven uppmuntras att använda sina kunskaper i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geometrier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Centralt innehåll:

- Genomsyrar allt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
---	--

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att arbeta målinriktat.
- Eleven handleds i att planera långsiktigt.
- Eleven handleds i att följa sin planering (självutvärdering)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Centralt innehåll:

- Eleven sporras till att delta och påverka sin närmiljö.
- Eleven stöds i att främja och förstå vad en hållbar utveckling i sin närmiljö och i ett globalt perspektiv innebär.
- Eleven kan förklara hållbar utveckling i Europa ur ett kulturellt, ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig formulera frågor och göra hypoteser i de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
------------------------------	---

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att göra vetenskapliga undersökningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Centralt innehåll:

- Elever övar sig att dra slutsatser och presentera sina undersökningsresultat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Centralt innehåll:

- Eleven förstår användningen av vardagsteknik i olika sammanhang.
- Tekniska maskiner som underlättar arbetet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan

samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Centralt innehåll:

- Eleven undervisas i brandsäkerhet.
- Eleven lär sig trygga arbetsmetoder (t.ex. experiment)
- Eleven lär sig följa gemensamma regler.
- Eleven lär sig allmänna varningssymboler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Centralt innehåll:

- Eleven vet vad allemansrätten innebär.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att arbeta i grupp.
- Eleven får förståelse för hur hen påverkar gruppen och hur gruppen påverkar hen.
- Eleven lär sig beakta andras åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Centralt innehåll:

- Eleven använder digitala verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att använda korrekta begrepp inom de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen

centralt innehåll:

- Eleven lär sig att tolka kartor, diagram, modeller och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta mo-deller. Eleven övar att an-vända abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att hitta tillförlitliga källor i skol- och stadsbiblioteket och även kunna granska elektroniska källor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig Europas klimatområden, vegetationsområden, fauna, tillväxt och befolkning.
- Eleven lär sig om Amerika ur ett geografiskt, socialt och kulturellt perspektiv
- Eleven får fördjupad förståelse för fotosyntesen och näringskedjor.
- Eleven lär sig om människokroppen
- Eleven lär sig om hållbar livsföring

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att namnge olika regioner i Europa.

- Eleven lär sig länder och huvudstäder i Europa.
- Eleven lär sig att använda karta.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om närrymden och atmosfären
- Eleverna lär sig om jordens uppbyggnad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om luftens sammansättning
- Eleven lär sig om luftföroreningar och dess påverkan på luftkvalitén
- Eleverna lär sig om klimatförändringen och dess effekter
- Eleverna lär om kemiska reaktioner (förbränning, fotosyntes)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig faserna i människans växande och utveckling
- Eleven lär sig om hälsosam livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5

M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Centralt innehåll:

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Centralt innehåll:

- Eleven handleds i att arbeta målinriktat.
- Eleven handleds i att planera långsiktigt.
- Eleven handleds i att följa sin planering. (självvärdering)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

centralt innehåll:

- Eleven sporras till att delta och påverka sin närmiljö.
- Eleven stöds i att främja och förstå vad en hållbar utveckling i närmiljön och i ett globalt perspektiv innebär.
- Eleven kan förklara hållbar utveckling ur ett globalt perspektiv. (kulturellt ekonomiskt socialt och ekologiskt)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Centralt innehåll:

- Eleven formulerar frågor och gör hypoteser i de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Centralt innehåll:

- Eleven gör enkla vetenskapliga undersökningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Centralt innehåll:

- Eleven drar slutsatser och presenterar sina undersökningsresultat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
--	--

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Centralt innehåll:

- Eleven förstår användningen av vardagsteknik i olika sammanhang.
- Eleven lär sig om energiproduktion och förbrukning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Centralt innehåll:

- Eleven utövar trygga arbetsmetoder.
- Eleven kan allmänna varningssymboler.
- Eleven följer gemensamma regler.
- Eleverna lär sig om åtgärder vid risk- och nödsituationer (t.ex. rusmedel).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om livet i skog och kärrmarker.
- Repetition av allemansrätten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Centralt innehåll:

- Eleven kan arbeta i grupp.
- Eleven förstår hur hen påverkar gruppen och hur gruppen påverkar hen.
- Eleven kan beakta andras åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Centralt innehåll:

- Eleven använder informations- och kommunikationsteknik.
- Eleven får förståelse för vikten av ett ergonomiskt arbetssätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Centralt innehåll:

- Eleven använder korrekta begrepp inom de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att tolka kartor, diagram, modeller och statistik.
- Eleven får en förståelse för människorelationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Centralt innehåll:

- Eleven hittar tillförlitliga källor i skol- och stadsbiblioteket och kan även granska elektroniska källor.
- Eleven kan motivera och argumentera för sina åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om Afrika och Australien, klimatzoner och vegetationszoner. (flora och fauna)
- Eleven lär sig om den mänskliga verksamheten i olika livsmiljöer och dess växelverkan.

- Eleven lär sig om Asien.
- Eleven lär sig världshaven.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iakttä naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakttä sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig världskartan.
- Eleven lär sig att namnge olika regioner i Afrika, Australien och Asien.
- Eleven lär sig länder och huvudstäder i Afrika, Australien och Asien.
- Eleven får en förståelse för tidszoner och resande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om solsystemet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och

kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om vattnets kretslopp och vattenrening.
- Eleven lär sig vattnets egenskaper.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig om hälsosam livsstil och fysiskt välmående.
- Eleven lär sig om känslornas betydelse och psykiskt välmående.
- Eleven lär sig om sexualitet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

34.6.5. Religion

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtroga med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar

ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännet, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som

hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Centralt innehåll

- Patriarkerna och Israels folk och historia
- profeterna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Centralt innehåll

- Bibeln, psalmbok, musik, multimedia

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Centralt innehåll

- gudstjänster, andakter samt övriga religiösa ceremonier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Centralt innehåll

- Etiska normer inom kristendomen; de tio budorden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Centralt innehåll

- Ge verktyg för att diskutera livsfrågor samt stärka en positiv syn på tillvaron

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
--	--

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6

M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Centralt innehåll

- Kristendomens centrala begrepp och lära, t.ex. trosbekännelsen, treenigheten, sakramenten och bönen fader vår
- Bibeln
- kyrkoåret
-

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Centralt innehåll

- Den lutherska gudstjänsten och församlingsverksamheten
- Kyrkans som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den
- Kristna ritualer som hör ihop med livet (förrättningar) samt olika seder och bruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Centralt innehåll

- kristna symboler

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
--	---

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Centralt innehåll

- Exempel på religiösa inslag i medier och populärkulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Centralt innehåll

- Berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesus ställning i dessa religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Centralt innehåll

- genom diskussioner och dramatiseringar samt i konkreta situationer lära sig respekt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Centralt innehåll

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt diskutera religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Centralt innehåll

- Livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Centralt innehåll:

- Bibeln
- Den kristna gudsbilden
- Budorden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Centralt innehåll:

- liknelserna
- bergspredikan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Centralt innehåll:

- religiösa inslag och spår i samhället, lagstiftningen, medier och populärkulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Centralt innehåll:

- gudstjänster, andakter samt övriga religiösa ceremonier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Centralt innehåll:

- etiska normer inom kristendomen, det dubbla kärleksbudet
- livsfrågor, känslor och värderingar genom berättelser ur Bibeln och vardagslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Centralt innehåll:

- människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Centralt innehåll:

- elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Centralt innehåll:

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Centralt innehåll:

- Ge verktyg för att diskutera livsfrågor samt stärka en positiv syn på tillvaron

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.
--	--

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkänedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6

M8	I1, I2, I3	K7
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Centralt innehåll:

- repetera och fördjupa centrala ord och begrepp samt symboler inom kristendomen
- begrepp och symboler i andra religioner som eleverna möter i sin vardag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Centralt innehåll:

- Sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Centralt innehåll:

- Jesu liv och Paulus betydelse för den tidiga kristendomens uppkomst och utbredning
- Kristendomens uppdelning i olika kyrkor, i synnerhet protestantismen och Martin Luthers betydelse för reformationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Centralt innehåll:

- respekt och ekumenik
- religionsdialog och religionsfrihet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Centralt innehåll:

- Etiska principer som förenar religionerna (t.ex. den gyllene regeln)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Centralt innehåll:

- Ge verktyg för att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Centralt innehåll:

- Livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

34.6.6. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Följer grunderna för den nationella läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Eleverna i åk 3 och 4 får förflyttas till olika idrottsplatser utanför skolområdet i grupp under ledning av läraren. Eleverna i åk 5 och 6 får förflytta sig självständigt till olika idrottsplatser utanför skolområdet promenerande eller med cykel. Cykelhjälm är obligatoriskt för dem som cyklar och eleverna är inte tillåtna att avvika från förutbestämda rutterna. Trafikreglerna bör följas.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetsätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Följer grunderna för den nationella läroplanen.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 3

- M1: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
- M2: Eleven väljer ibland ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, tex. i lekar och spel.
- M3: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
- M4: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
- M5: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
- M6: Eleven deltar aktivt i simundervisningen och klarar av att simma 25 meter på valfritt simsätt.
- M7: Eleven förstår eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
- M8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9: Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11: Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 4

M1: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2: Eleven har förmåga att välja ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, tex. i lekar och spel.

M3: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M5: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6: Eleven deltar aktivt i simundervisningen. Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter genom att använda sig av två olika simsätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7: Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9: Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11: Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 5

M1: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, tex. i lekar och spel.

M3: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M5: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6: Eleven deltar aktivt i simundervisningen. Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter genom att använda sig av två olika simsätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7: Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9: Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11: Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Kunskapskrav för goda kunskaper i gymnastik i åk 6

- M1: Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
- M2: Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, tex. i lekar och spel.
- M3: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
- M4: Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
- M5: Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
- M6: Eleven deltar aktivt i simundervisningen. Eleven är simkunnig (kan simma 200 meter utan att stanna genom att använda sig av två olika samsätt).
- M7: Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
- M8: Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
- M9: Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
- M10: Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
- M11: Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Centralt innehåll: Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skridskoåkning, bollspel och -lekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
--	---

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa), skridskoåkning, orientering samt musik- och dansgymnastik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin

uthållighet; genom bollspel, simning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.

styrka; genom hopp, kast, lätt cirkelträning med den egna kroppen som motstånd och redskapsbanor.

snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och reaktionsövningar.

rörlighet; genom gymnastik och tånjning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleven deltar aktivt i simundervisningen.

Eleven tränar på de olika simsätten (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på sparkar, armtag och andning (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på att hoppa i vattnet från kanten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Parvisa och gruppövningar i form av tex. lek, bollspel, och samarbetsövningar med paret eller i den grupp man är med.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Spel och lekar med varierande regler och lära eleven principen om rent spel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
--	---

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv självbild och estetiska upplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Centralt innehåll: Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skridskoåkning, bollspel och -lekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar och stärker sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa), skridskoåkning, orientering samt musik- och dansgymnastik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven tränar och stärker sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin

uthållighet; genom bollspel, simning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.

styrka; genom hopp, kast, lätt cirkelträning med den egna kroppen som motstånd och redskapsbanor.

snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och reaktionsövningar.

rörlighet; genom gymnastik och tånjning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
---	---

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleven deltar aktivt i simundervisningen.

Eleven tränar på de olika simsätten (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på simtekniken genom sparkar, armtag och andning (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på att dyka under utan (sträcka och djup).

Eleven tränar på att hoppa i vattnet från kanten.

Eleven övar på vattentramp.

Eleven har som mål att kunna simma 50 meter utan att stanna genom att använda sig av två olika simsätt samt dyka 5 meter under ytan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Parvisa och gruppövningar i form av tex. lek, bollspel, och samarbetsövningar med paret eller i den grupp man är med.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Spel och lekar med varierande regler och lära eleven principen om rent spel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv självbild och estetiska upplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Centralt innehåll: Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
---------------------------------	--

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skridskoåkning, skidåkning (beroende på väderförhållanden), bollspel och -lekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa), skridskoåkning, skidåkning, orientering, samt musik- och dansgymnastik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin

uthållighet; genom bollspel, simning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.

styrka; genom cirkelträning, hopp, kast och redskapsbanor.

snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och reaktionsövningar.

rörlighet; genom gymnastik och tånjning.

Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper utifrån Move! -resultat samt genomgång av testresultat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleven deltar aktivt i simundervisningen.

Eleven tränar på de olika simsätten (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på simtekniken genom sparkar, armtag och andning (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på att dyka under utan (sträcka och djup).

Eleven tränar på att hoppa i vattnet från kanten.

Eleven övar på vattenramp.

Eleven har som mål att kunna simma 50 meter utan att stanna genom att använda sig av två olika simsätt samt dyka 5 meter under ytan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Parvisa och gruppövningar i form av tex. lek, bollspel, och samarbetsövningar med paret eller i den grupp man är med.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Spel och lekar med varierande regler och lära eleven principen om rent spel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Centralt innehåll: Varierande aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Eleven tränar sina sensomotoriska färdigheter genom tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, skridskoåkning, skidåkning (beroende på väderförhållanden), bollspel och -lekar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven stärker och anpassar sin balans- och rörelseförmåga genom redskapsbanor, grundidrott (kasta, hoppa, springa), skridskoåkning, skidåkning, orientering samt musik- och dansgymnastik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Eleven stärker och anpassar sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta och fånga, slå och skott mot mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Eleven utvecklar sin

uthållighet; genom bollspel, simning, orientering och genom att röra sig i terrängen under olika årstider.

styrka; genom cirkelträning, hopp, kast och redskapsbanor.

snabbhet; genom löpruscher, hopp, kast, språng och reaktionsövningar.

rörlighet; genom gymnastik och tånjning.

Eleven utvärderar sina fysiska egenskaper tex genomgång av testresultat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Eleven deltar aktivt i simundervisningen.

Eleven tränar på de olika simsätten och stärker sin uthållighet med att försöka simma längre sträckor (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på simtekniken genom sparkar, armtag och andning (ryggsim, crawl och bröstsim).

Eleven tränar på att dyka under utan (sträcka och djup).

Eleven tränar på att dyka i vattnet från kanten.

Eleven tränar på vattentramp.

Eleven övar på att bogsera en kompis (livräddning).

Eleven har som mål att klara av att simma 200 meter utan att stanna genom att använda sig av två olika simsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Tydliga regler och förhållningssätt under undervisningen, så att undervisningen sker i en trygg miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Parvisa och gruppövningar i form av tex. lek, bollspel, och samarbetsövningar med paret eller i den grupp man är med.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Spel och lekar med varierande regler och lära eleven principen om rent spel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå, delvis innehåll och utförande och utvärdera sitt eget arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Övningar på elevens egen prestationsnivå så att eleven får en positiv självbild och estetiska upplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

34.6.7. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka

mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i åk 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintrasse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar

sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivefärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7

M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll

- Eleven använder enbart svenska i klassrumssituationer
- Eleven övar sig i att förstå muntliga och skriftliga instruktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att kommunicera och delta i diskussioner på svenska
- Eleven tränar sig att aktivt lyssna på andra och visa respekt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Centralt innehåll:

- Eleven ges möjlighet att öva rollspel och drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
--	---

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig på att ge respons på ett hänsynsfullt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Centralt innehåll:

- Eleven övar läsfärdigheten och läsförståelsen
- Eleven övar sig i att läsa texter av olika slag
- Eleven bekantar sig med olika lässtrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsfrörråd samt stödja tänkandet

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att både muntligt och skriftligt berätta om en bok den läst
- Eleven övar sig i att muntligt och skriftligt förklara och jämföra ord, synonymer, ordspråk och talesätt samt olika begrepp.
- Eleverna börjar använda enkla ordböcker

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande

texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att söka information från olika källor
- Eleven använder skolans bibliotek samt stasbiblioteket
- Eleven känner till enkla informationssökningsmetoder
- Eleven lär sig att använda enkla ordböcker

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Centralt innehåll:

- Eleven läser böcker på egen nivå och enligt eget val
- Eleven lyssnar till barnlitteratur
- Eleverna bekantar sig med olika typer av texter
- Eleven övar sig i att berätta om böcker den läst
- Eleven övar sig i att förklara och jämföra innebörden i ord och begrepp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läsefarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Centralt innehåll:

- Eleverna skriver olika enkla texter och egna berättelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
--	--

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Centralt innehåll:

- Eleverna befäster användningen av skiljetecken, stor bokstav samt rubriker
- Eleverna bekantar sig med textbehandlingsprogram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Centralt innehåll:

- Eleven skriver textade bokstäver för hand samt övar sig i att skriva digitalt
- Eleven övar grundläggande rättskrivning, tex lång och kort vokal, ng-ljudet, j-ljudet samt sj-ljudet
- Eleven övar sig i att skilja mellan talspråk och skriftspråk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att planera och stegvis producera egna texter.
- Eleverna uppmärksammas om etiska regler på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Centralt innehåll:

- Eleven laborerar med textsynonymer och motsatsord
- Eleven blir medveten om sitt språk
- Eleven bekantar sig med ord som har olika betydelser
- Eleven bekantar sig med med talesätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Centralt innehåll:

- Eleven funderar kring teman och frågor som läsningen väcker
- Eleven uppmuntras till att aktivt läsa på fritiden, använda bibliotekstjänster och hitta intressant läsning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Centralt innehåll:

- Eleven läser inhemsk och svensk barnlitteratur
- Eleven får ta del av det lokala kultur- och medieutbudet, tex teater, film, biblioteket samt muséer
- De finlandssvenska traditionerna lyfts fram

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och

övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7

M15	I4	K2, K4, K6, K7
-----	----	----------------

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll:

- Eleven använder enbart svenska i klassrumssituationer
- Eleverna förstår muntliga och skriftliga instruktioner på svenska
- Eleverna lär sig att berätta flytande om vardagliga händelser samt uttrycka sina egna åsikter på svenska

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Centralt innehåll:

- Eleven tränar sig i att aktivt lyssna på andra
- Eleven tränar sig i att ge hänsynsfull respons
- Eleven tränar sig i att visa respekt och muntligt motivera sina åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
--------------------------------	---

Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
--	---

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan

utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
--

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och

motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och roll-situationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelse i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i

skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll:

- eleven övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons.
- eleven övar sig att kommunicera i samtal, argumentationer, diskussioner samt hålla och lyssna på föredrag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att tala respektfullt till andra.

- Eleverna använder enbart svenska i klassrummet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Centralt innehåll:

- eleven övar sig i att aktivt lyssna på andra.
- eleven övar sig i att uttrycka och motivera sina åsikter och tankar.
- Litteratur och teman bearbetas på ett mångsidigt sätt.
- Eleven övar sig att kommunicera via drama.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Centralt innehåll:

- Litteratur och teman bearbetas på ett mångsidigt sätt.
- Eleven övar sig att kommunicera via drama.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i att läsa flytande olika slags texter.
- Eleven handleds i att observera sin egen läsfärdighet.
- Eleven stöds i utvecklandet av läsfärdigheten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att bearbeta olika texter.
- Eleven sammanfattar och återger texters innehåll med egna ord.
- Eleven övar sig att förklara och jämföra ord.
- Eleven arbetar med synonymer, ordspråk och talesätt.
- Elevens begreppsförråd utökas.
- Eleven klassificerar ord enligt form och innehåll utgående från texter (substantiv, adjektiv, verb och pronomen)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Centralt innehåll:

- Eleven söker information i olika källor.
- Eleven använder skolbiblioteket och stadens bibliotek.
- Eleven bekantar sig med att bedöma texters och källors tillförlitlighet.
- Eleven gör källhänvisningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Centralt innehåll:

- Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur.
- Eleven övar sig att tolka skönlitteratur.
- Eleven gör bokpresentationer.
- Eleven bekantar sig med olika genrer inom litteraturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Centralt innehåll:

- Eleven producerar fiktiva och faktatexter.
- Eleven uppmuntras till att uttrycka egna upplevelser, tankar och åsikter i sina texter.
- Eleven reflekterar över sitt skrivande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att använda rubrik, textstrukturer och styckeindelning i berättande och beskrivande texter.
- Eleverna återberättar texter.
- Eleven övar sig att skriva instruerande texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Centralt innehåll:

- Eleven skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva digitalt.
- Eleven lär sig stavningsreglert, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer.
- Eleven bekantar sig med huvudstaser och bisatser.
- Eleven bekantar sig med skillnaden mellan skrift- och talspråk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i processkrivning.
- Eleven anger sina källor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Centralt innehåll:

- Eleven gör iakttagelser om språket i text.
- Eleven reflekterar över sitt språk, både talat och skrivet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
--	---

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Centralt innehåll:

- Eleven bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.
- Eleverna uppmuntras till att aktivt använda biblioteken.
- Eleverna får hjälp med att hitta intressant läsning på rätt nivå.
- Eleverna uppmuntras till att läsa och skriva på sin fritid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Centralt innehåll:

- Eleven får kunskap om sin egen och de kulturer som de kommer i kontakt med.
- Eleven bekantar sig med litteratur från olika länder.
- Eleverna diskuterar mediernas roll i sin vardag.
- Det lokala kulturutbudet utnyttjas i undervisningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar

sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar

över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig att uttrycka muntligt sina tankar, erfarenheter och åsikter.
- Eleven övar sig att ta emot och ge konstruktiv respons.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Centralt innehåll:

- Eleven använder enbart svenska i klassrumssituationer.

- Eleven får stöd i att observera sitt sätt att kommunicera.
- Eleven övar sig i att visa respekt i kommunikation med de andra i gruppen.
- Eleven uppmuntras till att uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Centralt mål:

- Eleven uppmuntras i att använda sin kreativitet i kommunikationssituationer som t.ex. i drama.
- Eleven övar sig i att uttrycka sina idéer och tankar i grupp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Centralt innehåll:

- Elevens självförtroende stärks genom att hålla korta, väl förberedda presentationer.
- Eleven får möjlighet att planera och medverka i kulturproduktioner i skolan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att använda grundläggande läse- och tankestrategier.
- Eleven övar sig att läsa olika slags texter flytande.
- Eleven stöds i att observera och utvärdera sitt eget läsande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Centralt innehåll:

- Eleven återger det centrala i texter med egna ord.
- Eleven jämför många olika slags texter.
- Elevens ord- och begreppsförråd breddas.
- Eleverna laborerar med texter och klassificerar ord enligt form och innehåll. (ordklasser: substantiv, adjektiv, verb, pronomen, räkneord och prepositioner).
-

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Centralt innehåll:

- Eleven söker information i olika källor.
- Eleven använder skol- och stadsbiblioteket.
- Eleven övar sig i att bedöma källors tillförlitlighet.
- Eleverna övar sig i att göra källhänvisningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Centralt innehåll:

- Eleven läser och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur.
- Eleven bekantar sig med olika textgenrer.
- Eleven gör muntliga och skriftliga bokpresentationer där vissa givna moment ingår. T.ex. berättare, motiv och tema.
-

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Centralt innehåll:

- Eleven producerar fiktiva texter och faktatexter.
- Eleven uppmuntras att uttrycka egna upplevelser, tankar och iakttagelser med hjälp av texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Centralt innehåll:

- Eleven lär sig att använda rubriker, strukturera sin text och använda styckeindelning i sina berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.
- Eleven görs uppmärksam på ordval och ordföljd i sin text.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Centralt innehåll:

- Eleven skriver flytande och läsligt för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt.
- Eleven känner till stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och böjningsformer.
- Eleven lär sig skilja skriftspråk från talspråk.
- Eleven känner igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt, predikat, objekt och predikatsfyllnad) i en sats och kunna tillämpa detta vid egen textproduktion.
- Eleven jämför språkliga moment i svenskan med det finska språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Centralt innehåll:

- Eleven övar sig i processkrivning, individuellt och tillsammans med andra.
- Eleven lär sig att utvärdera sina egna texter.
- Eleven övar sig att ge och ta emot respons, individuellt och i grupp.
- Eleven anger sina källor.
- Eleven lär sig att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Centralt innehåll:

- Eleven undersöker det svenska språkets variationer (t.ex. dialekter, slang, talesätt)
- Elevens intresse för att undersöka språket väcks.
- Eleven bekantar sig med begrepp som beskriver språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Centralt innehåll:

- Eleven diskuterar och bearbetar sin litteraturläsning.
- Eleven bekantar sig med klassiker.
- Eleven uppmuntras till att aktivt använda bibliotek.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Centralt innehåll:

- Eleven bekantar sig med finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur.
- Eleven bekantar sig med övriga språk och kulturer i Finland och i Norden.
- Eleven ges möjlighet att bekanta sig med det lokala kulturutbudet.
- Eleven planerar och medverkar i egna framträdanden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

34.6.8. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens

många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med

tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Centralt innehåll:

Eleven sjunger, spelar, lyssnar, komponerar, improviserar och rör sig till musik tillsammans med andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

I2 Musikens beståndsdelar

TEEST!

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Centralt innehåll:

Eleven handleds i röst användning och sångteknik. Eleven musicerar med hjälp av kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Centralt innehåll:

Eleven uttrycker känslor, bilder och berättelser genom rörelse till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Centralt innehåll:

Eleven lyssnar på barnvisor, musik från olika kulturer, konstmusik, folkmusik och populärmusik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll:

Eleven planerar och skapar mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter, även med hjälp av digitala verktyg. Eleven övar på att improvisera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds i att förstå grundläggande musikaliska begrepp och notationstecken i samband med musicerandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

300

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iakttä hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan och handleds i att använda den på ett ansvarsfullt och säkert sätt. Läraren hjälper eleven att förstå hur musik kan påverka välbefinnandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Centralt innehåll:

Läraren jobbar med att stärka elevens initiativförmåga och intresse för musik. Eleven handleds i att ställa upp och nå egna mål i sitt musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller

vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Centralt innehåll:

Eleven sjunger, spelar, lyssnar, komponerar, improviserar och rör sig till musik tillsammans med andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Centralt innehåll:

Eleven handleds i röst användning och sångteknik. Eleven musicerar med hjälp av kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Centralt innehåll:

Eleven uttrycker känslor, bilder och berättelser genom rörelse till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Centralt innehåll:

Eleven lyssnar på barnvisor, musik från olika kulturer, konstmusik, folkmusik och populärmusik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll:

Eleven planerar och skapar mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter, även med hjälp av digitala verktyg. Eleven övar på att improvisera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttrycksätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds i att förstå grundläggande musikaliska begrepp och notationstecken i samband med musicerandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan och handleds i att använda den på ett ansvarsfullt och säkert sätt. Läraren hjälper eleven att förstå hur musik kan påverka välbefinnandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Centralt innehåll:

Läraren jobbar med att stärka elevens initiativförmåga och intresse för musik. Eleven handleds i att ställa upp och nå egna mål i sitt musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapas kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2

M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Centralt innehåll:

Eleven sjunger, spelar, lyssnar, komponerar, improviserar och rör sig till musik tillsammans med andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Centralt innehåll:

Eleven handleds i röst användning och sångteknik. Eleven musicerar med hjälp av kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Centralt innehåll:

Eleven uttrycker känslor, bilder och berättelser genom rörelse till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Centralt innehåll:

Eleven lyssnar på barnvisor, musik från olika kulturer, konstmusik, folkmusik och populärmusik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll:

Eleven planerar och skapar mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter, även med hjälp av digitala verktyg. Eleven övar på att improvisera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds i att förstå grundläggande musikaliska begrepp och notationstecken i samband med musicerandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan och handleds i att använda den på ett ansvarsfullt och säkert sätt. Läraren hjälper eleven att förstå hur musik kan påverka välbefinnandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Centralt innehåll:

Läraren jobbar med att stärka elevens initiativförmåga och intresse för musik. Eleven handleds i att ställa upp och nå egna mål i sitt musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röstanvändning och sång, rörelse och de grundläggande

teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

Bas

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Centralt innehåll:

Eleven sjunger, spelar, lyssnar, komponerar, improviserar och rör sig till musik tillsammans med andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

Bas

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Centralt innehåll:

Eleven handleds i röst användning och sångteknik. Eleven musicerar med hjälp av kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

Bas

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Centralt innehåll:

Eleven uttrycker känslor, bilder och berättelser genom rörelse till musik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

Bas

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Centralt innehåll:

Eleven lyssnar på barnvisor, musik från olika kulturer, konstmusik, folkmusik och populärmusik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

Bas

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Centralt innehåll:

Eleven planerar och skapar mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter, även med hjälp av digitala verktyg. Eleven övar på att improvisera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

Bas

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musik från olika tider, länder och kulturer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

Bas

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Centralt innehåll:

Eleven handleds i att förstå grundläggande musikaliska begrepp och notationstecken i samband med musicerandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

Bas

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Centralt innehåll:

Eleven bekantar sig med musikutrustningen i skolan och handleds i att använda den på ett ansvarsfullt och säkert sätt. Läraren hjälper eleven att förstå hur musik kan påverka välbefinnandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

Bas

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Centralt innehåll:

Läraren jobbar med att stärka elevens initiativförmåga och intresse för musik. Eleven handleds i att ställa upp och nå egna mål i sitt musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Bas

34.6.9. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar

och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällsliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällsliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I **årskurserna 4-6** ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och-färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieförloppet är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Centralt innehåll:

- Eleverna uppmuntras att följa med aktuella frågor och händelser för att kunna inse vilket samband de har med det egna livet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällliga och ekonomiska frågor

Centralt innehåll:

- Eleverna uppmuntras bl.a. att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem för att träna sin etiska omdömesförmåga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Centralt innehåll:

- Olika slags människor i Finland
- Olika familjer
- Alla är jämlika

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Centralt innehåll:

- olika medier samt deras betydelse som opinionsbildare
- fakta - "nöje"
- sociala medier och gott uppförande på nätet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Centralt innehåll:

- olika sätt att fatta beslut
- behovet av regler
- Klassråd
- Elevrådsverksamhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Centralt innehåll:

- konsumtion
- ekonomisk planering
- slösa eller spara

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Centralt innehåll:

- säkerhet på nätet
- ansvar och gott uppförande på nätet

Samhällsläran i årskurs 4 bedöms i Björneborgs svenska samskola som antingen godkänt (G) eller underkänt (U).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7

M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

Centralt innehåll:

- Eleverna uppmuntras att följa med aktuella frågor och händelser för att kunna inse vilket samband de har med det egna livet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Centralt innehåll:

- Eleverna uppmuntras bl.a. att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem för att träna sin etiska omdömesförmåga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Centralt innehåll:

- rättigheter och skyldigheter
- demokratins grunder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna

	är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
--	---

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Centralt innehåll:

- olika medier samt deras betydelse som opinionsbildare
- fakta- nöje
- sociala medier och gott uppförande på nätet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Centralt innehåll:

- företagsamhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Centralt innehåll:

- sociala medier
- politiska partier
- organisationer med olika syften

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Centralt innehåll:

- klassråd
- elevrådsverksamhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Centralt innehåll:

- förnuftig konsumtion
- hållbar utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Centralt innehåll:

- säkerhet på nätet
- ansvar och gott uppförande på nätet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

34.6.10. Det andra inhemska språket

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna

och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och

den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Centralt innehåll:

- bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska och den finska kulturen t.ex. genom att läsa, lyssna, dramatisera, sjunga och leka
- diskutera seder och traditioner i skolan och hemmet
- uppmärksamma högtider

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Centralt innehåll:

- träna artigt språkbruk och respektfullt bemötande av kompisar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Centralt innehåll:

- diskutera kring språkanvändning i hemmet, skolan och på fritiden
- jämföra texter på finska och svenska och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Centralt innehåll:

- bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra
- arbeta kring temat vänner och fritid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Centralt innehåll:

- söka information med hjälp av olika källor
- använda nya ord och begrepp både i skriftlig och muntlig kommunikation i och utanför skolan

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Centralt innehåll:

- kommunicera, delta i diskussioner, dela med sig av sina erfarenheter exempelvis kring teman som jag själv och min familj

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Centralt innehåll:

- olika slags kommunikationssituationer, t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden i anslutning till teman som tas upp i läroboken.
- berika språket genom språklekar, rim och ramsor och genom att diskutera betydelsen av obekanta ord

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Centralt innehåll:

- träna vardat språkbruk i olika kommunikationssituationer och ta hänsyn till sina medmänniskor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Centralt innehåll:

- öka sitt ordförråd genom att läsa, lyssna på och samtala kring texter och bilder i olika genrer
- förklara, jämföra och reflektera över ord
- märka skillnaderna i det svenska och finska alfabetet
- bekanta sig med skillnader av dubbelteckning och diftonger i finska och svenska
- producera och böja substantiv i både singularis och pluralis
- lära känna igen motsatser och synonymer
- bekanta sig med böjning av verb.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Centralt innehåll:

- producera olika slags enkla berättelser och meddelanden
- fästa uppmärksamhet vid användning av versaler, hela meningar och skiljetecken
- skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
------------------------------	---

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4

M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Centralt innehåll:

- reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen
- uppmärksamma högtider

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Centralt innehåll:

- använda artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt
- Finlands nationalitetsspråk och minoritetsspråk
- mångkulturalitet
- länder och världsdelar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Centralt innehåll:

- reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten
- jämföra texter på finska och svenska och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Centralt innehåll:

- bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Centralt innehåll:

- ställa upp mål och ta ansvar för sina studier
- reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons
- söka information både i digitala och tryckta källor

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Centralt innehåll:

- kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman
- träna på att motivera sina åsikter och tankar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Centralt innehåll:

- olika slags kommunikationsövningar t.ex. samtal i grupp, drama och muntliga anföranden kring valfria ämnen eller böcker
- bekanta sig med biblioteket
- berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck, t.ex. ämnesspecifika ord och fundera över ordens betydelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Centralt innehåll:

- använda vardat språkbruk i olika situationer
- förstå skillnaderna mellan formell och informell kommunikation
- bekanta sig med virtuell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Centralt innehåll:

- läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, analysera texter och bilder i olika genrer (t.ex, finskspråkig litteratur) med aktuella teman
- läsa sagor och barn- och ungdomsböcker
- ordklasserna
- skillnader i tal- och skriftspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Centralt innehåll:

- producera olika slags texter, både fakta och fiktion
- språkvård: samman- och sarskrivning, possessivsuffix och användning av tempusformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Centralt innehåll:

- reflektera kring olika varianter och genrer av talad och skriven finska och använda det lokala finskspråkiga kultur- och medieutbudet i undervisningen
- uppmärksamma högtider och flaggdagar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
---	---

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt

Centralt innehåll:

- behärska artigt språkbruk och bemöta andra respektfullt och fördomsfritt
- inhämta kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk
- diskutera kring minoritetsspråkens och mångkulturalitetens betydelse för individen och samhället
- yrken och servicesituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Centralt innehåll:

- reflektera över språkanvändning i närmiljön och fundera över den egna flerspråkiga kulturidentiteten
- jämföra texter på finska och svenska och fästa uppmärksamhet vid likheter och olikheter i strukturer, ord och betydelser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Centralt innehåll:

- bekanta sig med målen för undervisningen och pröva på olika sätt att lära sig språk tillsammans med och av varandra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
---	---

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Centralt innehåll:

- ställa upp mål och ta ansvar för sina studier
- reflektera över sina språkkunskaper och lära sig att ge och ta emot konstruktiv respons
- söka information både i digitala och tryckta källor på finska och svenska

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Centralt innehåll:

- kommunicera i olika kommunikationssituationer (t.ex. samtal, diskussion, föredrag) kring aktuella teman och teman integrerat med andra läroämnen
- träna på att motivera sina åsikter och reflektera över dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Centralt innehåll:

- olika slags kommunikationssituationer t.ex. samtal i grupp, drama, debatter och muntliga anföranden
- läsa en finsk bok och presentera den
- berika språket genom att aktivt arbeta med nya ord och uttryck

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
--	---

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Centralt innehåll:

- använda vardat och situationsanpassat språk i olika kommunikationssituationer
- ta hänsyn till sina medmänniskor i virtuell kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Centralt innehåll:

- öka sitt ordförråd genom att förklara, jämföra och reflektera över ord och uttryck
- läsa, lyssna på, samtala kring, dra egna slutsatser, bearbeta och analysera texter och bilder i olika genrer med aktuella teman
- språkvård
- pronomens användning
- adjektivens komparation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Centralt innehåll:

- producera olika slags sammanhängande texter, både fakta och fiktion och reflektera över dem
- träna fraser, ordspråk och idiom
- skilja på talspråkliga och skriftspråkliga uttryckssätt
- identifiera skillnaden mellan aktiva och passiva verbformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

34.6.11. Främmande språk

Engelska, A1-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

A-lärokurs i engelska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

- att lära sig att studera ett främmande språk

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6

M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Centralt innehåll:

- bli uppmärksam på elevens språkliga mångfald
- engelskan som världsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hans närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Centralt innehåll:

- att träna artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga

Centralt innehåll:

- jämföra olika språk i omgivningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta

Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
----------------------	--

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Centralt innehåll:

- att bekanta sig med engelskspråkigt material

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Centralt innehåll:

- att lära sig att arbeta tillsammans med alla

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

- att lära sig att studera ett främmande språk

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Centralt innehåll:

- att lära sig hur man studerar ett främmande språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

- att lära sig att studera ett främmande språk

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Centralt innehåll:

- samtal i grupp, drama
- att träna uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Centralt innehåll:

- att uppmuntra eleven att modigt använda sina språkkunskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Centralt innehåll:

- öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
-------------------------------	--

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Centralt innehåll:

- öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Centralt innehåll:

- inledande av samtal
- presentation av sig själv och sin familj
- färger
- veckodagar
- fritid
- verben *be* och *have*
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv
- personliga pronomen
- räkneorden 1-20

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

- verbena *be* och *have*
- personliga pronomen
- artiklarna *a*, *an* och *the*
- pluralis av substantiv

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

- engelskan som världsspråk
- att träna artigt språkbruk

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

- genitiv
- verbböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Centralt innehåll:

- att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

- engelskan som världsspråk
- att träna artigt språkbruk

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Centralt innehåll:

- att träna artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

- engelskan som världsspråk
- att träna artigt språkbruk

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Centralt innehåll:

- att göra eleven medveten om att det finns varianter av det engelska språket

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

- engelskan som världsspråk
- att träna artigt språkbruk

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Centralt innehåll:

- att lära sig att hitta material på engelska

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

- engelskan som världsspråk
- att träna artigt språkbruk

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Centralt innehåll:

- att lära sig effektiva sätt att studera språk

- att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Centralt innehåll:

- uppmuntra eleven att modigt använda engelska
- att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Centralt innehåll:

- att iakta och flitigt träna uttal
- att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

- genitiv
- verbböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Centralt innehåll:

- att använda behandlade strukturer
- att tala mer detaljerat och berätta om t.e.x. sig själv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

- genitiv
- verböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Centralt innehåll:

- att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

- genitiv
- verböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Centralt innehåll:

- att öva läs- och hörförståelse med olika typer av texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
-------------------------	--

Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
--------------------------	--

- genitiv
- verbböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Centralt innehåll:

- att öva muntlig och skriftlig kommunikation som passar behandlade teman
- genitiv
- tredje person singularis i presens ("s")
- rumsprepositioner
- possessiva pronomen *her, his, our, your, their*
- *there is/are*
- imperativ (enkla befallningar och förbud)
- omskrivning med *do* i frågor
- månader och årstider
- klocktider

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

- genitiv
- verbböjning i presens
- possessiva pronomen
- *there is/are*
- omskrivning med *do* i frågor

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Centralt innehåll:

- att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning
- att känna till några engelskspråkiga länder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hans närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Centralt innehåll:

- att träna artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga

Centralt innehåll:

- att bli medveten om likheter och skillnader mellan engelska och svenska

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Centralt innehåll: